

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice

Bc. Petra Zemancová

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Petra Zemancová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice

Název anglicky

Development of the number of foreigners residing in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude analýza vývoje počtu cizinců pobývajících v České republice za určité časové období a aktuální situace spojené s migrační vlnou z Ukrajiny. V práci bude analyzováno právní prostředí a tyto informace budou porovnány s praktickými poznatky získanými z vlastního šetření. Získaná data budou vyhodnocena a případně dojde k navržení dílčích řešení.

Metodika

Diplomová práce se bude dělit na teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude tvořena shromážděnými literárními zdroji a právními předpisy zaměřujícími se na pobyt cizinců v České republice a problematiku spojenou s migrační vlnou z Ukrajiny. Po důkladném seznámení s právním prostředím a získání teoretických poznatků budou zvoleny vhodné metody pro vypracování praktické části práce. Zjištěné poznatky budou utříděny, porovnány s poznatky z teoretické části a bude navrženo řešení.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

cizinci, Ministerstvo vnitra, zaměstnání, pobyt, zákon, směrnice, žádost, povolení k pobytu, Evropská unie, třetí země

Doporučené zdroje informací

ČIŽINSKÝ, P. a kol. Cizinecké právo. Praha: Linde. 2012. ISBN 978-80-7201-887-1 ČIŽINSKÝ, P. a kol.

Cizinecké právo. Praha: Linde. 2012. ISBN 978-80-7201-887-1.

LEONTIYEVA, Y. a kol. Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové). Praha: Sociologický ústav akademie věd ČR, 2006. ISBN 80-7330-98-2.

RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. a kol. Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Praha: Slon, 2009. ISBN: 975-80-7419-023-0.

ŠTICA, P. Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky. Ostrava: Moravapress, 2014. ISBN: 987-80-87853-20-7.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 7. 3. 2023

Ing. JUDr. Eva Daniela Cvik, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 3. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.03.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní JUDr. Daniele Světlíkové za vedení této diplomové práce, za ochotu, pomoc, cenné rady při zpracování této práce a za čas, který mi věnovala při konzultacích k danému tématu. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým za podporu během celého studia.

Vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice

Abstrakt

Cizinci stále více vyhledávají Českou republiku jako místo, kde žijí, zakládají své rodiny, pracují, studují či se věnují svým podnikatelským aktivitám. Problematika cizinců je tak stále velmi aktuálním tématem. Diplomová práce se proto zabývá vývojem počtu cizinců pobývajících na území České republiky podle typů pobytových oprávnění, ale také zhodnocením tohoto vývoje z hlediska demografických událostí či ekonomických aktivit. Teoretická část práce obsahuje výčet právních předpisů platných v České republice a v rámci Evropské unie, které se výhradně problematikou cizinců zabývají. Vývoj počtu cizinců, kromě vstupu České republiky do Evropské unie a připojení České republiky do Schengenského prostoru, významným způsobem ovlivnila i pandemie Covid-19 a válečný konflikt na území Ukrajiny. Teoretická část práce proto rovněž umožňuje blíže nahlédnout do historických i současných vztahů mezi Ukrajinou a Ruskou federací. V rámci diplomové práce byly uplatněny znalosti a zkušenosti autorky, které získala v rámci své pracovní činnosti na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky. Praktická část práce obsahuje tabulky a grafy, které byly zpracovány z dat Českého statistického úřadu. Zároveň bylo provedeno dotazníkové šetření mezi válečnými uprchlíky z Ukrajiny a polostrukturovaný rozhovor s vrchním metodikem Odboru azylové a migrační politiky, který poskytl informace k aktuální situaci spojené s válečným konfliktem na území Ukrajiny a vyznačil nedostatky, které v rámci pobytového správního řízení spatřuje. Získaná data byla následně vyhodnocena a k nedostatkům byly vymezeny možné návrhy.

Klíčová slova: cizinci, Ministerstvo vnitra, Evropská unie, třetí země, zákon, směrnice, pobyt, žádost, povolení k pobytu, válečný konflikt, zaměstnání

Development of the number of foreigners residing in the Czech Republic

Abstract

Foreigners are increasingly looking to the Czech Republic as a place to live, raise their families, work, study or engage in business activities. Thus, the issue of foreigners is still a very topical issue. The thesis therefore deals with the development of the number of foreigners residing in the Czech Republic according to the types of residence permits, but also with the evaluation of this development in terms of demographic events or economic activities. The theoretical part of the thesis contains a list of legal regulations in force in the Czech Republic and European Union that deal exclusively with the issue of foreigners. The development of the number of foreigners, in addition to the accession of the Czech Republic to the European Union and the accession of the Czech Republic to the Schengen area, has been significantly influenced by the Covid-19 pandemic and the war conflict on the territory of Ukraine. Therefore, the theoretical part of the thesis also provides a closer insight into the historical and contemporary relations between Ukraine and the Russian Federation. The author's knowledge and experience gained during her work at the Department of Asylum and Migration Policy of the Ministry of the Interior of the Czech Republic were applied in the thesis. The practical part of the thesis contains tables and graphs, which were prepared from the data of the Czech Statistical Office. At the same time, a questionnaire survey was conducted among war refugees from Ukraine and a semi-structured interview was conducted with the Senior Methodologist of the Asylum and Migration Policy Department, who provided information on the current situation related to the war conflict on the territory of Ukraine and identified the shortcomings he sees in the administrative residence procedure. The data collected was subsequently evaluated and possible suggestions were identified to address the shortcomings.

Keywords: foreigners, Ministry of the Interior, European Union, third country, law, directive, residence, application, residence permit, war conflict, employment

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Právní předpisy Evropské unie.....	15
3.2 Právní předpisy České republiky	16
3.2.1 Přejídný pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie	18
3.2.2 Přejídný pobyt občana Evropské unie	19
3.2.3 Povolení k dlouhodobému pobytu	19
3.2.4 Zaměstnanecká karta.....	20
3.2.5 Vládní programy v oblasti ekonomické migrace	21
3.2.6 Modrá karta.....	23
3.2.7 Trvalý pobyt občanů třetích zemí	24
3.3 Migrace	25
3.3.1 Příčiny a důsledky migrace	27
3.4 Historie ukrajinské migrace do České republiky	29
3.5 Válečný konflikt mezi Ukrajinou a Ruskou federací.....	30
3.5.1 Historie ukrajinsko-ruských vztahů	30
3.5.2 Invaze Ruské federace na Ukrajinu	32
3.6 Česká legislativa zaměřená na uprchlíky z Ukrajiny	33
3.6.1 Vízum za účelem strpění na území	33
3.6.2 Lex Ukrajina	35
4 Vlastní práce	41
4.1 Vývoj počtu cizinců v České republice v letech 2013-2022.....	41
4.1.1 Rozdělení cizinců podle regionů.....	48
4.1.2 Rozdělení počtu cizinců pobývajících na území České republiky podle státního občanství	50
4.1.3 Počet občanů Evropské unie a třetích zemí pobývajících na území České republiky.....	51
4.1.4 Rozdělení cizinců podle povoleného pobytového oprávnění	53
4.2 Ekonomické aktivity cizích státních příslušníků.....	58
4.3 Nelegální zaměstnávání cizích státních příslušníků na území České republiky.....	65
4.4 Ukrajínští váleční uprchlíci na území České republiky	66
4.5 Výsledky dotazníkového šetření	67
4.6 Výsledky polostrukturovaného rozhovoru	77

5	Výsledky a diskuse	82
5.1	Vyhodnocení dat Českého statistického úřadu.....	82
5.2	Vyhodnocení dotazníkového šetření	83
5.3	Vyhodnocení polostrukturovaného rozhovoru.....	84
5.4	Návrhy a zhodnocení zkoumané problematiky	86
6	Závěr.....	89
7	Seznam použitých zdrojů.....	91
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	97
8.1	Seznam obrázků	97
8.2	Seznam tabulek.....	97
8.3	Seznam grafů.....	97
8.4	Seznam použitých zkratk.....	98
Přílohy	99

1 Úvod

Jedním z aspektů základních lidských práv a svobod je svoboda pohybu a pobytu. Někteří lidé opouštějí své domovské země z důvodu špatné ekonomické situace, z politických či náboženských důvodů nebo čistě z důvodu, že chtějí ve svém životě učinit nějakou změnu a vyjít ze své komfortní zóny. Diplomová práce se proto zabývá velmi aktuálním tématem, kterým je vývoj počtu cizinců pobývajících na území České republiky.

Problematiku pobytu cizinců řeší především Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, které je pověřeno – mimo jiné – rozhodováním o žádostech cizinců o vydání pobytového oprávnění na území České republiky a rozhodováním o žádostech cizinců o udělení mezinárodní ochrany. Jinými slovy rozhoduje o tom, který cizinec může na území České republiky vstoupit a pobývat na něm. Tuto pravomoc v určité vymezené míře mají také zastupitelské úřady, Ministerstvo zahraničních věcí a také Policie České republiky. Další důležitou institucí je Úřad práce České republiky, který cizincům uděluje povolení k zaměstnání.

Proto, aby mohli cizinci vůbec vstupovat na území České republiky a pobývat na něm, musí jim být takové právo (oprávnění) přiznáno. To je v právním státě možné pouze na základě zákona. V České republice je zákonem, který upravuje vstup a pobyt cizinců na území České republiky, především zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Mimo to oblast pobytu cizinců na území České republiky upravují další dva zákony, a to zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců. Výjimku tvoří občané Evropské unie, kteří nepotřebují ke svému pobytu na území žádné povolení. Z praktických důvodů jim však zákon o pobytu cizinců umožňuje žádat o vydání dokladu, jímž se potvrzuje jejich časově neomezený přechodný pobyt na území. Tento doklad se nazývá „Potvrzení o přechodném pobytu“ a vydává se v případě pobytu delšího než 3 měsíce. Jeho platnost je zákonem omezena na 10 let. Stejná práva a povinnosti jako občané Evropské unie mají i občané Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska.

Teoretická část práce vymezuje legislativu a právní předpisy platné nejen na území České republiky, ale i v rámci Evropské unie. Jak už bylo výše zmíněno, nejdůležitějším zákonem je zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, který vymezuje jak práva a povinnosti cizích státních příslušníků na území České republiky, tak i rozdělení pobytových oprávnění, o které mohou na území žádat. Teoretická část se také zaměřuje na vymezení pojmu migrace, historii ukrajinsko-ruských vztahů a aktuálně probíhající ozbrojený konflikt na území

Ukrajiny. Toto umožňuje lépe pochopit problematiku ukrajinských státních příslušníků, kterým je na území České republiky poskytována dočasná ochrana či vízum za účelem strpění pobytu na území. Teoretická část práce poskytuje oporu k praktické části a stanovuje teoretický rámec pro zkoumanou problematiku.

K naplnění cíle práce bude vývoj počtu cizinců pobývajících na území České republiky mapován pomocí dat získaných z veřejně dostupných statistik Českého statistického úřadu, přičemž jednotlivé sledované ukazatele budou promítnuty do přehledných grafů a tabulek. Dále bude pro naplnění cíle práce využita metoda dotazníkového šetření a polostrukturovaného rozhovoru s vrchním metodikem Odboru azylové a migrační politiky panem ZR (z důvodu ochrany jsou v diplomové práci uváděny pouze iniciály jmenovaného). Dotazníkové šetření bude distribuováno mezi válečné uprchlíky z Ukrajiny, kteří na území České republiky pobývají s povolenou dočasnou ochranou či vízem za účelem strpění na území. V rámci polostrukturovaného rozhovoru bude jmenovaný dotazován ohledně aktuální situace spojené s válečným konfliktem na Ukrajině, ale i ohledně nedostatků v oblasti pobytového správního řízení. Pro stanovení případných návrhů využije autorka práce toho, že pracuje na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, s cizími státními příslušníky je v každodenním kontaktu a v dané problematice se orientuje.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce se bude zaměřovat na vývoj počtu cizinců pobývajících na území České republiky za určité časové období, přičemž v tomto směru bude zohledněna i aktuální situace spojená s migrační vlnou z Ukrajiny. V práci bude analyzováno právní prostředí a tyto informace budou porovnány s praktickými poznatky získanými z vlastního šetření. Získaná data budou vyhodnocena a případně dojde k navržení dílčích řešení.

2.2 Metodika

V rámci teoretické části práce byly vymezeny jak právní předpisy na úrovni České republiky, tak právní předpisy na úrovni Evropské unie, které se zabývají problematikou cizineckého práva. Bezesporu nejvýznamnějším právním předpisem na úrovni České republiky je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Tento zákon mimo jiné upravuje jednotlivé druhy pobytových oprávnění, které jsou cizinci pobývající na území České republiky oprávnění získat. Jejich výčet a obecná charakteristika je proto také součástí teoretické části diplomové práce. V rámci pobytového správního řízení správní orgán postupuje v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, když rozhoduje o žádostech cizinců. Po důkladném a podrobném nastudování veškeré právní úpravy, tedy právních předpisů České republiky, ale i nařízení a směrnic Evropské unie, byly tyto dokumenty použity pro zpracování teoretické části diplomové práce. Problematiku cizinců pobývajících na území České republiky neodmyslitelně ovlivnil ozbrojený válečný konflikt probíhající na území Ukrajiny, který byl vyvolaný agresí vojsk Ruské federace. Teoretická část práce se proto zaměřuje též na historické vymezení ukrajinsko-ruských vztahů a vymezení podmínek, za jakých mohou ukrajinští váleční uprchlíci na území České republiky pobývat. Tyto podmínky jsou obsaženy v zákoně č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace.

Pro dosažení cíle práce byla využita data, která na svých internetových stránkách veřejně publikuje Český statistický úřad. Tyto statistiky byly sumarizovány, vyhodnoceny a následně byly ze získaných dat vytvořeny přehledné tabulky a grafy. Jejich cílem bylo mapovat vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice za určité období dle různých

demografických ukazatelů, tedy rozdělení cizinců podle regionů, podle státního občanství, jejich ekonomických aktivit či nelegálního zaměstnávání. Jako další byla v praktické části zvolena metoda dotazníkového šetření a polostrukturovaného rozhovoru. Dotazníky byly distribuovány mezi ukrajinské uprchlíky, kteří na území České republiky pobývají s povolenou dočasnou ochranou či vízem za účelem strpění na území. Dotazník bylo možné vyplnit buď v papírové podobě fyzicky při návštěvě OAMP, anebo online prostřednictvím formuláře dostupného na stránkách Google, ke kterému byl vygenerován QR kód, který byl umístěn na přepážkách správního orgánu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 135 respondentů, avšak pro účely diplomové práce bylo použito pouze 122 dotazníků. Z důvodu chybovosti či neúplnosti musely být nějaké dotazníky vyřazeny. V případě polostrukturovaného rozhovoru autorka vytěžila vrchního metodického pracovníka Odboru azylové a migrační politiky pana ZR (z důvodu ochrany jsou v diplomové práci uváděny pouze iniciály jmenovaného), který ke zkoumané problematice poskytl zajímavé informace a zároveň vyzdvihl nedostatky, které spatřuje v pobytovém správním řízení. V závěru praktické části autorka porovnává výsledky dotazníkového šetření a polostrukturovaného rozhovoru a zmiňuje návrhy a doporučení ke sděleným nedostatkům, přičemž v tomto případě využívá svých zkušeností, které získala v rámci své pracovní činnosti na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, kde se podílí na rozhodování žádostí o pobytová oprávnění cizinců na území České republiky.

3 Teoretická východiska

Teoretická část práce se kromě základních pojmů rovněž věnuje použité literatuře, kdy výchozím zdrojem jsou výhradně české právní normy, které se zabývají otázkami spojenými s pobytem cizinců na území České republiky, a především s pobytem ukrajinských státních občanů v České republice.

Předně platí, že na území České republiky mají právo pobývat bez dalšího pouze občané České republiky. Dle čl. 14 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky, má právo na svobodný vstup na území České republiky pouze občan České republiky. Toto ústavně zaručené právo tedy nespovídá cizincům. Ve vztahu k cizincům Listina základních práv a svobod hovoří pouze o tom, že tito mohou být vyhoštěni pouze v případech stanovených zákonem.¹

Pojem cizinec definuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, jako: „*Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.*“²

3.1 Právní předpisy Evropské unie

Jak uvádí Čeněk (2019, s. 3) a Ministerstvo vnitra České republiky (2023c), Evropská unie ve své působnosti vydává právní předpisy formou nařízení a směrnic. Nařízení představují nadřazenou právní normu, mají obecnou působnost a jsou právně závazná pro všechny státy Evropské Unie, tedy jak pro Českou republiku, tak pro ostatní členské země. Směrnice Evropské unie pak vymezují cíl, kterého musí všechny členské státy dosáhnout, ovšem jak formulují vnitrostátní zákony, a jak tohoto cíle dosáhnou, je čistě na nich. Jmenovaní rovněž vymezují unijní legislativu cizineckého práva, proto následující kapitola obsahuje soupis nařízení a směrnic Evropské unie, které vymezují problematiku vstupu, a především pobytu cizích státních příslušníků na území České republiky.

Nařízení Evropské unie

- Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002
- Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009

¹ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399 ze dne 9. března 2016
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2018/1860 ze dne 28. listopadu 2018

Směrnice Evropské unie

- Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001
- Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002
- Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003
- Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008
- Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/36/EU ze dne 26. února 2014
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/66/EU ze dne 15. května 2014
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016

3.2 Právní předpisy České republiky

Podle Čeňka (2019a) cizinecké právo v České republice vychází hned z několika zákonů, přičemž tím nejdůležitějším je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, kterým se musí řídit jak cizinci, tak orgány státní správy při rozhodování o pobytu cizinců na území České republiky. Tento zákon navíc odkazuje na zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který upravuje postup správního orgánu při vedení správního řízení. Kromě zákona o pobytu cizinců a správního řádu upravuje problematiku pobytu cizinců na území České republiky také:

- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu,
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně,
- Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky),

- Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o obraně státních hranic),
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, a další.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 326/1999 Sb. sice ve své působnosti upravuje podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, ale na druhou stranu se také zabývá situacemi, které mohou vést k vycestování cizinců z území, a to ve spojitosti s předpisy Evropské unie, výhradně v návaznosti na Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/399 ze dne 9. března 2016 (Schengenský hraniční kodex). Zákon o pobytu cizinců rovněž obsahuje definice základních pojmů, kterými jsou: cizinec, prostředky k pobytu na území, hraniční průvodka, pozvání, rodinný příslušník občana Evropské unie nebo také působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra či Ministerstva zahraničních věcí v oblasti státní správy. V neposlední řadě lze v tomto zákoně nalézt výčet jednotlivých pobytových oprávnění, podmínky pro jeho získání, popřípadě souhrn náležitostí, které je nutné k žádosti doložit, aby byla kladně vyřízena. Cizinci mohou tedy v rámci svého pobytu na území požádat o určitá pobytová oprávnění, ať už prostřednictvím Ministerstva vnitra nebo Zastupitelských úřadů. Mezi ně se řadí přechodný pobyt, dlouhodobý pobyt, trvalý pobyt, zaměstnanecká karta, modrá karta či karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance.³

Dne 21. 06. 2023 byl ve Sbírce zákonů ČR publikován zákon č. 173/2023 Sb., v jehož důsledku došlo k novele zákona o pobytu cizinců, která se stala účinnou dne 01. 07. 2023. Jedná se však o „zbytkovou“ novelu zákona o pobytu cizinců, jelikož tato novela byla navržena už poměrně dávno, přičemž část z ní byla přesunuta do již platné novely zákona o pobytu cizinců z roku 2021. I přesto, že se jedná o zbytky z původní novely, přinesla s sebou v některých pobytových oprávněních významné změny.⁴

³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

⁴ Zákon č. 173/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

3.2.1 Přechodný pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie

Žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu mohou podat cizinci, kteří jsou rodinným příslušníkem občana Evropské unie, zatímco cizinec sám jím není. Dále o toto pobytové oprávnění mohou požádat cizinci, pokud doprovází či následují občana Evropské unie na území. Podmínkou však je, že daný cizinec má v úmyslu na území České republiky pobývat přechodně po dobu delší než tři měsíce. Před vstupem novely zákona o pobytu cizinců, byl cizinec žádost povinen podat do tří měsíců ode dne, kdy je považován za rodinného příslušníka občana Evropské unie, do tří měsíců ode dne, kdy vstoupil na území České republiky nebo v době platného oprávnění k pobytu. Ode dne 01. 07. 2023, kdy vstoupila v platnost novela zákona o pobytu cizinců, již není možné zamítnout žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu pro nesplnění podmínky podání žádosti. Pouze pro tzv. „vzdálené“ rodinné příslušníky, tedy zejména nesezdané partnery (druhy a družky) stále platí, že se jejich žádost zamítne v případě, že cizinec není oprávněn pobývat na území, tedy pobývá na území pouze na základě výjezdního příkazu nebo pobývá na základě krátkodobého víza, které není uděleno podle § 20 odst. 6 zákona o pobytu cizinců.⁵

Na základě zákona č. 274/2021 Sb. došlo ke dni 02.08.2021 ke změně zákona č. 326/1999 Sb., kdy se začali nově rozlišovat tzv. „blízcí a vzdálení rodinní příslušníci“.⁶ Rozdělení rodinných příslušníků občanů Evropské unie na blízké a vzdálené je důsledkem implementace nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1157, týkající se posílení zabezpečení průkazů totožnosti a povolení k pobytu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků.⁷ Obě skupiny rodinných příslušníků mohou i nadále získat povolení k přechodnému pobytu, nicméně druhy pobytu se liší ve vydávaných průkazech a v podmínkách pro podání žádosti, pro jeho získání i pro trvání fikce dle § 87y. Za blízkého rodinného příslušníka je podle zákona č. 326/1999 Sb. považován manžel, rodič občana Evropské unie mladšího 21 let, potomek mladší 21 let nebo potomek občana Evropské unie, potomek nebo předek (manžela občana Evropské unie), který je z důvodu uspokojování svých základních potřeb závislý na občanu Evropské unie. Naopak vzdálenými rodinnými příslušníky jsou ostatní příbuzní občana Evropské unie nebo státního občana České republiky, pokud jsou v zemi původu osobou vyživovanou, pokud jsou v zemi původu

⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

⁶ Zákon č. 274/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1157 ze dne 20. června 2019 o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pohybu

členem domácnosti nebo pokud trpí vážnými zdravotními problémy, které vyžadují péči. Dále se mezi vzdálené rodinné příslušníky rovněž řadí cizí státní příslušníci, kteří mají s občanem Evropské unie trvalý partnerský vztah, který jsou schopni správnímu orgánu řádně doložit.⁸

3.2.2 Přechodný pobyt občana Evropské unie

Neomezený přechodný pobyt občanů Evropské unie (včetně občanů Islandu, Norska, Lichtenštejnska, Švýcarska) je upraven v § 18 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb. To, že je cizinec občanem Evropské unie, musí být schopen prokázat, například cestovním dokladem nebo občanským průkazem. Česká republika nemá žádné další omezení, jako například povinnou registraci pro pobyt delší než tři měsíce. Rovněž i v tomto typu pobytového oprávnění došlo ke změně – dříve se občanům Evropské unie vydávalo potvrzení o přechodném pobytu, avšak od 02.08.2021 je jim vydáváno osvědčení o registraci. Osvědčení o registraci proto může být cizinci vydáno Ministerstvem vnitra, pokud jej o to cizinec (občan Evropské unie) požádá a hodlá pobývat na území České republiky déle než tři měsíce. Rovněž musí splnit podmínku, že svým chováním neohrozil bezpečnost státu nebo nenarušil závažným způsobem veřejný pořádek. Občan Evropské unie je sice v zásadě oprávněn pobývat na území po časově předem neomezenou dobu, nicméně toto neplatí absolutně, přechodný pobyt mu může být zrušen z důvodů uvedených v § 87d odst. 2 zákona č. 326/1999 Sb., a to bez ohledu na to, zda je tento držitelem osvědčení o registraci nebo nikoliv. To nastává v případě, kdy je cizinec neodůvodnitelnou zátěží systému dávek, pokud hrozí nebezpečí, že by nějakým způsobem mohl ohrozit bezpečnost České republiky, narušit veřejný pořádek nebo je veden v evidenci nežádoucích osob.⁹

3.2.3 Povolení k dlouhodobému pobytu

Tomuto typu pobytového oprávnění předchází vízum k pobytu nad 90 dnů, jelikož o vydání povolení k dlouhodobému pobytu má právo požádat cizinec, který na území pobývá na základě tohoto víza a hodlá na území České republiky pobývat i nadále po dobu delší než jeden rok za stejným účel. Žádost je oprávněn dále podat cizinec, který na území České republiky pobýval na vízum nad 90 dnů za účelem strpení a následně tedy pobývá na území na základě dlouhodobému pobytu za stejným účelem nepřetržitě po dobu nejméně 3 let.

⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Dlouhodobý pobyt se cizinci vždy vydává za nějakým účelem – může se jednat o soužití rodiny na území, studium, sportovní, vědecký výzkum apod.¹⁰

V rámci dlouhodobého pobytu přinesla novela zákona ze dne 01. 07. 2023 významnou změnu, která se týká soužití rodiny na území. Dlouhodobý pobyt za tímto účelem totiž může nově získat pouze cizinec, který je dítětem nebo dítětem manžela cizince s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem, a to za předpokladu, že je nezletilý. To znamená, že v době, kdy mu bude předán průkaz, musí mu být méně než 18 let. Byla zde tedy aplikována podobná úprava jako v případě žádosti o trvalý pobyt podle § 66 odst. 1 písm. d) zákona č. 326/1999 Sb., který říká, že: „*Povolení k trvalému pobytu se bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na území vydá cizinci, který o vydání tohoto povolení žádá jako nezletilé dítě cizince, jenž na území pobývá na základě povolení k trvalému pobytu, je-li důvodem žádosti společné soužití těchto cizinců na území.*“¹¹

3.2.4 Zaměstnanecká karta

Ministerstvo vnitra České republiky (2023) na svých webových stránkách uvádí, že v minulosti byl v praxi aplikován dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání. Dne 24. 06. 2014 nabyla účinnosti novela zákona o pobytu cizinců, které s sebou přinesla významnou změnu v oblasti zaměstnávání cizinců, kdy dosavadní dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání byl nahrazen zaměstnaneckou kartou. Cizinci tak od té doby mohou u Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra požádat pouze o vydání zaměstnanecké karty. Zelená karta či dlouhodobé vízum za účelem zaměstnání již nejsou cizincům vydávány. Žádost o vydání zaměstnanecké karty je cizinec povinen podat na Zastupitelském úřadu ve státě, jehož je státním příslušníkem nebo také na území České republiky ministerstvu, pokud již cizinec na území pobývá na základě víza k pobytu nad 90 dnů nebo na základě dlouhodobého pobytu, avšak za jiným účelem.¹²

Zaměstnanecká karta má duální charakter, což znamená, že umožňuje cizinci jednak pobývat na území České republiky po dobu delší než tři měsíce, ale také vykonávat závislou činnost, tedy být zaměstnán na té pracovní pozici, na kterou mu byla vydána zaměstnanecká karta nebo na kterou mu ministerstvo udělilo souhlas. Ministerstvo vnitra zaměstnaneckou kartu cizinci vydá, pokud příslušný Úřad práce České republiky vydá souhlasné závazné

¹⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

¹¹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

¹² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

stanovisko, což znamená, že zaměstnání cizince je vzhledem k situaci na trhu práce možné. Možnost získat zaměstnaneckou kartu se vztahuje na jakýkoliv druh zaměstnání, přičemž není brán zřetel ani na stupeň odborné kvalifikace. Zaměstnanecká karta se vydává na dobu trvání pracovního poměru, avšak nejdéle na dobu dvou let, s možností opakovaného prodloužení.¹³

Podle Ministerstva vnitra České republiky (2023e) se v případě žádostí o vydání zaměstnanecké karty s příchodem novely zákona o pobytu cizinců nově stal náležitostí doklad o číselném označení volného pracovního místa. Dokládat ho však cizinec nemusí, jestliže je toto číselné označení volného pracovního místa uvedeno do tiskopisu žádosti.

3.2.5 Vládní programy v oblasti ekonomické migrace

V souvislosti se zaměstnáním cizinců Vláda České republiky zavedla režimy, které mají reagovat na situaci na trhu práce, reflektovat problémy místních zaměstnavatelů vzniklé získáváním nových pracovních sil a posílit konkurenceschopnost českých společností. Jak uvádí Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2019), jedním z těchto programů je režim Ukrajina, který začal fungovat začátkem srpna 2016. Cílem tohoto programu bylo dosahování časových úspor a urychlování vyřizování žádostí o vydání zaměstnanecké karty a dlouhodobého víza za účelem podnikání na Zastupitelských úřadech České republiky v zahraničí. Vedle programu režim Ukrajina vznikl ještě Režim ostatní státy (pro státní příslušníky Mongolska, Filipín, Srbska apod.) a Režim zemědělec (jednalo se o zvyšování počtu ukrajinských státních příslušníků v zemědělství).

Od 01. září 2019, jak uvádí Ministerstvo vnitra ČR (2022), však došlo k přeměně těchto programů a Ministerstvo průmyslu a obchodu společně s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem práce a sociálních věcí začaly realizovat tři programy: Program kvalifikovaný zaměstnanec, Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Program klíčový a vědecký personál. Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Program klíčový a vědecký personál slouží pro všechny státní občany třetích zemí, kteří však splňují podmínky pro jejich zařazení do tohoto programu. Neplatí zde žádné geografické omezení. Do Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec se od počátku zapojili účastníci programů Projekt Ukrajina a Projekt Indie. O zařazení do tohoto programu žádá zaměstnavatel cizince u Ministerstva průmyslu a obchodu či u Ministerstva

¹³ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

zdravotnictví. Do Programu klíčový a vědecký personál se automaticky zapojili zaměstnavatelé, kteří byli součástí projektů „Fast Track“ a „Welcome Package pro investory.“ O zařazení do programu žádá zaměstnavatel u Ministerstva průmyslu a obchodu v případě, že se jedná o investora. Pokud se jedná o výzkumnou organizaci, technologickou společnost, nově založenou společnost či společnost „start-up“, žádá zaměstnavatel o zařazení v Agentuře CzechInvest. Poslední Program kvalifikovaný zaměstnanec je určen pouze pro státní příslušníky Běloruska, Černé Hory, Filipín, Indie, Kazachstánu, Moldavska, Mongolska, Srbska nebo Ukrajiny. Do tohoto programu se od počátku zapojili současní účastníci (zaměstnavatelé) projektu Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny (tj. Režim Ukrajina), Režim Ostatní státy nebo projektu Zvláštní postupy pro pracovníky do zemědělství, potravinářství a lesnictví z Ukrajiny. Roční kvóty ve zmíněných programech jsou rovnoměrně rozděleny do jednotlivých kalendářních měsíců. Konkrétní rozdělení se pak řídí nařízením vlády č. 321/2022 Sb.¹⁴, kterým došlo ke změně nařízení č. 220/2019 Sb.¹⁵ Kvóty u Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a u Programu klíčový a vědecký personál jsou stanoveny u vybraných zemí následovně: Ukrajina: 0 osob/rok, Mongolsko: 60 osob/rok, Filipíny: 100 osob/rok, Indie: 500 osob/rok, Srbsko: 100 osob/rok a Bělorusko: 200 osob/rok. Naopak v případě Programu kvalifikovaný zaměstnanec jsou podle nařízení vlády č. 321/2022 Sb.¹⁶ kvóty v oblasti pracovní migrace u vybraných zemí stanoveny následovně: Ukrajina: 38 000 osob/rok, Mongolsko: 1 000 osob/rok, Filipíny: 2 300 osob/rok, Indie: 600 osob/rok, Srbsko: 1 900 osob/rok a Bělorusko: 1 900 osob/rok.

Velkým zásahem bylo stanovení kvóty v případě žádostí o vydání zaměstnanecké karty či dlouhodobého víza za účelem podnikání v případě cizích státních příslušníků z Vietnamské socialistické republiky. K tomuto omezení došlo rovněž na základě nařízení vlády č. 220/2019 Sb., které bylo změněno nařízením vlády č. 321/2022 Sb.¹⁷ Kvóta je v tomto případě stanovena výhradně pro žádosti podané v rámci Programu klíčový a vědecký personál, kde je tento počet omezen na 200 žádostí za rok. V rámci Programu kvalifikovaný zaměstnanec si tak státní příslušníci Vietnamské socialistické republiky již nejsou oprávněni podávat žádosti na Zastupitelském úřadu v Hanoji.

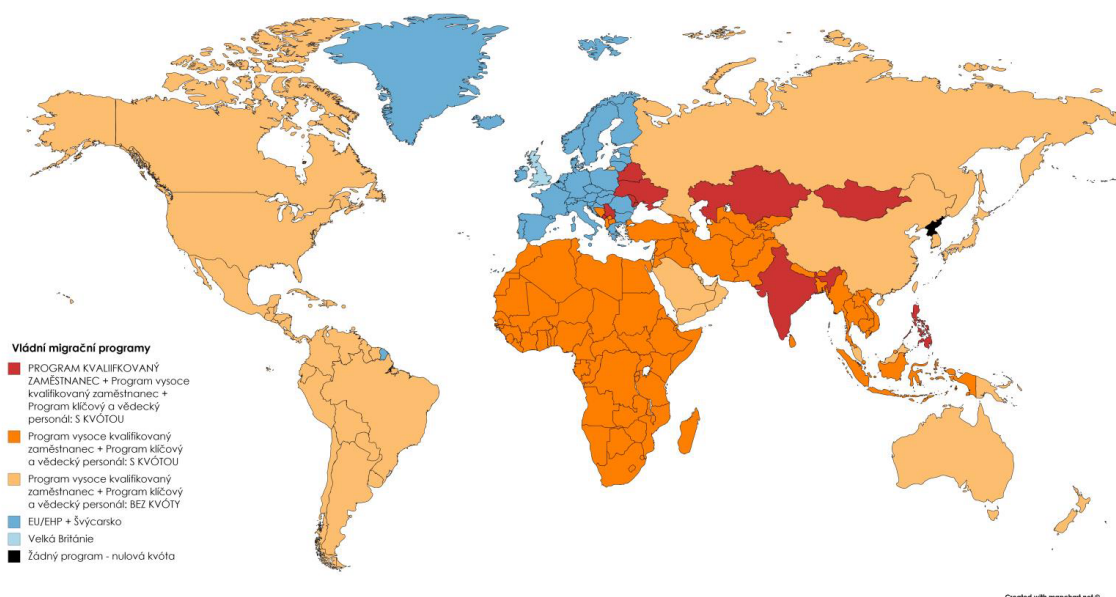
¹⁴ Nařízení vlády č. 321/2022 Sb., o změnách nařízení vlády v oblasti pracovní migrace

¹⁵ Nařízení č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu

¹⁶ Nařízení vlády č. 321/2022 Sb., o změnách nařízení vlády v oblasti pracovní migrace

¹⁷ Nařízení vlády č. 321/2022 Sb., o změnách nařízení vlády v oblasti pracovní migrace

Obrázek č. 1: Mapa zobrazující rozdělení programů ekonomické migrace ve světě

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky, 2022

3.2.6 Modrá karta

Pobyt na území České republiky na základě modré karty se rovněž vztahuje k zaměstnání. Modrá karta se vydá cizinci, azylantovi nebo cizímu státnímu příslušníkovi, který disponuje doplňkovou ochranou. Tito cizinci musí však splňovat podmínku, že na území České republiky hodlají pobývat přechodně po dobu delší než 90 dnů a budou vykonávat pracovní pozici, která vyžaduje vysokou kvalifikaci podle zvláštního právního předpisu (Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti). Aby cizinec splňoval podmínku vysoké kvalifikace, musí mít vystudovanou a řádně ukončenou vysokou nebo vyšší odbornou školu, a věnovat se tomuto studium nejméně po dobu 3 let. Dále je cizinec oprávněn prokázat svou kvalifikaci tím, že doloží, že dosáhnul vyšší odborné dovednosti, tedy že má znalosti a kompetence, které získal odbornou praxí, jež lze považovat za rovnocennou s vysokoškolským vzděláním. Zároveň však tyto znalosti a dovednosti musí korespondovat s pracovní pozicí, kterou má cizinec uvedenou v pracovní smlouvě a kterou bude vykonávat. Žádost cizinci podávají na Zastupitelském úřadu České republiky v jejich domovském státě. Pouze azylanti a držitelé doplňkové ochrany mají výjimku a jsou oprávněni žádost podat na území Ministerstvu vnitra České republiky.¹⁸

¹⁸ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

3.2.7 Trvalý pobyt občanů třetích zemí

Zákon č. 326/1999 Sb. v ustanovení § 65 říká, že: „*Cizinec je oprávněn pobývat na území v rámci trvalého pobytu na základě povolení k trvalému pobytu, nebo rozhodnutí příslušného orgánu o svěření tohoto cizince do náhradní výchovy, je-li splněna podmínka podle § 87 odst. 1.*“ O trvalý pobyt jsou oprávněni žádat cizinci, kteří splní všechny zákonné podmínky pro jeho vydání, aniž by museli splňovat podmínku předchozího nepřetržitého pobytu nebo pokud na území České republiky pobývají nepřetržitě po dobu nejméně 5 let. Trvalý pobyt představuje nejvyšší pobytového oprávnění, které mohou cizinci na území České republiky získat a rovněž je významným krokem k získání státního občanství. Obecně se cizinci trvalý pobyt nevydává, jestliže je evidován v evidenci nežádoucích osob, nesplňuje podmínku trestní záchovalosti, nepředloží doklad o zajištění finanční prostředků, ve výpovědi uvede nepravdivé skutečnosti apod.¹⁹

Přiznání právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství na území

Ministerstvo tento statut již uděluje cizincům automaticky při vydání povolení k trvalému pobytu, pokud splňují podmínky pro jeho přiznání. Pokud ovšem cizinec tyto podmínky nesplňuje, je oprávněn si dodatečně o přiznání právního postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta písemně požádat. Právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta se přiznává cizincům, kteří ke dni podání žádosti splňují podmínku 5 let nepřetržitého pobytu, nenarušují závažným způsobem veřejný pořádek nebo neohrožují bezpečnost státu či jiného členského státu Evropské unie. Dále musí prokázat, že mají dostatek finančních prostředků k trvalému pobytu.

Jak uvádí web EUR-Lex (2020), osobám, které získaly právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta, je přiznáno rovné zacházení jako státním příslušníkům České republiky v oblasti zaměstnávání, vzdělávání, sociální ochrany a zdravotního pojištění, sociální podpory, sociálních dávek, daňových výhod, svobody sdružování a členství v odborových organizacích a svobody zastupovat odbory nebo sdružení, a dále v oblasti volného přístupu na celém území dotyčné země EU. Dlouhodobě pobývající rezident může vykonávat právo pobytu po období delší tří měsíců v jiné zemi EU, než je země, která uvedené osobě přiznala právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta,

¹⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

za předpokladu splnění určitých podmínek (zaměstnání nebo samostatná výdělečná činnost, studium nebo odborné vzdělání, jiné důvody). Zároveň je v rámci tohoto pobytu mohou doprovázet jejich rodinní příslušníci.²⁰

Trvalý pobyt občanů Evropské unie

Trvalý pobyt může také získat občan Evropské unie, pokud o něj žádá po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na území České republiky nebo jestliže o toto povolení žádá z humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele či je jeho pobyt na území v zájmu České republiky.²¹

Trvalý pobyt rodinných příslušníků

V poslední řadě jsou o trvalý pobyt oprávněni žádat rodinní příslušníci občanů Evropské unie, a to buď po 5 letech jejich nepřetržitého pobytu nebo po 2 letech jejich nepřetržitého pobytu, pokud jsou však nejméně 1 rok rodinným příslušníkem státního občana České republiky nebo občana jiného členského státu Evropské unie, pokud jsou pozůstalou osobou po státním občanu České republiky, pokud jsou pozůstalou osobou po občanu jiného členského státu Evropské unie, pokud je jeho pobyt na území v zájmu České republiky či z humanitárních důvodů.²²

3.3 Migrace

Jak uvádí Adgera et al (2015), migrace je důležitým ekonomickým a společenským jevem, který se objevuje ve společnosti již v historických souvislostech. V jednotlivých zemích dochází v průběhu let jak k růstu ekonomiky, tak k růstu populace. V důsledku toho se lidé stěhují přes hranice či v rámci jednoho území, aby učinili změnu ve svém životě, využili příležitostí nebo se vyhnuli hrozcímu nebezpečí. Tím, že v průběhu let roste počet obyvatel ve světě, roste i míra migrace. V období posledních desetiletí je však největším trendem stěhování lidí z venkova do měst.

Jak uvádí Rožňák a kol. (2018, s. 143) ve své publikaci, migrace nepředstavuje žádný nový trend, jelikož v povědomí lidí existuje již po staletí. Migrace představuje podstatný a velmi důležitý regionální proces, který se výhradně projevuje v pohybu osob. V rámci něho

²⁰ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

²¹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

²² Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

tak dochází ke změnám v místě bydliště, ať už v rámci státu nebo přes hranice jednotlivých administrativních jednotek. Lidé, kteří opouštějí svou domovskou zemi, především vyhledávají státy, které disponují podobnými ekonomickými podmínkami či zde platí stejné nebo také alespoň podobné náboženské a politické zákony. Nejedná se tak o náhodně vybrané státy. Migrace může mít významné kulturní, populační a ekonomické důsledky.

V oblastech konfliktů, ekonomických či společenských rozdílů představuje migrace vážný socioekonomický problém. Rožňák a kol. (2018, s. 143) vymezují dva typy migrace, a to dobrovolnou a nucenou migraci. Dobrovolná migrace představuje svobodné rozhodnutí člověka, zda chce migrovat, popřípadě kam. Může se jednat o migraci za prací, za rodinou apod. Naopak nucená migrace je podle Janků (2006) ovlivněna určitými vedlejšími jevy. V tomto případě se u lidí může projevit v důsledku chudoby, hladomoru nebo jiné environmentální katastrofy. Nucenou migraci lze v tomto případě přirovnat k uprchlictví.

Jak uvádí Masníková (2010) ve své publikaci, „nucená migrace“ představuje velmi široký pojem a může se jednat o:

- migraci z důvodu probíhající ozbrojených konfliktů na daném území, přičemž kvůli nim dochází k vnitřnímu vysídlování osob a uprchlictví, např. příchod uprchlíků z Jugoslávie do západní a střední Evropy v 90. letech,
- migraci způsobenou přírodními katastrofami, např. povodně či tsunami v Pákistánu v roce 2010,
- migraci z důvodu lidstvem způsobených katastrof, např. Černobyl v roce 1986,
- migraci z důvodu developerských aktivit, např. Čína – přehrada Tři soutěsky a
- ekonomickou migraci.

Přestože největší příliv migrantů způsobuje podle Masníkové (2010) migrace z důvodu přírodních katastrof či migrace z důvodu developerských aktivit, které ročně způsobí vysídlení více než 10 milionů lidí, největší pozornost médií a lidí je soustředována na migraci v souvislosti s ozbrojenými konflikty, přestože v jejím důsledku nedochází k tak velkému přílivu migrantů. Nucená migrace a s ní spojený ozbrojený konflikt mají významný vliv na proměnu krajiny a na způsob, jak je s ní nakládáno.

Člověk v tísni (2022) na svých webových stránkách uvádí, že úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky odhaduje, že od konce druhé světové války nebylo po celém světě nuceně vysídleno tolik osob, jako je tomu v současné době (údaje k 29. 12. 2022). Své domovy muselo k polovině roku 2022 opustit takřka 103 milionů osob, přičemž více

než polovinu – 53 milionů – tvoří vnitřně vysídlené obyvatelstvo. Nejvíce lidí, kteří opustili své domovy pocházejí ze Sýrie, Venezuely, Ukrajiny, Afghánistánu a Jižního Súdánu. Téma uprchlictví se v České republice stalo předmětem společenské diskuze na přelomu let 2015 a 2016, kdy do Evropy začaly vstupovat statisíce uprchlíků ze Sýrie, kteří prchali před válkou. Znovu se stalo téma nucené migrace předmětem diskuze v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině v roce 2022. V důsledku ruské invaze v únoru 2022 opustilo své domovy během dvou měsíců přes 5 milionů obyvatel Ukrajiny. Toto období zařadilo Ukrajinu na celosvětový seznam států s nejvyšším počtem uprchlíků. Nejvyšší počet vysídlených osob si však stále drží Sýrie (cca 6,8 milionů). Nejčastější cílovou zemí bylo v polovině roku 2022 Turecko, kde se nacházelo zhruba 3,7 milionů uprchlíků, přičemž převážnou část z nich tvoří Syřané. Další zemí, ve které je velká část vysídlených osob, je Kolumbie, kam míří uprchlíci z Venezuely. Třetí nejčastější cílovou zemí v souvislosti s přijímáním uprchlíků je Německo. Obyvatelé Ukrajiny prchající před válkou nejčastěji hledají domov v sousedním Polsku, v Německu a v České republice. Česká republika se tak řadí mezi státy s nejvyšším počtem uprchlíků v porovnání s celkovou populací.

3.3.1 Příčiny a důsledky migrace

Faktory, které podněcují lidi k migraci jsou často vymezovány jako „push“ a „pull“ faktory. Podle Jirky (2018, s. 44) je pro teorii těchto faktorů klíčová ekonomická nerovnováha světa, která představuje nerovnoměrnou distribuci ekonomického rozvoje a práce mezi rozvojovými a vyspělými zeměmi. Palát (2014) uvádí, že „push“ faktory se vyskytují u nucené migrace, kdy jsou lidi podněcováni k migraci. Takovými důvody může být nedostatek pracovních míst, hladomor, sucho, přírodní katastrofy, špatné podmínky k bydlení, vysoká nezaměstnanost, válka, špatná úroveň zdravotní péče apod. Kdežto „pull“ faktory lidi do země či města přitahují. V takovém případě se může jednat o dobré pracovní příležitosti, lepší úroveň zdravotní péče, náboženskou a politickou svobodu, lepší úroveň vzdělání, lepší mzdové ohodnocení apod. Kromě těchto faktorů je migrace také ovlivněna dalšími aspekty, kterými jsou: vzdálenost cílové země, jazyková bariéra, náklady na zabydlení nebo třeba agenda spojená s vyřizováním pobytového oprávnění.

V porovnání České republiky a Ukrajiny vymezuje Jirka (2018, s. 44) jako typické „push“ faktory chudobu, nezaměstnanost a nízké platy. Jako významné „pull“ faktory zmiňuje zlepšení životního standardu, vysoké platy, kariérní nebo osobní rozvoj, jistotu,

bezpečí, osobní svobodu ale i politickou. Oba typy faktorů byly v rámci migračních studií důležitým aspektem v ekonomickém vysvětlení migrace, přičemž toto vysvětlení čeští badatelé využívají při objasňování ukrajinské migrace.

Tabulka č. 1: „Push“ a „Pull“ faktory České republiky a Ukrajiny

Česká republika		Ukrajina
Dostupnost pracovních míst	← „pull“ faktory „push“ faktory →	Vysoká nezaměstnanost
Vyšší platy		Nízké platy
Politická svoboda		Chudoba
Vyšší životní standard		Horší životní úroveň

Zdroj: Vlastní zpracování, Jirka (2018, s. 45)

Becker a Ferrara (2019) vymezují nucenou migraci jako migraci dočasnou a migraci trvalou. Dočasná nucená migrace spočívá v situaci, kdy se uprchlíci krátkodobě a pouze přechodně usadí v zemi, která je pro ně bezpečná. Po opadnutí důvodů, pro které opustili svou domovskou zemi, se do ní zase vrátí. Naopak migrace trvalá se v minulosti projevovala hlavně v případě nucených přesunů obyvatelstva po druhé světové válce, kdy došlo ke změně vymezení evropských hranic.

Jako další Becker a Ferrara (2019) podotýkají, že nucená migrace neovlivňuje pouze přijímající a vysílající obyvatelstvo, ale také migranty samotné. Události, jako jsou války nebo přírodní katastrofy, ovlivňují celé místní obyvatelstvo, ale ne nutně každý před takovými událostmi prchá. Nucená migrace je zkušenost odlišná od migrace dobrovolné. Často přichází se ztrátou majetku a fyzickými hrozbami na místě původu nebo na cestě na bezpečnější místo. Pro mnohé je to zkušenost, která mění život a má potenciál utvářet ekonomické chování nucených migrantů a jejich potomků způsoby odlišnými od pouhé „změny místa“. Nucená migrace může vést k trvalým změnám chování, protože je to často zkušenost, která mění život narozdíl od migrace dobrovolné.

S nucenou migrací úzce souvisí pojem „válečný uprchlík“. Přestože tento pojem není nikterak v mezinárodním právu vymezený, Honusková a kol. (2014, s. 97) ho popisují jako osobu přicházející z ozbrojeného konfliktu. Válečný uprchlík se od uprchlíka liší výhradně v tom, že důvod, pro který opustil svou zemi, je ohrožení osobní integrity či ohrožení na životě. V tomto případě se vyskytuje riziko smrti, mučení či jiného nelidského nebo krutého zacházení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem v jeho vlasti. Zároveň váleční

uprchlíci opouštějí svou vlast v hromadném proudu – v masovém přílivu. Válečný uprchlík se nachází „ve špatný čas, na špatném místě“. Naopak podle internetových stránek Člověk v tísni (2022) uprchlík opouští svou zemi z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo také z důvodu zastávání svých politických názorů či uplatňování svobody projevu. Uprchlíci jsou v České republice držiteli tzv. „mezinárodní ochrany“, kterou můžou získat buď ve formě azylu nebo ve formě doplňkové ochrany. Doplňkovou ochranu jsou oprávněni získat ti cizinci, kteří nesplňují podmínky pro získání azylu, ale zároveň jim hrozí vážná újma jako azylantům, např. trest smrti. Jejimi držiteli mohou být právě také váleční uprchlíci, tedy lidé prchající před válkou. Azyl mohou získat ti cizinci, u nichž se vyskytují obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodu zastávání určitých politických názorů. Azyl se uděluje na dobu neurčitou, kdežto doplňková ochrana se uděluje na dobu určitou, zpravidla na jeden až dva roky s možností opakovaného prodloužení.

3.4 Historie ukrajinské migrace do České republiky

K migraci Ukrajinců do České republiky se váže poměrně dlouhá historie. Leontiyeva (2006, s. 32) ve své publikaci odkazuje na ukrajinisty Zilynského a Kočika. Ti sledují první stopy Ukrajinců v Čechách a na Moravě v 16. a 17. století. V té době docházelo k přívalu ukrajinských státních příslušníků primárně s příchodem žoldáků a studentů. K projevům intenzivnější migrace Ukrajinců do Čech začalo docházet až koncem 18. století, kdy byla připojena část západoukrajinských oblastí Haliče a Bukoviny k habsburskému soustátí. V této době se Čechy také staly domovem pro velké množství ukrajinských důstojníků, vojáků a sezónních dělníků. Od konce 19. století se do Čech začaly přesouvat vysokoškoláci a haličská inteligence. Tato migrace byla motivována především politickými důvody a lidé sem přicházeli výhradně s cílem studovat na českých vysokých školách. V první polovině 20. století byla v Čechách založena ukrajinská emigrační komunita, které zaměřovala svou činnost jednak na rozvoj a udržení ukrajinské kultury, ale také na podporu polické nezávislosti ukrajinského státu. Kromě toho se vydávaly slovníky, učebnice a knihy. V provozu bylo ukrajinské divadlo, ukrajinská univerzita, umělecká akademie, vyšší pedagogický institut a gymnázia. Rovněž zde působilo několik ukrajinských spolků se širokou škálou zaměření. S tímto však byl později konec. V důsledku německé, a hlavně sovětské okupace se až do roku 1989 přerušil rozvoj ukrajinské kultury, a také provoz ukrajinských spolků v Čechách.

V roce 1989, po pádu železné opony, došlo k otevření východní i západní hranice a Československo tak bylo velmi atraktivní zemí pro imigranty z bývalého Sovětského svazu. Na Ukrajině byla v té době i nadále špatná ekonomická situace. Vzhledem ke geografické blízkosti a relativně malé kulturní a jazykové bariéře jsou Ukrajinci nejpočetnější etnickou menšinou v České republice. Zároveň jejich pracovní migrace na území České republiky začíná být trvalou imigrací.

Ať už se jedná o politické změny v roce 1989, vznik samostatné České republiky v roce 1993, vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 nebo přijetí České republiky do Schengenského prostoru v roce 2007, všechny tyto události podle Drbohlava (2015, s. 53) zásadně změnily charakter zahraniční migrace. Počet Ukrajinců na území České republiky, kteří disponují některým z pobytových oprávnění od počátku devadesátých let stále narůstá. Výjimkou bylo pouze přechodné období krátce po roce 2000, kdy byla zavedena pro Ukrajinu vízová povinnost v důsledku přístupových dohod České republiky do Evropské unie. Následně se vstupem do Evropské unie se Česká republika plně otevřela pohybu osob v rámci územních jednotek. Od té doby rovněž představuje velmi zajímavou zemí pro cizince ze třetích zemí, jelikož je součástí silného společného ekonomického prostoru.

3.5 Válečný konflikt mezi Ukrajinou a Ruskou federací

Současný válečný konflikt odehrávající se mezi Ruskou federací a Ukrajinou je důsledkem sletu historických událostí. Zahraniční politika Ukrajiny je výrazně orientována prozápadním směrem vzhledem ke geografické poloze, což ji staví do velmi složité situace. Ukrajinci zároveň věří, že jsou jiní než Rusové a chtějí být od Ruska odděleni. Vztah mezi Ruskem a Ukrajinou byl jen velmi zřídka organický, spolupracující a vlídný. Rozhodně převažovaly konflikty a donucování.

3.5.1 Historie ukrajinsko-ruských vztahů

Podle Kubicka (2023, s. 13) je Ukrajina novým státem, přestože má dlouho historii. Po většinu dvacátého století byla Ukrajina součástí Sovětského svazu. D'Anieri (2023, s.10) uvádí, že s rozpadem Sovětského svazu v roce 1991 skončila také studená válka a hlavní představitelé Evropy, Spojených států amerických a Ruské federace si uvědomovali, že tímto rovněž došlo k významnému snížení napětí a k vzrůstajícímu souladu zájmů a hodnot. Ukrajina a Ruská federace se však vyznačovaly tím, že měly znatelně odlišné představy

a očekávání ohledně toho, na jakém základu bude založen jejich vztah, zda na suverénní rovnosti nebo na tradiční ruské hegemonii. Přestože si Západní země myslely, respektive věřily, že konec studené války povede k tomu, že Ruská federace bude „normální“ evropskou zemí, Ruská federace naopak i nadále usilovala o to, aby nepřišla o postavení tradiční velmoci, která disponuje určitými přednostmi a výsadním právem veta v oblasti bezpečnostních opatření. Nezávislosti, jak uvádí D`Anieri (2023, s.1), dosáhla Ukrajina právě až v roce 1991, k čemuž dospěla bez krveprolití. Přestože lídři Ruské federace i nadále několik let zastávali názor, že Ukrajinci a Rusové představují společný národ, napětí mezi nimi se na nějakou dobu v tomto roce snížilo. Důležitou roli v historii ukrajinsko-ruských vztahů sehrály tzv. barevné revoluce, které se odehrály v průběhu následujících let. Podle D`Anieri (2023, s.17) byla jednou z nejhroživějších oranžová revoluce, kterou Ruská federace považovala za možnou hrozbu k sesazení prezidenta Vladimira Putina. Navíc samotné dosahování demokracie považovala Ruská federace za určitou formu války a jednalo se o koncept, který rozhodně nešel v souladu s režimem Putina. Tyto události si vynutily, že tehdejší ukrajinský prezident Viktor Janukovyč odstoupil od moci, a jak uvádí Kofman (2017, s. 11), tak také došlo v roce 2014 k politickému převratu. Sesazení Viktora Janukovyče vyvolalo konflikt na Krymu, když se ozbrojené složky Ruské federace snažily získat svůj vliv na tomto území. Podle Kubicka (2023, s. 19) se ještě v roce 2014 Ruská federace zmocnila ukrajinského poloostrova Krym a oblasti Donbas na jihovýchodě Ukrajiny. Tuto událost považovaly Západní země za novou studenou válku.

Jak uvádí D`Anieri (2023, s. 20,21) ve své publikaci, Ruská federace v důsledku těchto událostí si Ukrajinu i nadále nárokovala, protože byla přesvědčena, že Ukrajina a Ruská federace tvoří neoddělitelné území. K tomuto i přispělo, že Ukrajina byla stále velmi ekonomicky na Ruské federaci závislá, jelikož Ukrajině z této závislosti plynuly důležité finanční zdroje, které se uplatňovaly jako příjmy pro zkorumpované úředníky. Zároveň lze v tomto období přirozeně sledovat významný rozdíl v rozvoji Ukrajiny a Ruské federace. V roce 1991 s sebou nezávislost Ukrajiny přinesla oslabení a v konečném důsledku i rozpad Sovětského svazu. Tato událost vedla k tomu, že obě země začaly vyvíjet určité úsilí o to, aby vybudovaly mocné postsovětské země. V období 90. let se tak snažily posílit jejich autoritu prostřednictvím uplatňování právního státu a provádění běžných úkonů, např. výběr daní. I přes jejich snahu se po roce 2020 jejich cesty rozdělily, do obou zemí vnikly oligarchové, kteří byli primárně známí jejich silnou ekonomickou a politickou osobností. Ukrajina byla i nadále slabá, zkorumpovaná, proniknutá oligarchy a do značné míry

demokratická. Na rozdíl od Ukrajiny, Ruskému prezidentu Vladimiru Putinovi se podařilo převzít kontrolu nad tiskem a významným způsobem snížit svrchovanost oligarchů. Přestože se jednalo o pozitivní krok, toto všechno činil v neprospěch demokracie. Ruská federace byla ekonomicky samostatnou zemí se silným domácím trhem, což ji umožnilo začít budovat silnou armádu, která bude disponovat operační připraveností. Naopak Ukrajina získala obrovskou armádu po Sovětském svazu, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků byla nucena tuto armádu zúžit, i když dělala všechno pro to, aby z ní vybudovala životaschopnou bojovou sílu. Přestože v roce 1991 byla touha Ruské federace prosadit se na území sousedního státu relativně neměnná, toto se po roce 2000 změnilo a vnitřní kapacita Ruské federace stále rostla. V období let 2016 a 2021 se Ruské federaci navíc podařilo zdvojnásobit počet vojenských skupin a klíčové operační jednotky ve své armádě.

3.5.2 Invaze Ruské federace na Ukrajinu

Od prosince 2021 se podle některých zdrojů začaly k rusko-ukrajinským hranicím přesouvat desítky tisíc vojáků ruského vojska. D'Evereux (2022) zmiňuje, že přestože Ruská federace ve svém vyjádření uváděla, že se jednalo pouze o cvičení bojové pohotovosti, které bylo projevem nezájmu Ukrajiny na tom, aby se stala členem Severoatlantické aliance, Ukrajina tyto akce vnímala jako silnou hrozbu. Stejně tak několik bezpečnostních expertů hovořilo o jisté pravděpodobnosti, že Rusko skutečně zaútočí. Dne 21. února 2022 Ruská federace přiznala nezávislost Luhanské a Doňecké republiky a prezident Vladimir Putin dal rozkaz svým vojskům, aby vstoupili na území Luhanské a Doňecké republiky. Tuto situaci označil za „mírovou misi.“ Kvůli již zmíněné obavě z útoku Ruské federace požádala dne 22. února 2022 Ukrajina společně s USA, Velkou Británií, Irskem a Mexikem o mimořádnou schůzi Rady bezpečnosti. Přestože Ruská federace u ukrajinských hranic shromáždila desítky tisíc vojáků, tak do poslední chvíle odmítala možnost jakékoliv invaze. V časných ranních hodinách ve čtvrtek 24. února 2022 zaútočila Ruská federace na Ukrajinu podél čtyř os s více než 150 000 vojáky podporovanými letadly, raketami, drony, dělostřelectvem a obrněnými jednotkami, přičemž jejich cílem byla demilitarizace a denacifikace Ukrajiny. Zatímco tisk po celém světě publikoval, že Ruská federace napadla Ukrajinu, Ukrajinci a jejich příznivci zdůrazňovali, že invaze ve skutečnosti začala již o osm let dříve, v roce 2014, kdy Ruská federace obsadila Krym a zaútočila na Doněckou a Luhanskou oblast, ve válce, která zabila přes 13 000 lidí. Tento konflikt představuje největší válku v Evropě od roku 1945 s následky, které se odrazily po celém světě.

Podle Kubicka (2023, s. 12) Ruská invaze na Ukrajině v roce 2022 vyvolala hlubokou bezpečnostní a humanitární krizi s regionálními a globálními důsledky. Jako příčiny tohoto konfliktu bylo navrženo mnoho faktorů, které je třeba chápat jako rozsáhlejší a násilnější fázi separatismu podporovaného Ruskou federací. Odvážný odpor ukrajinského lidu a oddané vedení prezidenta Volodymyra Zelenskij jsou zároveň pro mnohé inspirativní, ačkoliv stále je osud Ukrajiny značně nejistý. Jak uvádí web UNHCR (2023) Útok Ruska na Ukrajinu měl za následek civilní oběti, došlo ke zničení infrastruktury, která je pro obyvatelstvo velmi důležitá. Miliony lidí roto musely opustit své domovy a hledat bezpečí, ochranu a pomoc v jiných státech. Jedná se o více než 17 milionů ukrajinských uprchlíků, kteří hledali bezpečí za hranicemi v sousedních zemích. Dalších více než 5 milionů lidí bylo nuceno se vystěhovat do vnitrozemí.

3.6 Česká legislativa zaměřená na uprchlíky z Ukrajiny

V souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině přijala Rada Evropské Unie dne 04. března 2022 rozhodnutí pod č. 2022/282, v němž konstatuje, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny, a zavedla tak dočasnou ochranu pro osoby hromadně opouštějící Ukrajinu.²³

3.6.1 Vízum za účelem strpění na území

Neprodleně po vypuknutí ruské invaze na Ukrajinu začala Česká republika podle Ministerstva vnitra ČR (2022a) vydávat ukrajinským válečným uprchlíkům, kteří opustili území Ukrajiny z důvodu ozbrojeného konfliktu speciální víza za účelem strpění na území – víza k pobytu nad 90 dnů. Na toto pobytové oprávnění měli také nárok ukrajínští občané, kteří již byli na území České republiky držitelé pobytového oprávnění, avšak jeho platnost skončila. O vízum za účelem strpění rovněž mohli požádat státní příslušníci Ukrajiny, kteří na území České republiky pobývali na základě bezvízového pobytu. V neposlední řadě byla víza také udělována občanům jiných třetích států, kteří byli rodinnými příslušníky ukrajinských občanů a společně s nimi prchali z Ukrajiny.

Víza za účelem strpění na území měla označení D/VS/U a ukrajinským uprchlíkům, kteří disponovali platným cestovním dokladem byly do toho dokladu ve formě vízového štítku vylepovány. Naopak pokud cizinec z nějakého důvodu neměl platný cestovní doklad,

²³ Nařízení Rady (EU) 2022/328 ze dne 25. února 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině

pověření pracovníci Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra nebo Policie České republiky vystavili cizinci hraniční průvodku a na jeho zadní stranu mu vízový štítek vylepili. Později se z důvodu časové náročnosti upustilo od vylepování vízových štítků a víza byla do cestovního dokladu vyznačována formou červeného razítka „Strpěn na území – D/VS/U“, do kterého se pouze vepsal datum platnosti od – do.

V souvislosti s migrační krizí způsobenou invazí Ruské federace na Ukrajinu vyhlásila vláda České republiky (2022) na území České republiky nouzový stav, který začal platit od pátku 4. března 2022. Právě ten umožňoval nejen vládě, ale i obcím, krajům a dalším zainteresovaným subjektům, rychleji organizovat pomoc ukrajinským uprchlíkům, především aby se mohli rychle zapojit do běžného života na území České republiky. Předseda vlády České republiky Petr Fiala v souvislosti s tím ve svém vyjádření uvedl: *„Chci zdůraznit, že nouzový stav vyhlášíme kvůli tomu, abychom byli schopni zvládnout uprchlíky přichozí z válkou poničené Ukrajiny, a jeho vyhlášení se nijak nedotkne občanů České republiky. Abych to zjednodušil a vysvětlil – vyhlášíme nouzový stav pro válečné ukrajinské uprchlíky a ty, kteří se o ně bezprostředně starají, ne nouzový stav pro české občany.“* Současně s vyhlášením nouzového stavu vláda přijala několik krizových opatření, přičemž jedním z nich je, že příslušníci Policie ČR se podíleli na vyřizování žádosti o pobytová víza za účelem strpění ukrajinských uprchlíků. Mimo jiné byla také schválena pomoc Ukrajině, kdy Česká republika poskytla Ukrajině ze zásob Ministerstva obrany a ze skladů Správy státních hmotných rezerv zdravotnické pomůcky a jiný materiál za více než 106,185 milionů korun. Nouzový stav takto trval 119 dnů.

Ministerstvo vnitra (2023a) na svých oficiálních webových stránkách publikuje kromě informací k žádostem o dočasnou ochranu i výčet osob, kteří mají právo na území České republiky žádat o udělení dočasné ochrany. Jedná se o:

- občany Ukrajiny, kteří na Ukrajině pobývali před dnem 24. února 2022 a následně byli nuceni území opustit,
- cizince třetích zemí a osoby bez státní příslušnosti, kteří byli před dnem 24. února 2022 na Ukrajině držiteli mezinárodní ochrany nebo příslušné vnitrostátní ochrany,
- rodinné příslušníky osob uvedených v předchozích dvou bodech, kteří společně s nimi před dnem 24. února 2022 pobývali na Ukrajině a rovněž s nimi území opustili (za rodinného příslušníka se považuje manžel/manželka, registrovaný partner, svobodné nezletilé dítě osoby uvedené v předchozích dvou bodech, svobodné

nezletilé dítě manžela této osoby či jiný blízký příbuzný, které je závislý na péči a žije v rodině osoby, na které je závislý,

- cizince, kterým byl ke dni 24. února 2022 povolen trvalý pobyt na území Ukrajiny a jejich vycestování do země, jejíž jsou státním občanem není možné z důvodu skutečného nebezpečí, tedy, že navrácení je v rozporu s čl. 2 až 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (§ 179 odst. 2 zák. č. 326/1999 Sb.).

Dočasnou ochranu pak Ministerstvo vnitra (2023a) může udělit z důvodu sloučení rodiny s cizincem, který již na území České republiky disponuje platnou dočasnou ochranu nebo v nevšedních případech.

Naopak jsou i skupiny osob, kterým dočasná ochrana udělena být nemůže. Osoby, které nemají nárok na to, být držiteli dočasné ochrany, na svých stránkách definuje Ministerstvo vnitra (2023a). Mezi takové osoby patří jedinci, kteří nebyli osobami, které pobývali na území Ukrajiny před dnem 24. února 2022. Jedná se výhradně o cizince, kteří měli platné některé z pobytových oprávnění v jiném státě a toto jim vypršelo či bylo zrušeno po 24. únoru 2022. Do této skupiny osob rovněž patří cizinci, kteří byli držiteli dlouhodobého pobytového oprávnění v České republice a po 24. únoru 2022 si nepožádali o jeho prodloužení či jim nebylo prodlouženo z důvodu nesplnění nějaké z podmínek. Tito cizinci si mohou u Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra zažádat o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území, jelikož vzhledem k válečnému stavu na Ukrajině nemůže správní orgán cizinci přikázat, aby vycestovali z území České republiky zpět do domovského státu.

3.6.2 Lex Ukrajina

Na území České republiky sice již po dlouhou dobu platí zákon o dočasné ochraně, konkrétně se jedná o zákon č. 221/2003 Sb.²⁴, avšak tak jak byl původně koncipován, tak je pro současnou migrační vlnu prakticky nepoužitelný. Právě z tohoto důvodu vznikl zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace (pracovně nazývaný „Lex Ukrajina“), který je účinný od 21. března 2022. Oproti zákonu o dočasné ochraně jsou v něm pravidla pro získání dočasné ochrany značně modifikována. Avšak i v tomto případě platí zásada

²⁴ Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

subsidiarity, tedy na prvním místě se použije Lex Ukrajina, neřeší-li danou otázku Lex Ukrajina, až potom se použije zákon o dočasné ochraně.²⁵

Následující den po jeho účinnosti, tedy dne 22. března 2022, začal Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR (2022) vydávat dočasnou ochranu s maximální dobou platnosti do 31. března 2023. Všechna platná víza za účelem strpění na území vydaná do tohoto dne, se považovala za víza za účelem dočasné ochrany. Cizinci si tak nemuseli vyřizovat jejich nahrazení novým razítkem či vízovým štítkem. Zároveň se držitel víza považoval za cizince s volným přístupem na trh práce a pro účely zaměstnání se považuje za cizince s trvalým pobytem na území České republiky, proto se může např. stát uchazečem o zaměstnání evidovaným na Úřadu práce ČR. Dočasná ochrana se kromě již zmíněného okruhu osob v rámci víza za účelem strpění vydávala i občanům třetích států, kteří před vypuknutím vojenské invaze pobývali na Ukrajině s povolením k trvalému pobytu nebo na základě ukrajinské mezinárodní ochrany. Stejně jako původní vízum se i dočasná ochrana vyznačuje vylepením vízového štítku do cestovního dokladu nebo na druhou stranu hraniční průvodky.

Od té doby, co je zákon Lex Ukrajina v účinnosti, se dočkal již několika novel, které vždy reagují na aktuálně probíhající situaci. Dne 27. 06. 2022 vstoupila v platnost první novelizace (Lex Ukrajina II.), kdy vešel v platnost zákon č. 175/2022 Sb.²⁶ Web migraceonline.cz (2022) na svých stránkách uvádí, že k hlavním změnám došlo v oblasti právního postavení držitelů, v oblasti zdravotního pojištění či v otázkách humanitárních dávek, a to:

- O dočasnou ochranu je cizinec oprávněn požádat pouze v jedné zemi Evropské unie, žadatelé i držitelé dočasné ochrany nejsou oprávněni žádat o jiný typ pobytového oprávnění či víza na území České republiky, ale ani v jiném státě Evropské unie.
- Povinnou náležitostí k žádosti o dočasnou ochranu je platný doklad o zajištění ubytování, toto se však netýká cizinců, kterým ubytování zajistil orgán krizového řízení.
- Cizinec je vázán oznamovací povinností, takže pokud změní bydliště na území České republiky, musí tuto skutečnost oznámit správnímu orgánu, tedy Ministerstvu vnitra

²⁵ Zákon č. 65/2022 Sb., Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace

²⁶ Zákon č. 175/2022 Sb., Zákon o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace

České republiky, a to do 3 pracovních dnů. Tuto povinnost musí dodržet pouze v případě, že hodlá bydliště změnit na dobu delší než 15 dnů. Cizinec, který je držitelem platné dočasné ochrany se musí na ohlášené adrese zdržovat. Pokud z jakéhokoliv důvodu na této adrese není déle než 15 dnů, Ministerstvo vnitra České republiky je oprávněné cizinci údaj o hlášeném pobytu zrušit. Tato skutečnost by měla výrazný vliv na život daného cizince na území České republiky, a to v jeho nároku na výplatu dávek, školní docházku dětí apod.

- Držitelé dočasné ochrany ve věku 18-65 let jsou po 150 dnech od udělení dočasné ochrany považováni za samoplátce. Tím pádem jim vzniká povinnost si hradit komerční zdravotní pojištění či se musí zaregistrovat na Úřadě práce jako uchazeči o zaměstnání. Toto neplatí, pokud za cizince hradí zdravotní pojištění zaměstnavatel. Toto také neplatí pro studenty ve věku 18-26 let, děti do 18 let a pro seniory nad 65 let, za které odvádí zdravotní pojištění stát.
- Velká část ukrajinských uprchlíků je v české republice zaměstnána na základě Dohody o provedení práce. I v tomto případě, je cizinec povinen si zdravotní pojištění hradit sám.
- Pokud se cizinec rozhodne odjet na více dnů na Ukrajinu, je oprávněn tuto skutečnost nahlásit pojišťovně a pojistné tak hradit nemusí. Stejně tak, pokud se cizinec rozhodne opustit území České republiky natrvalo, je povinen tuto skutečnost ohlásit příslušné pojišťovně, aby mu nevznikl dluh na pojistném, což by mu následně mohlo bránit v dalším pobytu na území České republiky.
- Nárok na humanitární dávku nemá cizinec, jemuž je poskytováno bezplatné ubytování, strava a základní hygienické prostředky. Toto neplatí, pokud cizinci poskytuje bezplatné ubytování soukromá osoba, v tomto případě se dávka řeší formou příspěvku pro solidární domácnost.
- Humanitární dávka se snížila na částku životního minima, tedy 4.620 Kč pro dospělého a 3.320 Kč pro dítě. O jejím udělení se však rozhoduje individuálně. Zohledňuje se zde navíc, zda se jedná o osobu bez zaměstnání či jiných příjmů.
- Domácnosti, které poskytují ukrajinským uprchlíkům ubytování, mají nárok na příspěvek pro solidární domácnost a příspěvek na energie.
- Výše příspěvku pro solidární domácnost se mění a bude stanovena v návaznosti na to, zda se jedná o spolubydlení (zde by mohli bydlet maximálně 3 osoby a příspěvek by byl ve výši 3.000 Kč na osobu) nebo o samostatný byt (zde příspěvek

činí 15.000 Kč pro 5 osob, 14.000 Kč pro 4 osoby, 12.000 Kč pro 3 osoby, 9.000 Kč pro 2 osoby a 5.000 Kč pro jednu osobu). Poskytovaný byt musí být neobývaný nebo musel v minulosti sloužit držitelům dočasné ochrany, a to z důvodu ochrany českých nájemců, aby nemohlo dojít k jejich vystěhování.

Dne 30. června 2022 byla přijata druhá novela zákona Lex Ukrajina III, která byla změněna zákonem č. 198/2022 Sb.²⁷ Tato novela přinesla změny primárně v oblasti ubytování ukrajinských uprchlíků, kdy podle vyjádření Ministerstva vnitra (2023d), by se měl i nadále zachovat systém ubytování ukrajinských uprchlíků prostřednictvím státních a krajských ubytovacích kapacit, jako se to osvědčilo v době nouzového stavu. Poskytování ubytování žadatelům o dočasnou ochranu nebo uprchlíkům, kteří jí již disponují se novelou nově stalo veřejnou službou stanovenou zákonem.

Dne 30. listopadu 2022 vláda schválila balíček zákonů Lex Ukrajina IV, tedy zákon č. 20/2023 Sb., kterým upravila a doplnila zákon č. 65/2022 Sb. Tento zákon vstoupil v platnost dne 23. ledna 2023, přičemž jeho účinnost připadla na následující den. V souvislosti s touto změnou zákona, také došlo k prodloužení dočasné ochrany na území České republiky o další rok, tj. do 31. března 2024.²⁸ Vzhledem k velkému počtu ukrajinských uprchlíků pobývajících v České republice, bylo podle Ministerstva vnitra (2023b) nutné provést změnu v procesu vylepování vízových štítků, aby se předcházelo velkému shlukování lidí na pracovišti Ministerstva vnitra, jelikož pro prodloužení dočasné ochrany je nutná osobní přítomnost cizince. Cizinci, kteří chtějí i nadále pobývat na území České republiky na základě tohoto pobytového titulu, byli povinni se do 31. března 2023 elektronicky zaregistrovat. Na základě registrace jim poté byl přidělen konkrétní termín k osobní návštěvě. K vyznačení nového vízového štítku do cestovního dokladu se však museli dostavit nejpozději do 30. září 2023. Pokud tak neučinili, nezaregistrovali se, případně se v uvedený termín nedostavili, dočasná ochrana jim zanikla. Kromě již zmíněných změn došlo touto novelou také k dalším změnám, jako je zjednodušení pravidel pro získání odborné kvalifikace v oboru psychologie. Upraveny byly také pravidla

²⁷ Zákon č. 198/2022 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb.

²⁸ Zákon č. 20/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

pro zápis ukrajinských dětí k povinné školní docházce a k předškolnímu vzdělání na nadcházející rok, rovněž také došlo ke zjednodušení pravidel, kdy mateřské školy mohou dítě vyřadit, pokud se vrací s rodiči zpět na Ukrajinu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2023) na svých webových stránkách popisuje další balíček zákonů Lex Ukrajina V, který řeší především nastavení humanitárních dávek a nouzového ubytování. Při posuzování výše humanitární dávky se nově rozlišují zranitelné a nezranitelné osoby. Po dobu 150 dnů od udělení dočasné ochrany se humanitární dávka nově odvíjí od částek životního minima. Pro dospělou osobu tak činí 4.860 Kč (7.290 Kč osoba se zdravotním postižením), pro dítě je stanovena ve výši 3.490 Kč (5.235 Kč osoba se zdravotním postižením, 4.188 Kč dítě ve věku 6-10 let. Po uplynutí těchto dnů dochází k ponížení na existenční minimum, pokud se cizinec nesnaží zajistit si finanční prostředky, přestože není ve výkonu závislé činnosti nijak limitován. Takové dospělé osobě náleží humanitární dávka ve výši 3.130 Kč, pokud se však jedná o zranitelnou osobu, zůstává výše humanitární dávky stále stejná. U dětí k žádné změně nedochází. Žadatel o humanitární dávku může žádost o humanitární dávku podat na Úřadu práce ČR a je povinen k ní doložit výpis ze všech jeho účtů, a to jak z českých bank, tak i ze zahraničních. Zranitelnými osobami jsou: děti do 18 let, studenti ve věku 19-26 let, osoby pečující o dítě do 6 let věku, těhotné ženy, osoby starší 65 let, osoby se zdravotním postižením a osoby pečující o osoby se zdravotním postižením. Cizincům jsou nově společně s humanitární dávkou rovněž vypláceny částky související s bydlením ve výši započitatelných nákladů na bydlení. Aby cizinec na tuto částku měl nárok, musí bydlet v bytě (ne na ubytovně či v jiném typu nemovitosti), který majitel zapíše do evidence bytů. U všech ostatních prostorů k bydlení platí, že částka vyplácená cizinci bude snížena na 80 %.

Sdružení pro integraci a migraci (2024) na svých stránkách popisuje dosud poslední novelu zákona Lex Ukrajina VI, kterou schválila vláda České republiky dne 13. září 2023, přičemž v platnost vstoupila dne 01. 01. 2024. Tato novela obsahuje pravidla pro prodlužování dočasných ochrany a současně i pravidla pro prodlužování dlouhodobých víz za účelem strpění pobytu na území, jež jdou udělovány občanům Ukrajiny a jejich rodinným příslušníkům z důvodu válečné situace na Ukrajině. Tím, že došlo ze strany Rady EU k prodloužení dočasné ochrany pro uprchlíky z Ukrajiny, došlo k přijetí tohoto i v rámci České republiky. K prodloužení tak dochází opět o jeden rok, tedy do 31. března 2025. Prodloužení dočasné ochrany opět předchází online registrace, která musí proběhnout do 15. března 2024. V souvislosti s touto novelou došlo k ukončení výjimky v oblasti

zdravotnictví při odhlašování z veřejného zdravotního pojištění, kdy cizinec bude muset splnit všechny podmínky. Toto opatření platí z důvodu, aby nedocházelo k úmyslnému odhlašování jen proto, aby cizinec nemusel platit zdravotní pojištění, i když zůstane na území České republiky. To znamená, že nyní pro ukrajinské uprchlíky platí standardní pravidla, tedy že při pobytu v zahraničí, který je však kratší než 6 měsíců, jsou i nadále pojištěnci veřejného zdravotního pojištění, které jsou povinni si hradit. V případě dočasné ochrany jsou cizinci povinni se osobně dostavit na pracoviště správního orgánu OAMP, kde jim bude vylepen nový vízový štítek, na základě kterého dojde k prodloužení dočasné ochrany. V případě víza za účelem strpění cizinci nejsou povinni se osobně na OAMP, těm se vízum prodlužuje automaticky. Občané Ukrajiny jsou nově rovněž povinni registrovat své vozidlo s ukrajinskou poznávací značkou, kterým v České republice disponují. V případě, že tak neučiní, může jim být udělena pokuta až 30.000 Kč.

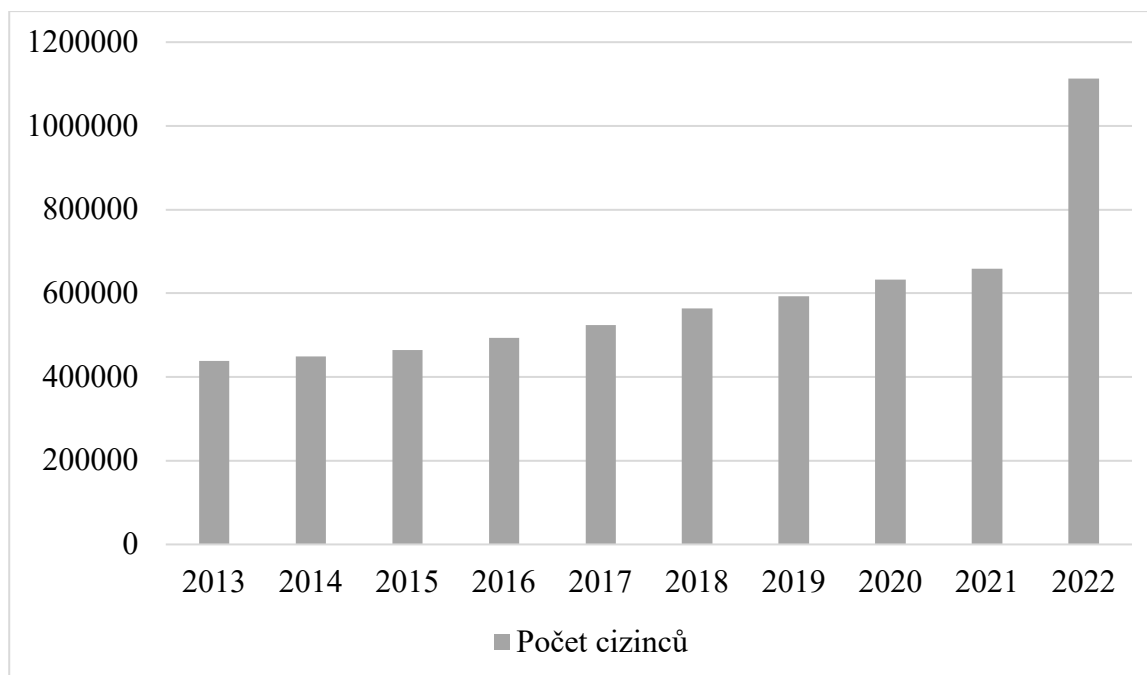
4 Vlastní práce

Přestože se otázky pobytu cizinců na území České republiky primárně řídí zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, právní úprava týkající se této problematiky výrazným způsobem zasahuje do široké škály právních předpisů platných na území České republiky. Tak jak je to zvykem, právní předpisy je nutné čas od času novelizovat, aby byly použitelné pro aktuálně probíhající situaci. Změny s sebou však přináší i určitá úskalí, kvůli kterým je aktuální legislativa nevyhovující pro použití v praxi. Samotný zákon o pobytu cizinců byl naposledy novelizován ke dni 01. 07. 2023. Přestože se jednalo pouze o „zbytkovou novelu“, tak i tak ovlivnil správní řízení, ve kterém pracoviště Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra rozhodují o pobytech cizinců na území České republiky. Jelikož tento zákon ve své historii prošel již několika desítkami novel, dochází v důsledku toho k občasnému nesouladu mezi jednotlivými pracovišti Odboru azylové a migrační politiky. Kromě toho, že jejich nadřazeným orgánem je Komise pro rozhodování ve věcech pobytů cizinců, v rámci své působnosti tento správní orgán rovněž spolupracuje s Cizineckou policií, Celní správou, Státní správou sociálního zabezpečení, příslušnými Úřady práce apod.

4.1 Vývoj počtu cizinců v České republice v letech 2013-2022

Následující kapitola se z pohledu různých aspektů zabývá počtem a pohybem cizinců pobývajících na území České republiky v období let 2013–2022. Cílem bylo mapovat rozdělení cizinců nejen z hlediska věku, pohlaví či demografických událostí, ale také podle soustředění cizinců v jednotlivých krajích České republiky. Zároveň je zde obsažen výčet deseti nejčastějších státních občanství cizinců ze zemí Evropské unie a ze třetích zemí a celkové zhodnocení počtu cizinců právě ze zemí Evropské unie, kteří pobývají v České republice. Kromě výše uvedených ukazatelů je v závěru této kapitoly vymezeno dělení cizinců podle typů pobytového oprávnění.

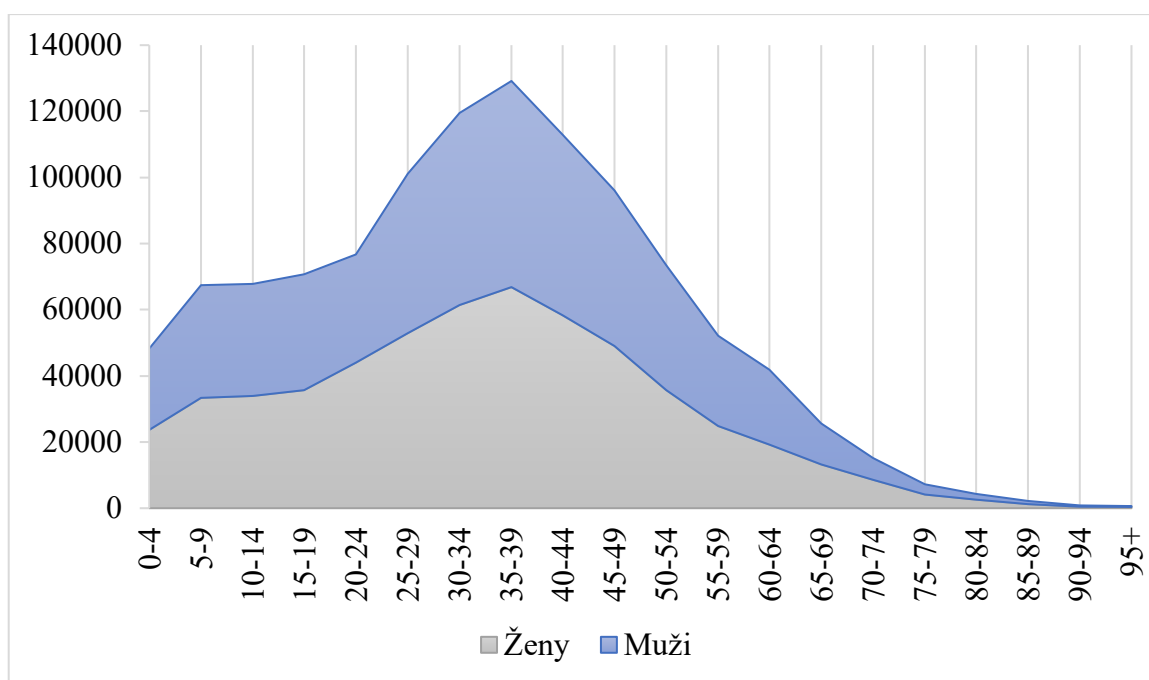
Graf č. 1: Počet cizinců v České republice v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Z grafu č. 1 je zřejmé, že počet cizinců, kteří jsou na území České republiky držiteli platného pobytového oprávnění v období 2013–2022, po celou dobu stoupá. Vývoj má tak neustálou rostoucí tendenci. Mezi lety 2021 a 2022 je zřejmý extrémní nárůst počtu cizinců, a to o 455 134 osob. Tento výrazný skok byl ovlivněn především ozbrojeným válečným konfliktem na Ukrajině, kdy v jeho důsledku došlo k přílivu ukrajinských uprchlíků do České republiky. Podíl cizinců pobývajících v České republice tak v roce 2022 dosahoval rekordní hodnoty.

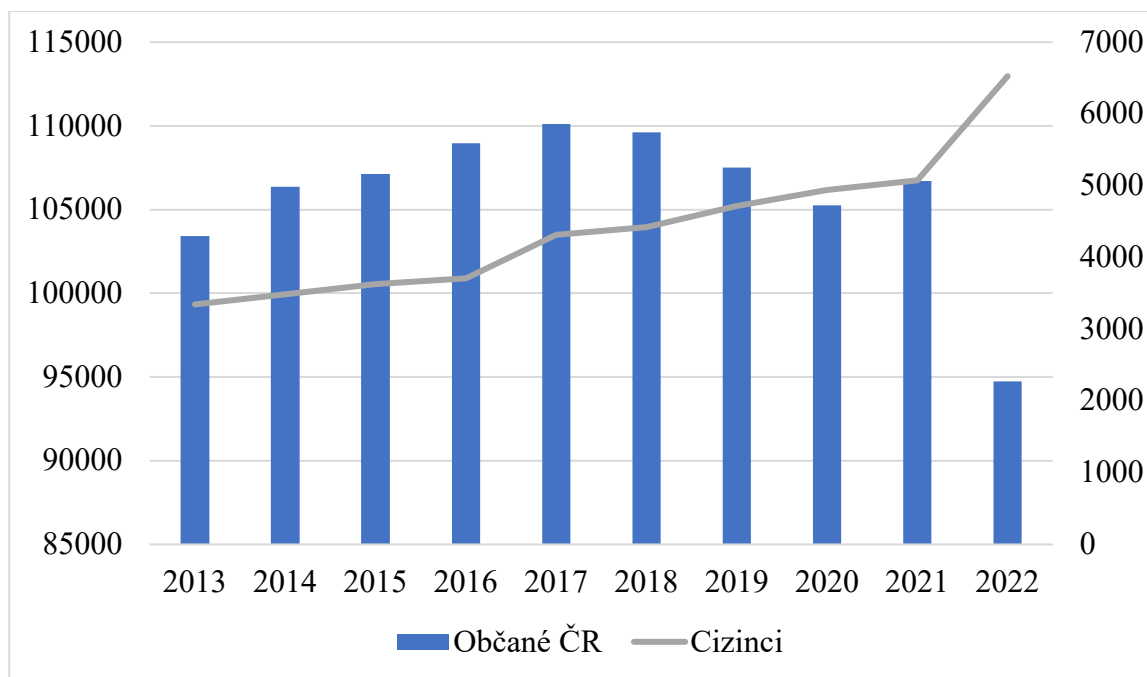
Graf č. 2: Cizinci pobývající v České republice podle pohlaví a věku k 31.12.2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Výše uvedený graf zobrazuje strukturu cizinců podle pohlaví a věku. Přestože podíl mužů a žen vykazuje téměř stejné hodnoty, mírně dominují ženy. V roce 2022 žilo na území České republiky celkem 1 113 698 cizinců – z toho bylo 544 239 mužů a 569 459 žen. Největší počet cizinců, přes 78 %, tvoří tzv. produktivní složku populace (15-64 let). Cizinci v předproduktivním věku (0-14 let) tvoří cca 16 %. Naopak nejméně zastoupenou skupinou jsou cizinci v tzv. postproduktivní složce obyvatelstva (65+ let), jelikož tvoří pouze cca 5 % z celkového počtu cizinců. Muži i ženy jsou nejvíce zastoupeny ve věkových kategoriích 30-34 let a 35-39 let. Je tak zřejmé, že silně dominují věkové skupiny mladšího produktivního věku, jejichž pobyt na území České republiky může být především motivován ekonomickými důvody.

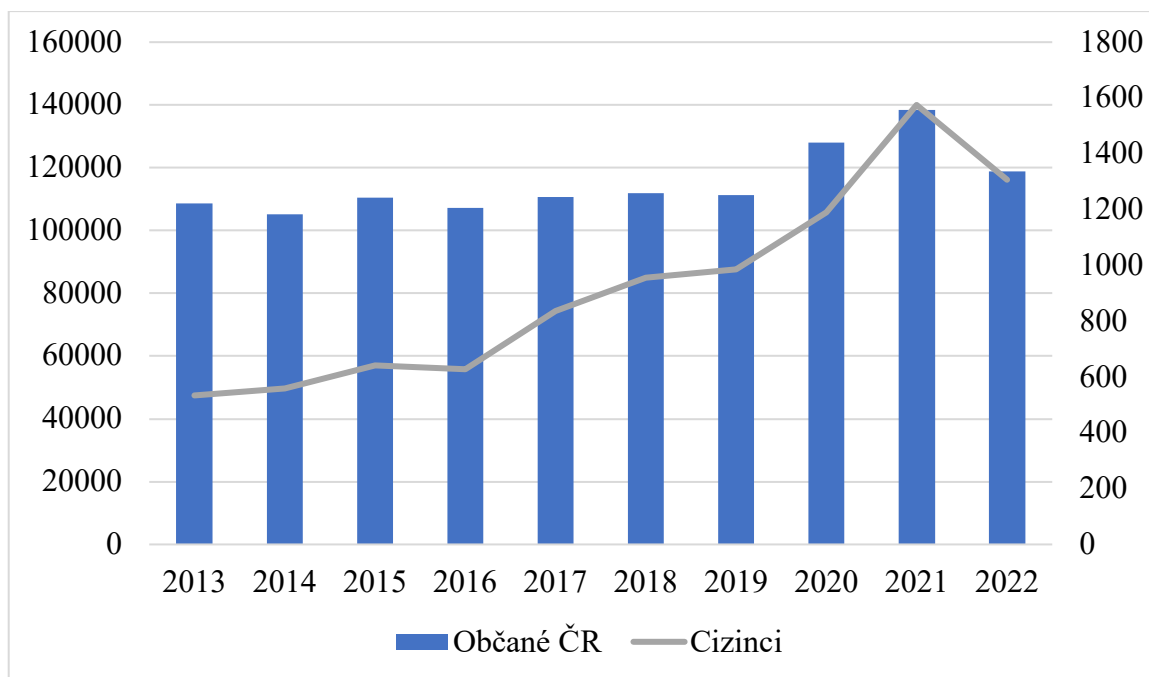
Graf č. 3: Počet živě narozených cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Graf č. 3 zobrazuje, že stejně jako roste počet cizinců pobývajících na území České republiky, roste zde i počet živě narozených cizinců. Graf zároveň umožňuje porovnat počet živě narozených cizinců k počtu živě narozených občanů České republiky. Zatímco počet živě narozených občanů České republiky má kolísavou tendenci, co se týče počtu narozených cizinců lze sledovat meziročně neustále rostoucí tendenci. Největší skok je vykazován mezi roky 2021 a 2022, kdy se na území České republiky narodilo o 1 451 dětí více. Zatímco v roce 2013 čítal Český statistický úřad 3 345 živě narozených cizinců, v roce 2022 jich bylo 6 526. Největší podíl cizinců živě narozených na území České republiky vykazující příslušníci Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu. V roce 2022 se na území narodilo 3 145 příslušníků Ukrajiny, což je téměř 50 % z celkového počtu všech živě narozených cizinců. Tato vysoká hodnota je ovlivněna velkým počtem ukrajinských státních příslušníků pobývajících v roce 2022 na území České republiky, což je primárně spojeno s přívalem ukrajinských válečných uprchlíků, mezi kterými se nacházeli i těhotné ženy, jež porodily své potomky právě na území České republiky.

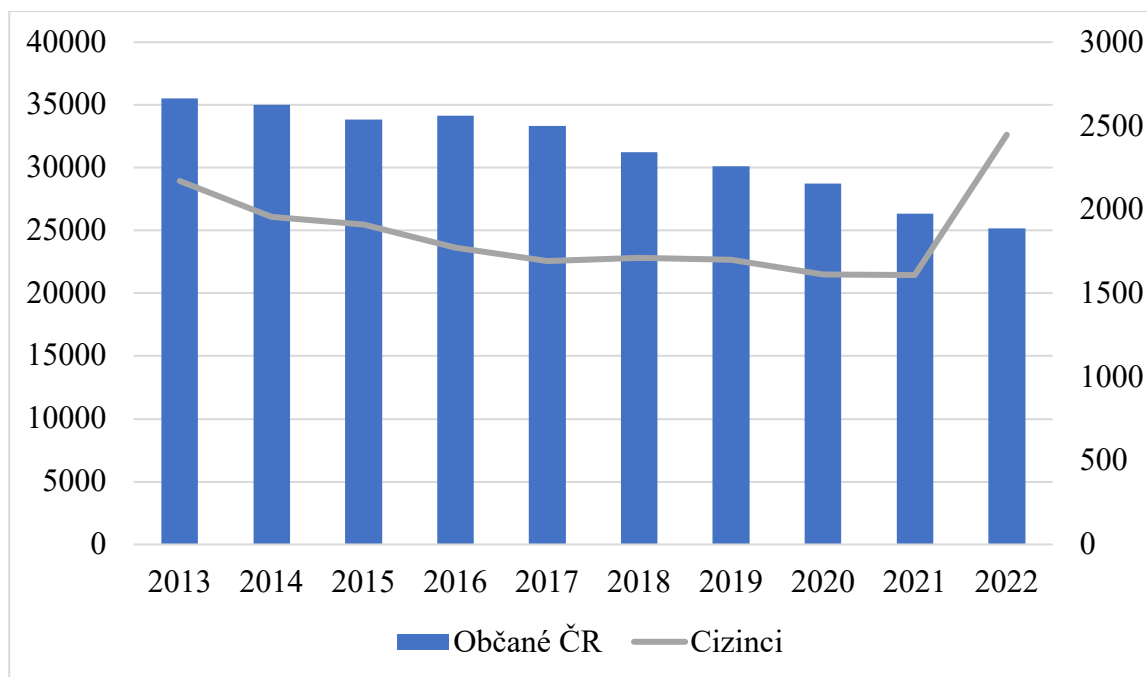
Graf č. 4: Počet zemřelých cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Počet zemřelých stejně jako počet živě narozených souvisí se stoupajícím počtem cizinců pobývajících v České republice. Graf č. 4 zobrazuje porovnání vývoje počtu cizinců a občanů České republiky z hlediska ukazatele úmrtnosti. Zatímco v počtu zemřelých občanů České republiky lze sledovat kolísavou tendenci, v počtu zemřelých cizinců lze vidět mírný výkyv pouze v roce 2016 a v roce 2022, kdy došlo ke znatelnějšímu výkyvu a počet zemřelých cizinců se snížil o 269 osob. Mezi největší zástupce této skupiny patří státní příslušníci Slovenska, Ukrajiny a Polska. V roce 2013 čítala Česká republika dle dat Českého statistického úřadu 534 zemřelých cizinců, v roce 2022 to bylo už 1 306 osob.

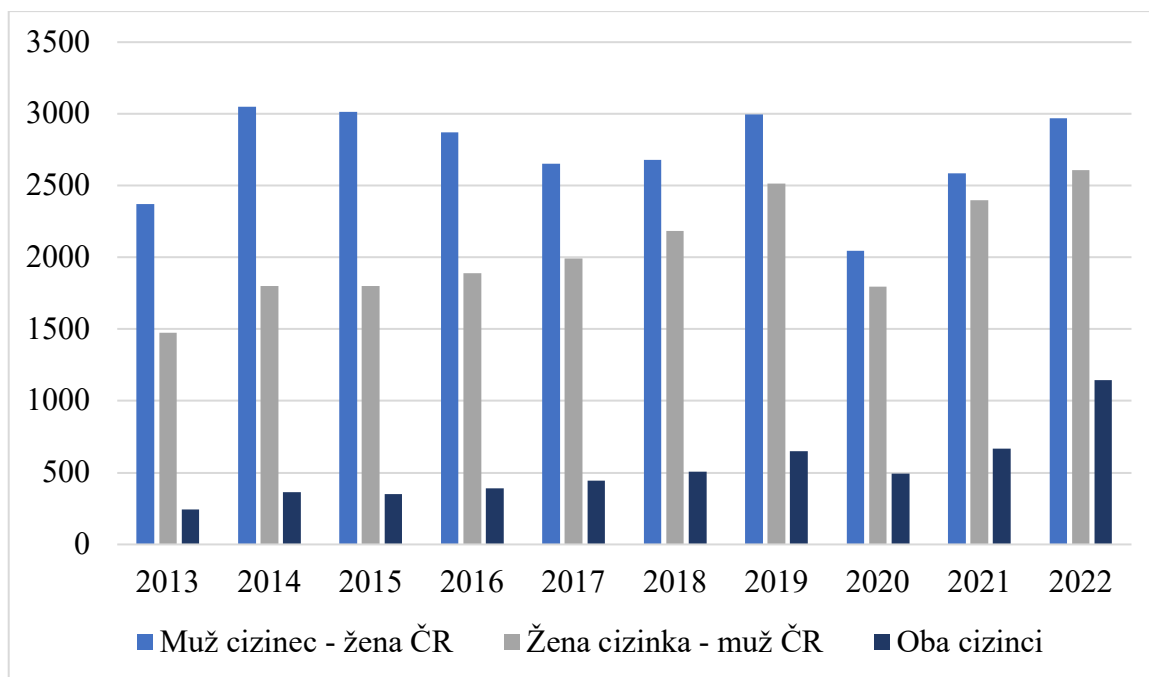
Graf č. 5: Počet potratů cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Graf č. 5 zobrazuje porovnání mezi počtem potratů cizinců a počtem potratů občanů České republiky. Zatímco po celé sledované období vykazuje počet potratů cizinců spíše klesající tendenci, v roce 2022 lze sledovat rapidní nárůst. V tomto roce totiž počet potratů cizinců vzrostl o 838. Tento nárůst byl způsoben především výrazným nárůstem miniinterruptcí, kterých v roce 2022 bylo provedeno 1 143, kdežto v roce 2021 jich bylo pouze 620. Na tento nárůst mohla mít vliv změna ve způsobu vykazování miniinterruptcí. Do roku 2020 byly miniinterruptce vykazovány prostřednictvím položky stáří gravidity, avšak od roku 2021 je tento typ potratů určován prostřednictvím položky stáří plodu. V roce 2022 docházelo k potratům nejvíce v případě Ukrajinek, jejichž potratovost tvořila 46,5 % z celkového počtu potratů všech cizinek. Naopak počet potratů občanů České republiky má od roku 2016 klesající tendenci. Tento jev lze například vysvětlit tím, že se populace chová stále více uvědoměle a těhotenství se snaží lépe rozmyslet.

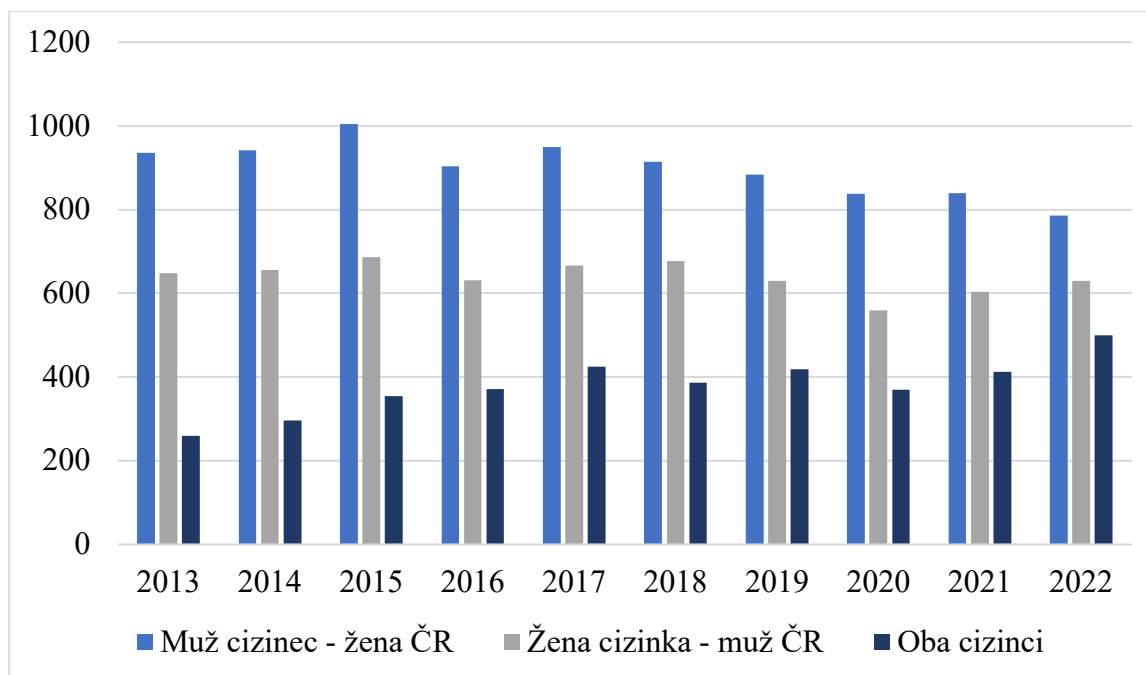
Graf č. 6: Uzavřená manželství cizinců na území České republiky v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Jak je v grafu zřejmé, tak v roce 2013 bylo výrazně více sňatků uzavřeno mezi mužem cizí státní příslušnosti a ženou (občankou České republiky). Zatímco tedy byl v tomto roce rozdíl v počtu uzavřených sňatků mezi cizincem a ženou (občankou ČR) a cizinkou a mužem (občanem ČR) 897 sňatků, v roce 2022 činil tento rozdíl pouze již 362 sňatků. Prokazatelně nejméně dochází k uzavírání sňatků mezi cizinci. Počet uzavřených sňatků je však významným způsobem ovlivněn účelově uzavíranými manželstvími. Cizí státní příslušníci se uzavřením sňatku stávají rodinnými příslušníky občanů Evropské unie, což jim zaručuje výhodné postavení. Těchto činů se dopouštějí především státní příslušníci třetích zemí. Občané Evropské unie v určitých případech souhlasí s uzavřením účelového manželství s vidinou finanční odměny, čímž však napomáhají k neoprávněnému pobytu cizího státního příslušníka na území České republiky a dopouštějí trestného činu. Mezi hlavní znaky účelového manželství se řadí významný věkový rozdíl mezi partnery, problém v jazykové bariéře, kulturní odlišnost, nepodílení se obou manželů na společném rodinném životě a situace, kdy uzavření sňatku předchází pouze krátkodobý vztah. Pro správní orgán je však v praxi obtížné prokázat toto porušování zákona a často to končí neúspěšně.

Graf č. 7: Rozvody cizinců na území České republiky v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Z grafu. č. 7 vyplývá, že k rozvodům, stejně jako ke sňatkům, dochází ve sledovaném období nejčastěji mezi muži – cizinci a ženami – občankami České republiky. Přesto tento počet má klesající tendenci. Zatímco v roce 2013 byl počet těchto rozvodů 935, v roce 2022 to bylo 786 rozvodů. Naopak rostoucí tendenci lze sledovat v případě rozvodů, kdy oba manželé jsou cizinci. Tento počet v roce 2022 činí oproti roku 2013 téměř dvojnásobek.

4.1.1 Rozdělení cizinců podle regionů

Na rozmístění cizinců v jednotlivých krajích České republiky má částečně vliv jejich státní občanství. Obecně sice platí, že nejvíce atraktivním městem pro všechny cizince je Praha, ale i přes to lze sledovat nárůst cizích státních příslušníků i v ostatních krajích České republiky. Vzhledem k válečnému konfliktu na Ukrajině došlo k nárůstu koncentrace státních příslušníků Ukrajiny ve všech krajích České republiky, nejvíce se však občané Ukrajiny soustřeďují v Jihomoravském a Středočeském kraji. Občané Mongolska hledají své bydliště primárně v Libereckém kraji (okolí České Lípy, Stráže pod Ralskem) či v Ústeckém kraji (Roudnice nad Labem), což je ovlivněno tím, že v těchto oblastech sídlí závody zaměstnavatele Adient Czech Republic s.r.o., který je jejich klíčovým zaměstnavatelem. Státní příslušníci Vietnamu se nejvíce usazují v hlavním městě Praze či v česko-německém pohraničí. Za dominantu vietnamské komunity je považován zaměstnavatel TAMDA

FOODS či vietnamská tržnice SAPA, která se nachází na okraji Prahy. Pro občany Ruské federace je atraktivním krajem primárně hlavní město Praha, Středočeský kraj a v menší míře i Jihomoravský a Karlovarský kraj.

Tabulka č. 2: Rozdělení cizinců podle krajů České republiky

Jednotlivé kraje	Počet cizinců ve vybraných letech					
	2013	2018	2019	2020	2021	2022
Hl. město Praha	161 006	205 595	210 483	228 532	236 229	345 307
Středočeský kraj	57 850	76 393	81 944	90 095	94 539	158 952
Jihočeský kraj	15 200	21 225	22 942	23 601	25 179	47 616
Plzeňský kraj	25 166	35 381	39 779	42 070	43 600	80 814
Karlovarský kraj	18 854	20 663	21 278	22 032	21 304	38 533
Ústecký kraj	31 520	37 017	38 861	39 038	37 976	61 437
Liberecký kraj	16 819	21 364	22 601	22 716	24 554	42 622
Královéhradecký kraj	13 312	16 654	17 626	18 464	18 626	38 806
Pardubický kraj	11 301	17 575	19 248	20 551	22 080	42 564
Kraj Vysočina	7 775	10 648	11 921	12 891	13 941	30 805
Jihomoravský kraj	37 804	50 351	52 741	58 549	63 841	110 879
Olomoucký kraj	10 041	12 302	12 970	13 686	13 755	28 643
Zlínský kraj	8 003	10 255	11 290	11 678	12 868	26 535
Moravskoslezský kraj	23 702	27 987	28 902	27 635	29 147	56 258
Česká republika	439 189	564 345	593 366	632 570	658 564	1 113 698

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Z tabulky č. 2 je zřejmé, že v roce 2022 došlo k výraznému navýšení počtu cizinců ve všech krajích České republiky. Největší koncentraci cizinců lze ve vybraných letech sledovat v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji. Oblíbenost těchto krajů

lze přisuzovat široké škále pracovních míst či velkému množství vzdělávacích institucí. Naopak mezi kraje, které čítají nejmenší počet cizinců, patří Zlínský a Olomoucký kraj.

4.1.2 Rozdělení počtu cizinců pobývajících na území České republiky podle státního občanství

Tabulka č. 3: 10 nejčastějších státních občanství cizinců v České republice v roce 2013

Státní občanství	Ženy	Muži	Celkem
Ukrajina	48 482	56 656	105 138
Slovensko	41 590	49 358	90 948
Vietnam	25 052	32 295	57 347
Rusko	18 557	14 581	33 138
Polsko	9 750	9 702	19 452
Německo	3 609	14 898	18 507
Moldavsko	2 528	3 135	5 663
Mongolsko	3 113	2 174	5 287
Bulharsko	3 404	5 728	9 132
Spojené státy	2 899	4 235	7 134

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2014)

Tabulka č. 4: 10 nejčastějších státních občanství cizinců v České republice v roce 2022

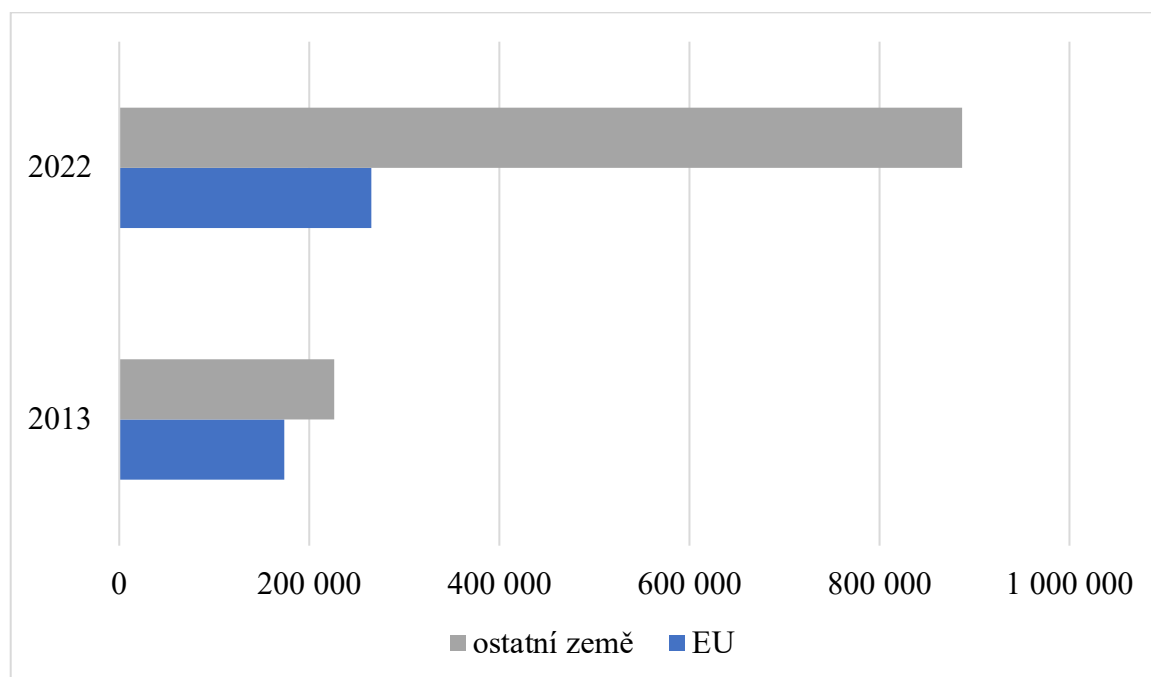
Státní občanství	Ženy	Muži	Celkem
Ukrajina	359 934	275 923	635 857
Slovensko	56 939	60 326	117 265
Vietnam	31 013	35 284	66 297
Rusko	24 307	18 991	43 298
Rumunsko	6 778	12 946	19 724
Polsko	9 838	8 046	17 884
Bulharsko	6 660	11 013	17 673
Německo	3 297	10 735	14 032
Mongolsko	6 220	5 739	11 959
Maďarsko	3 990	6 527	10 517

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Tabulky č. 3 a 4 zobrazují 10 nejčastějších státních občanství cizinců, kteří pobývají na území České republiky. V letech 2013 a 2022 patřili k nejpočetnějším státním občanstvím státní příslušníci Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska, Polska, Bulharska, Německa a Mongolska. V roce 2013 mezi tuto skupinu cizinců přibyli ještě státní příslušníci Moldavska a Spojených států. Naopak v roce 2022 žebříček 10 nejčastějších státních občanství cizinců doplnili státní příslušníci Rumunska a Maďarska. Přestože v roce 2013 nebyl v počtu dvou nejvíce zastoupených skupin cizinců, tj. státních příslušníků Ukrajiny a Slovenska tak znatelný rozdíl, v roce 2022 lze vidět rapidní nárůst a dominanci počtu občanů Ukrajiny pobývajících na území České republiky o 530 719 osob. Hlavním důvodem tohoto extrémního nárůstu je aktuální válečná situace na Ukrajině, v jejímž důsledku dochází k masivnímu přílivu ukrajinských uprchlíků na území České republiky za účelem získání dočasné ochrany. Naopak mírný pokles lze sledovat v případě státních příslušníků Německa a Polska. Počet občanů třetích zemí výrazným způsobem převažuje nad počtem občanů zemí Evropské unie.

4.1.3 Počet občanů Evropské unie a třetích zemí pobývajících na území České republiky

Graf č. 8: Počet občanů EU a třetích zemí pobývajících na území České republiky v roce 2013 a 2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2013, 2022)

V letech 2013 a 2022 tvořili nejpočetnější skupinu cizinců pobývajících v České republice cizinci ze třetích zemí. V roce 2022 činil počet legálně pobývajících cizinců ze třetích zemí 887 272 osob, tj. cca 80 %. V tomto roce pak počet cizinců ze zemí Evropské unie byl 226 426 osob, tj. cca 20 %. V roce 2013 sice občané ze třetích zemí rovněž převažovali (265 596 osob, tj. cca 60 %), ale nejednalo se o takovou dominanci, jako tomu bylo v roce 2022. V roce 2013 pobývalo na území České republiky 173 593 občanů ze zemí Evropské unie, tj. cca 40 %. Statistické šetření občanů ze zemí Evropské unie však nemusí být zcela kompletní, vzhledem k tomu, že tito jsou oprávněni pobývat na území České republiky legálně i v případě, že nejsou držiteli platného povolení k pobytu.

Tabulka č. 5: Počet občanů Evropské unie pobývajících v České republice

Země EU	2013	2018	2019	2020	2021	2022
Belgie	601	806	846	870	750	764
Bulharsko	9 132	15 593	17 183	17 917	17 295	17 673
Dánsko	324	439	466	519	438	456
Estonsko	140	223	246	264	272	279
Finsko	285	422	440	452	371	375
Francie	3 025	4 164	4 409	4 773	4 128	4 122
Chorvatsko	2 490	2 940	3 041	3 163	3 194	3 272
Irsko	684	865	923	1 006	779	809
Itálie	3 503	5 268	5 682	6 151	5 850	5 994
Kypr	95	157	176	200	191	212
Litva	607	795	840	873	807	821
Lotyšsko	356	571	656	726	731	764
Lucembursko	23	28	29	30	27	32
Maďarsko	1 519	6 645	7 675	8 938	9 740	10 517
Malta	24	39	48	57	62	74
Německo	18 507	21 267	21 478	20 861	14 792	14 032
Nizozemsko	2 872	3 254	3 325	3 213	2 400	2 398
Polsko	19 452	21 279	21 767	20 733	17 936	17 884
Portugalsko	310	651	747	882	903	957
Rakousko	3 400	3 644	3 672	3 535	2 554	2 378

Rumunsko	6 777	14 684	16 824	18 396	18 806	19 724
Řecko	1 091	1 665	1 782	1 911	1 897	1 910
Slovensko	90 948	116 817	121 278	124 544	114 630	117 265
Slovinsko	342	481	509	571	552	566
Španělsko	982	1 670	1 804	2 098	2 006	2 084
Švédsko	728	1 033	1 114	1 174	1 057	1 064
Velká Británie	5 376	7 093	8 332	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2014, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

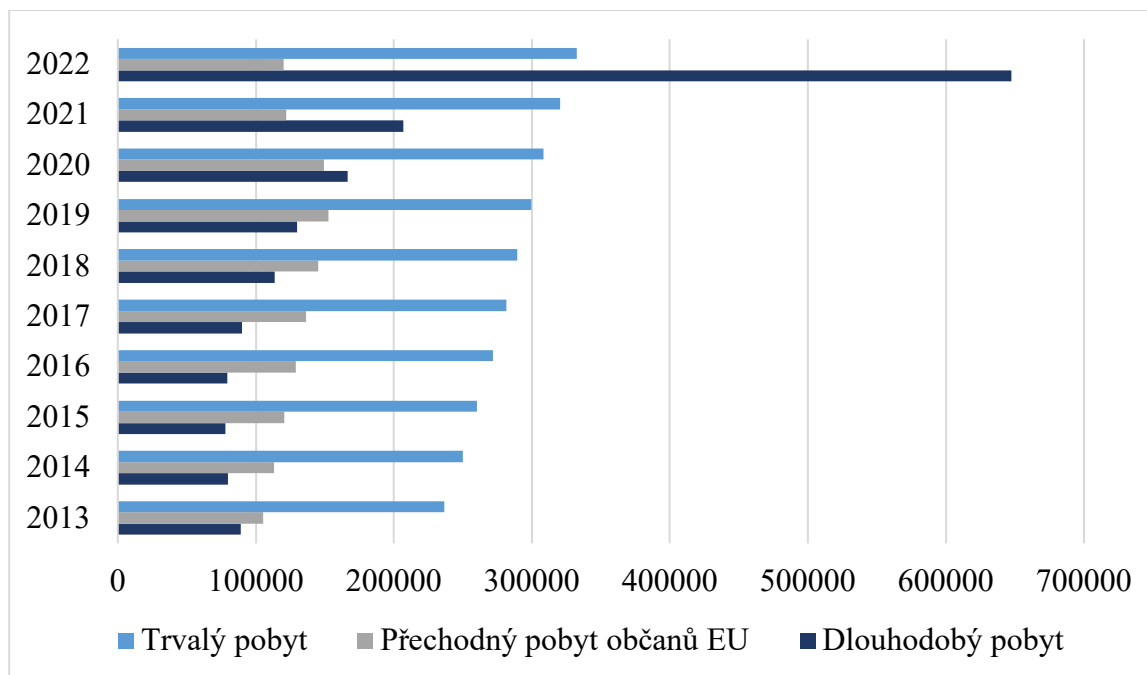
Výše uvedená tabulka porovnává soustředěnost cizinců ze zemí Evropské unie v České republice. Umožňuje tak nahlédnout, kteří euroobčani se na území České republiky zdržují v nejhojnějším počtu a kteří naopak nikoliv. Českou republiku jako cílovou destinaci bezesporu nejvíce vyhledávají občané Slovenské republiky. Jejich počet v roce 2022 tvořil téměř 68 % z celkového počtu cizinců, kteří pobývají na území České republiky. Naopak data Českého statistického úřadu vypovídají, že nejméně atraktivní je Česká republika pro státní příslušníky Lucemburska a Malty. Občanů Lucemburska se v roce 2022 zdržuje na území pouze 32. Státních příslušníků Malty bylo v roce 2022 na území České republiky evidováno pouze 74. Dynamicky se rozvíjející skupinou obyvatelstva jsou státní příslušníci Maďarska či Rumunska. Občanů Maďarska v roce 2013 pobývalo na území pouze 1 519 osob, v roce 2022 už jich bylo 10 517 osob. U občanů Rumunska lze pozorovat ještě větší nárůst. Zatímco statistiky v roce 2013 udávají pouze 6 777 osob pocházejících z Rumunska, v roce 2022 udávají už 19 724 osob. Každoročně tak počet cizinců, kteří pocházející ze zemí Evropské unie a pobývají na území České republiky, narůstá.

4.1.4 Rozdělení cizinců podle povoleného pobytového oprávnění

V roce 2022 bylo na území České republiky 1 113 698 osob cizí státní příslušnosti, kteří byli držiteli platného pobytového oprávnění. Oproti roku 2021 tak došlo k významnému nárůstu počtu cizinců o 455 134 osob. V tomto roce činil počet cizinců 658 564 osob. K tomuto enormnímu nárůstu bezesporu přispěl již zmíněný ozbrojený konflikt mezi Ukrajinou a Ruskou federací, kdy v jeho důsledku byla ukrajinským uprchlíkům udělována dočasná ochrana, která je každoročně prodlužována. Tento nárůst

počtu cizinců se tak promítl i v následujícím grafu – konkrétně v uděleném počtu dlouhodobých pobytů v roce 2022.

Graf č. 9: Cizinci na území České republiky podle typu pobytového oprávnění v letech 2013-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2022)

Počet cizinců, kteří jsou na území České republiky držiteli trvalého pobytu neustále narůstá. Zároveň lze z tvaru grafu určit, že ve všech sledovaných letech převažuje počet udělených trvalých pobytů nad ostatními pobytovými tituly. Výjimku tvoří pouze rok 2022. Zatímco v roce 2013 počet udělených trvalých pobytů činil 236 557, v roce 2022 jich správní orgán udělil již 332 772. Trvalý pobyt je cizincům nejčastěji udělován po pěti letech jejich nepřetržitého pobytu na území České republiky. Kromě žádostí po pěti letech lze o trvalý pobyt žádat i po dvou letech jakožto rodinný příslušník občana Evropské unie. V tomto případě musí cizinec splňovat zároveň dvě podmínky. První podmínkou je, že cizinec musí území České republiky pobývat dva roky nepřetržitě, což správní orgán zjistí z Cizineckého informačního systému nebo toto musí cizinec správnímu orgánu prokázat, např. výpisem ze zdravotního pojištění. Druhou podmínkou je, že cizinec musí být nejméně jeden rok rodinným příslušníkem občana Evropské unie – to prokazuje předložením příslušného dokladu, např. oddacím listem. Dále mohou o trvalý pobyt žádat nezletilé děti z důvodu

společného soužití s jejich rodiči. Počet udělených přechodných pobytů má do roku 2019 rostoucí tendenci, ovšem od roku 2020 dochází k postupnému poklesu. V počtu udělených dlouhodobých pobytů lze vidět ve sledovaném období určité výkyvy. Jak již bylo zmíněno, v roce 2022 si nelze nevšimnout rapidního nárůstu v počtu udělených dlouhodobých pobytů na území České republiky. V tomto roce získalo dlouhodobý pobyt celkem 647 181 osob, což je oproti roku 2021 nárůst o 440 473 osob.

Tabulka č. 6: Skupiny cizinců pobývajících na území České republiky v období 2013-2022

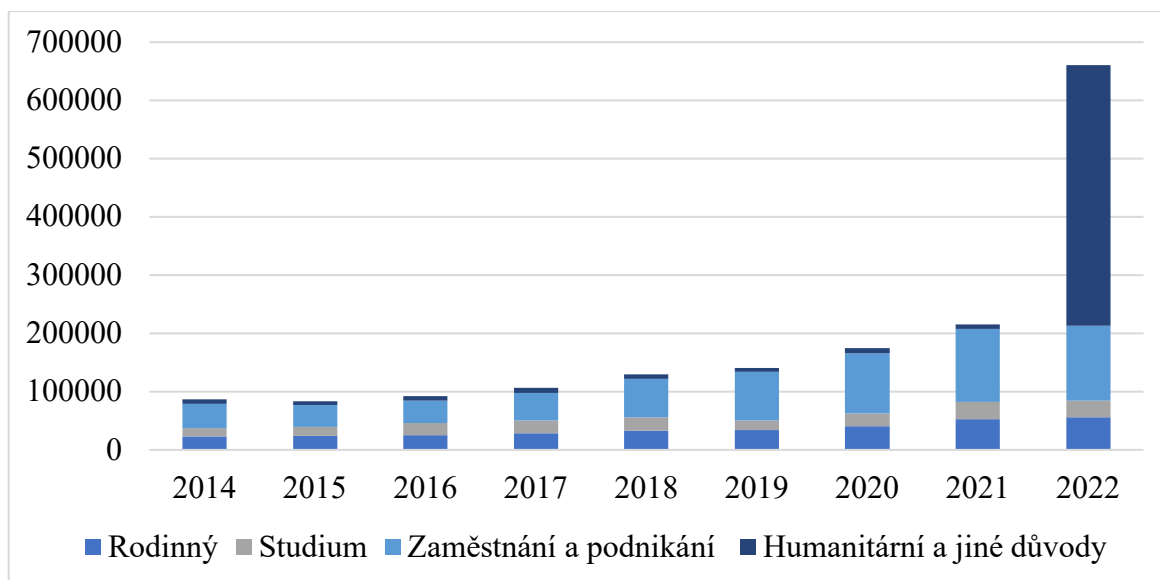
	Pobyt nad 12 měsíců	Azyl	Víza nad 90 dnů	Celkem
2013				
Země EU	173 593	0	0	173 593
Ostatní země	257 407	2 347	8 189	267 943
Celkem cizinci	431 000	2 347	8 189	441 536
2014				
Země EU	184 511	0	0	184 511
Ostatní země	258 460	2 556	6 396	267 412
Celkem cizinci	442 971	2 556	6 396	451 923
2015				
Země EU	195 499	0	0	195 499
Ostatní země	263 163	2 892	6 008	272 063
Celkem cizinci	458 662	2 892	6 008	467 562
2016				
Země EU	208 166	0	0	208 166
Ostatní země	272 128	2 972	13 147	288 247
Celkem cizinci	480 294	2 972	13 147	496 413
2017				
Země EU	219 708	0	0	219 708
Ostatní země	288 621	2 669	15 813	307 103
Celkem cizinci	508 329	2 669	15 813	526 811
2018				
Země EU	232 493	0	0	232 493

Ostatní země	315 936	2 586	15 916	334 438
Celkem cizinci	548 429	2 586	15 916	566 931
2019				
Země EU	245 292	0	0	245 292
Ostatní země	337 044	2 515	11 030	350 589
Celkem cizinci	582 336	2 515	11 030	595 881
2020				
Země EU	243 857	0	0	243 857
Ostatní země	380 646	2 220	8 067	390 933
Celkem cizinci	624 503	2 220	8 067	634 790
2021				
Země EU	222 168	0	0	222 168
Ostatní země	427 226	2 285	9 170	438 681
Celkem cizinci	649 394	2 285	9 170	660 849
2022				
Země EU	226 426	0	0	226 426
Ostatní země	873 851	2 456	13 421	889 728
Celkem cizinci	1 100 277	2 456	13 421	1 116 154

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Výše uvedená tabulka mapuje rozdělení cizinců do jednotlivých skupin v závislosti na typu pobytového oprávnění za období 10 let. Nejméně cizinců v České republice pobývá na základě uděleného azylu. Počet udělených azylů se pohybuje v rozmezí dvou až tří tisíc. Přestože počet udělených pobytů nad 12 měsíců narůstá po celé sledované období, v roce 2022 lze vidět jeho nárůst výrazným způsobem. Co se týče udělených víz nad 90 dnů, lze sledovat v jednotlivých letech jejich výkyvovou tendenci.

Graf č. 10: Občané třetích zemí s přechodným pobytem podle účelu

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

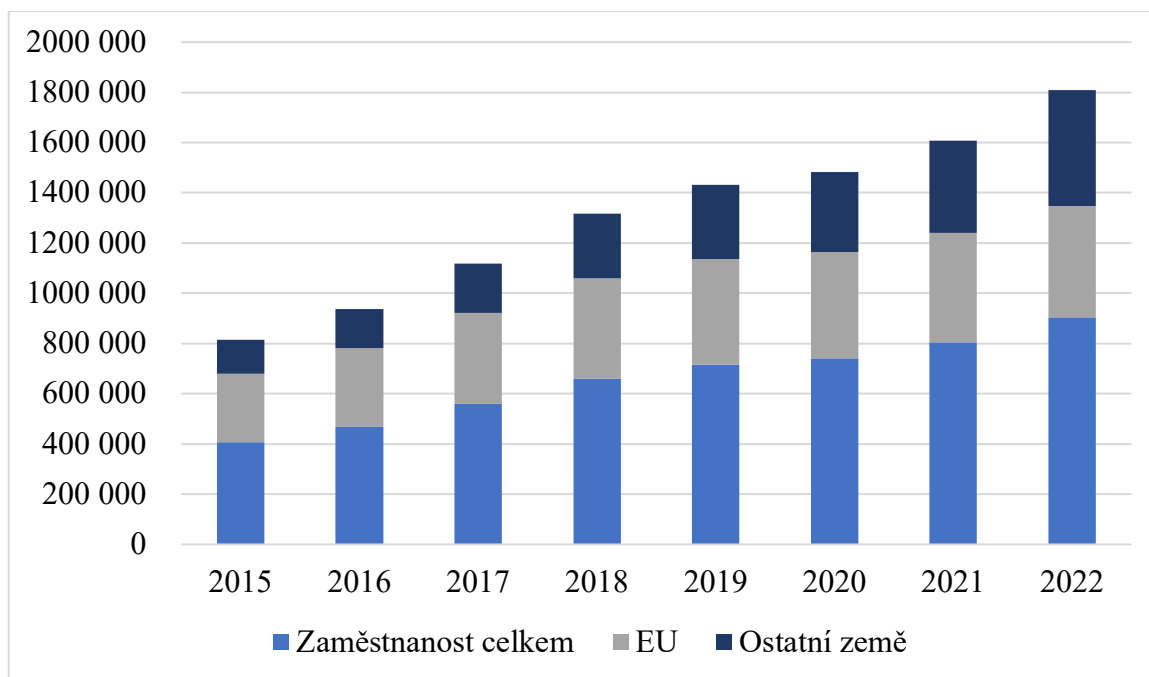
Cizincům ze zemí mimo Evropskou unii, kteří do České republiky přicházejí a žádají zde o povolení k přechodnému pobytu, je toto pobytové oprávnění vydáváno za určitým účelem. Z grafu č. 10 je zřejmé, že dříve nejvíce dominantní účel „zaměstnání a podnikání“, v roce 2022 nahradily důvody spadající do kategorie „humanitární a jiné důvody“. Na tento účel pobytu v roce 2022 pobývalo na území České republiky 447 035 cizinců ze zemí mimo Evropskou unii. Jejich podíl tak tvořil přibližně 68 % z celkového počtu cizinců z třetích zemí. Pro srovnání – v roce 2021 bylo těchto cizinců pouze 8 744. Přestože v roce 2021 dosahoval účel „zaměstnání a podnikání“ úroveň 58 %, v roce 2022 se výrazně propadl a jeho podíl činil již pouze 19,5 %. Výrazný pokles je rovněž sledován u účelu „studium“, jehož držitelé bylo v roce 2022 pouze 4,5 % cizinců z třetích zemí.

Držiteli přechodného pobytu za účelem „jiné“ jsou nejčastěji státní příslušníci Ukrajiny (80,8 %) a Velké Británie (37 %). Přechodný pobyt za účelem „zaměstnání“ nejčastěji získávají státní příslušníci Filipín (90,6 %), Mongolska (70 %), Indie (47,6 %) a Běloruska (57,5 %). V kategorii přechodného pobytu za účelem „rodinné důvody“ jsou hlavními zástupci občané Vietnamu (52,7 %) a Spojených států (38,7 %). Naopak u státních příslušníků Ruska (35 %) a Kazachstánu (57,1 %) nejčastěji převažuje účel „studium“.

4.2 Ekonomické aktivity cizích státních příslušníků

V obecné rovině údaje spojené s ekonomickými aktivitami cizích státních příslušníků vychází z dat Ministerstva práce a sociálních věcí. Státní příslušníci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru mají na území České republiky volný přístup na trh práce. To v praxi znamená, že pro výkon zaměstnání na území České republiky nepotřebují, na rozdíl od občanů třetích zemí, povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu, modrou kartu či kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance. Občanům třetích zemí je zaměstnanecká karta vydávána na určité volné pracovní místo, které je vedené v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty, která spadá do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Povolení k zaměstnání mohou obdržet cizinci, kteří na území pobývají na základě platného povolení k přechodnému pobytu, na základě krátkodobého víza do 90 dnů pobytu na území a v rámci dlouhodobého pobytu nad 90 dnů. Povolení k zaměstnání vydává cizinci příslušná krajská pobočka Úřadu práce na pracovní místo, které je v dané společnosti volné a firma ho nedokáže obsadit jiným způsobem z důvodu požadované kvalifikace či z důvodu nedostatku pracovních sil na trhu práce. Existují však i skupiny cizinců, kteří pro výkon zaměstnání na území České republiky nepotřebují povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu, modrou kartu ani kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance. V takovém případě se jedná například o cizince, kteří na území pobývají na základě trvalého pobytu či dlouhodobého pobytu za účelem sloučení rodiny. Cizinci dále mohou na území provozovat svou podnikatelskou činnost na základě dlouhodobého pobytu za účelem podnikání jako osoba samostatně výdělečně činná. V případě, že si na území České republiky vybudují svou společnost, ve které mají postavení společníka či statutárního orgánu, tak zde pobývají na základě dlouhodobého pobytu za účelem účasti v právnické osobě.

Graf č. 11: Údaje o celkové zaměstnanosti cizinců za období 2015-2022

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Graf č. 11 ukazuje vývoj počtu zaměstnaných cizinců na území České republiky v období let 2015–2022. Celková zaměstnanost zahrnuje jak cizince s platným živnostenským oprávněním, tak cizince, kteří jsou zaměstnaní u zaměstnavatele na konkrétním volném pracovním místě. V roce 2015 bylo na území České republiky celkem zaměstnáno 407 106 cizinců, přičemž 272 568 cizinců pocházelo ze zemí Evropské unie a 134 538 cizinců pocházelo ze zemí mimo Evropskou unii. V roce 2016 byl počet zaměstnaných cizinců 468 517 osob – 313 540 cizinců pocházelo ze zemí Evropské unie a 154 977 cizinců pocházelo ze zemí mimo Evropskou unii. Ve všech sledovaných letech je tak zřejmé, že převažuje počet zaměstnaných cizinců ze zemí Evropské unie. Výjimkou je však poslední rok, tj. rok 2022, kdy na území České republiky pracovalo celkem 904 983 cizinců, ze zemí Evropské unie jich bylo 443 648 a z ostatních zemí jich bylo 461 335. V roce 2022 bylo na území České republiky zaznamenáno celkem 111 287 držitelů zaměstnaneckých karet a 1 710 držitelů modrých karet.

Tabulka č. 7: Cizinci ze zemí Evropské unie zaměstnaní na území České republiky

	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Slovensko	164 710	209 529	220 987	224 547	230 833	236 430
Polsko	27 116	47 441	49 080	49 309	49 929	52 072
Rumunsko	23 914	45 824	46 724	47 661	49 318	49 269
Bulharsko	21 240	36 273	37 546	39 043	38 120	39 071
Německo	6 704	8 104	8 366	8 357	5 381	8 787
Maďarsko	6 574	18 904	19 982	21 556	24 402	25 438
Velká Británie	4 744	6 001	6 363	x	x	x
Itálie	3 091	5 268	5 851	6 028	6 153	6 200
Francie	3 023	4 361	4 738	4 781	5 016	5 036
Španělsko	1 621	2 850	3 126	3 306	3 229	3 344
Rakousko	1 529	1 915	1 929	1 957	1 990	2 014
Nizozemsko	1 246	1 840	1 968	1 955	2 051	1 996
Litva	1 201	1 853	2 037	2 120	2 168	2 147
Chorvatsko	1 069	1 944	2 157	2 241	2 325	2 309
Řecko	794	1 808	1 981	2 047	2 095	2 115
Portugalsko	641	1 071	1 273	1 307	1 336	1 378
Belgie	610	905	939	950	986	983
Lotyšsko	604	1 196	1 208	1 254	1 345	1 366
Irsko	535	764	799	819	863	902
Švédsko	471	708	760	802	815	798
Finsko	314	487	517	516	525	518
Slovinsko	264	416	473	466	486	475
Dánsko	263	396	437	420	451	448
Estonsko	178	262	280	289	291	303
Kypr	63	98	105	101	120	123
Malta	28	53	64	67	70	77
Lucembursko	21	33	40	42	46	49

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2016, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Tabulka č. 7 vymezuje rozdělení cizinců ze zemí Evropské unie, kteří jsou na území České republiky v pracovněprávním vztahu. Nepochybně nejdominantnější skupinou obyvatel jsou občané Slovenské republiky. Přestože v roce 2015 jich bylo na území České republiky v pracovním poměru 164 710, v roce 2022 se tento počet vyšplhal na 236 430 osob. Dále lze z dat Českého statistického úřadu usoudit, že další velmi početnou skupinou cizích státních příslušníků, kteří jsou zaměstnáni na území České republiky, jsou občané Polské republiky, Rumunska, Bulharské republiky a Maďarska. U státních příslušníků Maďarska lze sledovat rapidní nárůst. I když v roce 2015 jich na území České republiky pracovalo pouze 6 574, v roce 2022 jich bylo už 25 438. Naopak nejméně zaměstnaných cizinců pochází z Malty a Lucemburska. Po celé sledované období nepřesáhl jejich počet 100 osob, v případě Lucemburska dokonce počet nepřesáhl ani 50 osob.

Tabulka č. 8: Nejčastější státní občanství cizinců ze zemí mimo Evropskou unii zaměstnaných na území České republiky

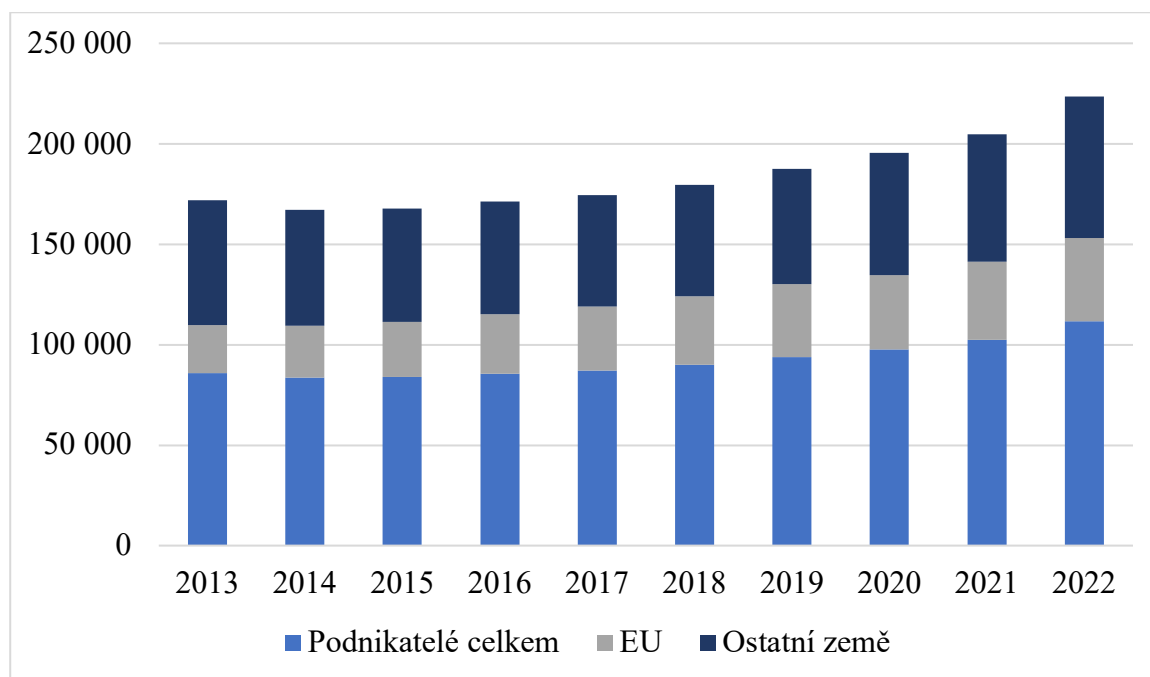
	2015	2018	2019	2020	2021	2022
Ukrajina	64 643	142 967	167 038	183 623	220 778	300 889
Vietnam	28 026	33 730	34 668	34 906	36 758	38 029
Rusko	9 070	17 703	20 358	21 000	23 062	24 923
Moldavsko	3 230	5 281	5 579	5 835	6 170	6 569
Spojené státy	2 763	3 801	4 124	3 948	3 974	4 231
Mongolsko	2 673	5 876	6 432	7 016	7 635	8 255
Čína	2 157	3 835	4 168	4 231	4 323	4 470
Bělorusko	2 113	4 654	5 844	6 055	7 032	7 077
Kazachstán	1 747	3 864	4 686	4 577	5 175	5 973
Indie	1 144	2 926	3 585	3 655	4 354	5 704
Srbsko	1 089	3 414	4 314	3 921	4 275	4 592
Uzbekistán	1 012	1 824	2 038	1 971	3 180	2 623
Severní Makedonie	889	1 534	1 690	1 709	1 821	1 991
Turecko	664	1 543	1 842	1 912	2 095	2 763

Velká Británie	x	x	x	6 329	6 186	6 054
-----------------------	---	---	---	-------	-------	-------

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2016, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Tabulka č. 8 vymezuje srovnání počtu zaměstnaných cizinců na území České republiky ze zemí mimo Evropskou unii. Extrémní nárůst lze sledovat v případě zaměstnanců pocházejících z Ukrajiny. Zatímco v roce 2015 jich na území České republiky bylo zaměstnáno 64 643, v roce 2022 tento počet činil již 300 889 osob. Tento nárůst počtu zaměstnaných státních příslušníků z Ukrajiny lze přisuzovat dříve zavedenému režimu Ukrajina a rovněž přílivu válečných uprchlíků z Ukrajiny. Další nejpočetnější skupinou jsou státní příslušníci Vietnamu, v roce 2015 jich bylo na území České republiky zaměstnáno 28 026, avšak v roce 2022 jejich počet stoupl na 38 029 osob. Významný růst lze také sledovat u státních příslušníků Ruské federace. Zatímco v roce 2015 jich na území České republiky bylo zaměstnáno 9 070, v roce 2022 tento počet činil 24 923. Údaje pro Velkou Británii jsou uvedeny pouze od roku 2020 z důvodu, že před tímto datem byla ještě Velká Británie součástí Evropské unie, avšak ke dni 31. ledna 2020 z ní vystoupila.

Graf č. 12: Vývoj počtu cizinců podnikajících na území České republiky

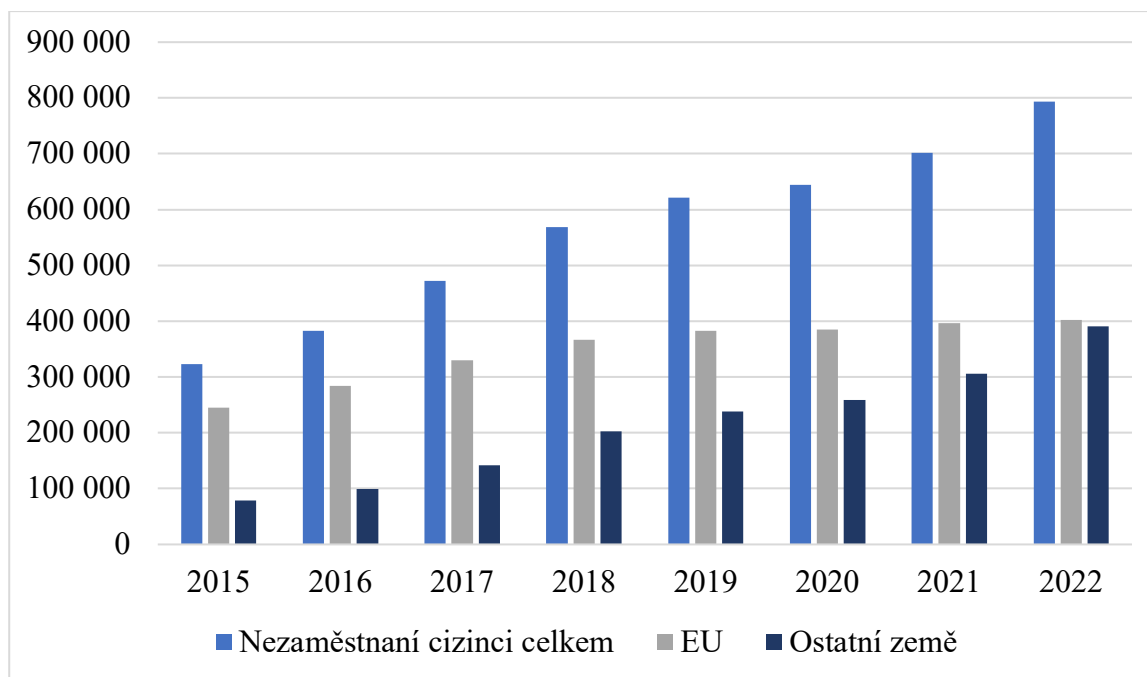
Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Celkový počet zaměstnaných cizinců na území České republiky tvoří kromě cizinců zaměstnaných u určité společnosti také cizinci, kteří na území České republiky disponují platným živnostenským oprávněním a realizují tak svou podnikatelskou činnost. Cizinci stejně jako občané České republiky jsou oprávněni na tomto území realizovat svou podnikatelskou činnost, a to buď jako fyzická osoba či mohou mít ve společnosti postavení společníka nebo statutárního orgánu. Za tímto účelem je cizincům vydáváno povolení k dlouhodobému pobytu. Podnikatelskou činnost rovněž mohou vykonávat s povoleným trvalým pobytem, azylem či doplňkovou ochranou. Toto platí pouze pro občany třetích států, státní příslušníci ze zemí EU mohou tuto činnost na území České republiky vykonávat i bez platného pobytového oprávnění. Z tohoto důvodu počet podnikajících cizinců ze zemí Evropské unie evidovaných Českým statistickým úřadem nemusí být kompletní.

Celkem bylo v roce 2013 na území České republiky 85 887 podnikajících cizinců. V roce 2022 tento počet vzrostl na 111 693 podnikajících cizinců. I když mezi lety 2013 a 2014 lze u počtu podnikatelů pocházejících ze třetích zemí sledovat mírný pokles, v následujících letech vykazuje křivka již pouze rostoucí hodnoty. Největší část cizinců pocházejících ze zemí Evropské unie, kteří na území České republiky disponují platným živnostenským oprávněním, jsou státní příslušníci Slovenské republiky. Dle dat zveřejňovaných Českým statistickým úřadem bylo v roce 2022 na území České republiky 22 983 podnikajících státních občanů Slovenské republiky. Mezi země, které mají na území České republiky největší zastoupení v počtu podnikajících osob rovněž patří Německo (3 192), Polsko (2 998), Rumunsko (2 812) a Bulharsko (2 004). Naopak nejpočetnějšími zástupci ze zemí mimo Evropskou unii, kteří v roce 2022 disponovali na území České republiky platným živnostenským oprávněním jsou státní příslušníci Ukrajiny (30 978), Vietnamu (20 735) a Ruska (4 649). Oproti roku 2013 vzrostl počet podnikajících cizinců ze zemí EU v roce 2022 o 17 263 osob. Naopak rozdíl v případě podnikajících cizinců ze třetích zemí mezi lety 2013 a 2022 činí 8 543 osob.

Přestože na celkové zaměstnanosti mají větší podíl cizinci ze zemí Evropské unie, v tomto případě je zcela evidentní, že počet cizinců ze třetích zemí, kteří na území České republiky vykonávají podnikatelskou činnost, převažuje nad počtem podnikajících cizinců ze zemí Evropské unie.

Graf č. 13: Nezaměstnanost cizinců v období 2015-2022

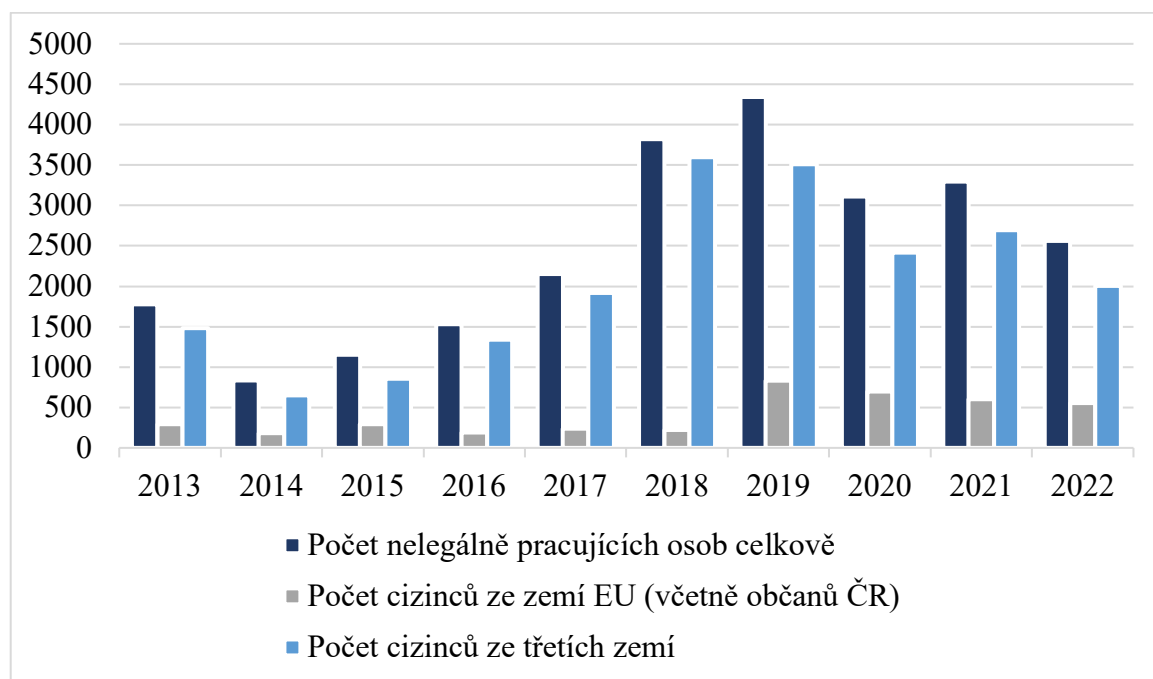

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Dalším ukazatelem, který je v rámci ekonomických aktivit cizích státních příslušníků Českým statistickým úřadem sledován, je počet cizinců evidovaných na úřadech práce. Tento jev zobrazuje graf č. 13. Zatímco v roce 2015 byl celkový počet nezaměstnaných cizinců 323 244, v roce 2022 činil tento počet již 793 290 osob. Od roku 2015 do 2021 je zřejmé, že výrazným způsobem převažovala nezaměstnanost v případě občanů ze zemí Evropské unie. V roce 2022 lze sledovat, že došlo ke značnému vyrovnání mezi nezaměstnaností občanů ze zemí Evropské unie a občanů ze třetích zemí. V tomto roce činil počet nezaměstnaných občanů ze zemí Evropské unie 402 396 osob a ze třetích zemí 390 894 osob.

4.3 Nelegální zaměstnávání cizích státních příslušníků na území České republiky

Graf č. 14: Počet nelegálně zaměstnaných osob na území České republiky

Zdroj: Vlastní zpracování z dat ČSÚ (Cizinci v České republice, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2020, 2021, 2022)

Graf č. 14 zobrazuje počet nelegálně pracujících osob v daném roce na území České republiky. V tomto počtu jsou zahrnuti jak občané států Evropské unie (včetně občanů České republiky), tak občané ze zemí mimo Evropskou unii. V roce 2014 byl Českým statistickým úřadem zaznamenán na území České republiky počet nelegálně zaměstnaných osob 834. Ve srovnání k ostatním sledovaným obdobím se jedná o nejmenší počet. V roce 2013 tento počet činil 1 776 osob, v roce 2022 to bylo 2 561 osob a v roce 2019 dokonce 4 342 osob. Počet nelegálně zaměstnaných cizinců ze třetích zemí významným způsobem převažuje nad počtem nelegálně zaměstnaných cizinců ze zemí Evropské unie. Zatímco v případě zemí Evropské unie tento počet v žádném roce nepřesahuje 1 000 osob, v případě cizinců ze třetích zemí tento počet nelegálně zaměstnaných ve všech sledovaných letech přesahuje hranici 1 000 osob (kromě let 2014 a 2015). V rámci zemí Evropské unie dochází nejčastěji k nelegálnímu zaměstnávání v případě státních příslušníků Bulharska, Slovenska, Rumunska a Maďarska. Nejčastěji zaměstnanými cizinci ze třetích zemí jsou občané

Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu. Co se týče nejčastějších oborů zaměstnávání, ve kterých dochází k nelegálnímu zaměstnávání, jedná se o obor stavebnictví, velkoobchod a maloobchod, ubytování, stravování a pohostinství, zpracovatelský průmysl či opravy a údržby motorových vozidel.

4.4 Ukrajínští váleční uprchlíci na území České republiky

V souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině, který začal již 24. února 2022 a stále se neschyluje ke konci, umožňuje Česká republika ukrajinským uprchlíkům od samého počátku pobývat na jejím území na základě dočasné ochrany či víza za účelem strpění na území. V současné době je na základě zákona LEX Ukrajina VI ukrajinským státním příslušníkům prodlužován pobyt na území České republiky do 31.03.2025.

Obrázek č. 2: Mapa válečného konfliktu na Ukrajině (aktuální ke dni 02. 02. 2024)

Zdroj: Vlastní zpracování, e15.cz (MAPA: Válka na Ukrajině. Aktuální fronta, počet obětí a další statistiky, 2024)

Na obrázku výše lze vidět území Ukrajiny, kdy podle portálu e15.cz (2024) červené území značí tu část Ukrajiny, která je pod kontrolou ruských okupantů. Boje se však odehrávaly i v hlavním městě Kyjev, avšak nikdy se ho nepodařilo ruské armádě plně obsadit. Největším úspěchem ukrajinské armády bylo vytlačení ruských ozbrojených sil z Charkovské oblasti, z města Cherson a z jihu Ukrajiny. Města Kupjansk (pod kontrolou Ruska od 27.02.2022 do 10.09.2022), Lyman (pod kontrolou Ruska od 26.05.2022 do 01. 10. 2022) a Cherson (pod kontrolou Ruska od 02.03.2022 do 11.11.2022), (území označená červenou šipkou) získala Ukrajina opět pod svoji kontrolu. Oblast Krymu, obec Luhansk a Doněck je Ruskou federací ovládána již od roku 2014. V současné době je však navíc pod kontrolou ruských okupantů Bachmut (od 21.05.2023), Mariupol (od 16.05.2022), Melitopol (od 01.03.2022) a Záporožská jaderná elektrárna (od 04.03.2022).

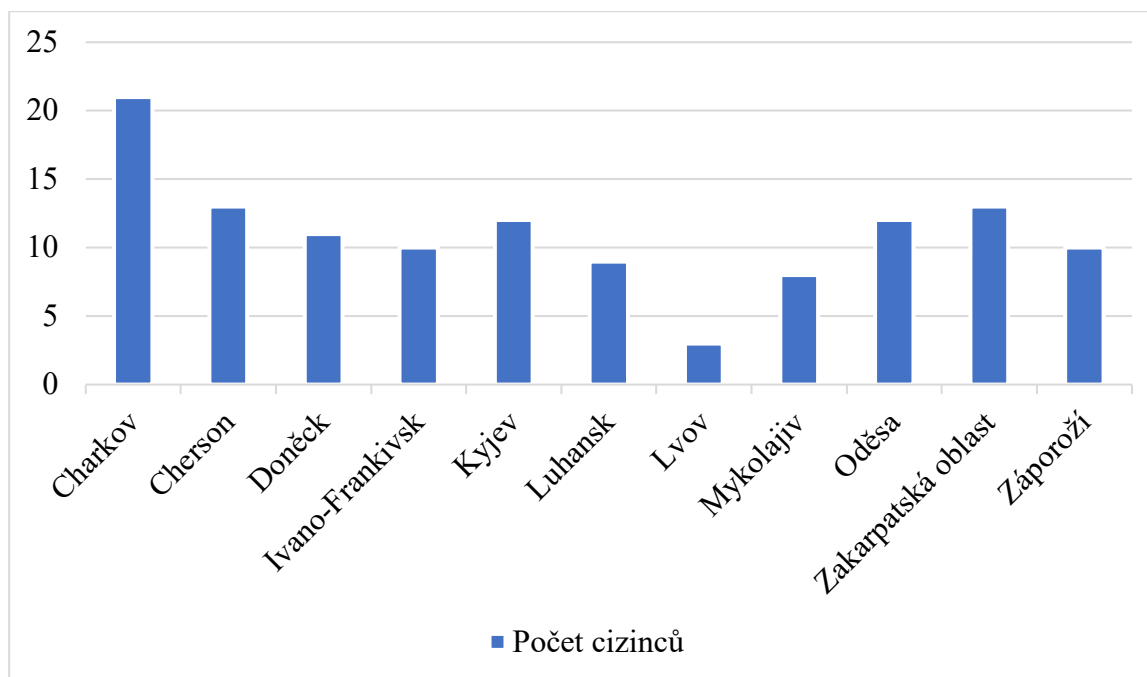
4.5 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo distribuováno mezi válečnými uprchlíky z Ukrajiny, kteří na území České republiky pobývají na základě udělené dočasné ochrany či víza za účelem strpení. Celkem bylo v rámci dotazníkového šetření nasbíráno 135 dotazníků, avšak 9 elektronicky vyplněných dotazníků muselo být autorkou z průzkumu vyřazeno z důvodu nekompletnosti a 6 papírových dotazníků z důvodu chybovosti. Relevantních dotazníků tak bylo nasbíráno 122. Z důvodu jazykové bariéry byly otázky v dotazníkovém šetření pokládány i v ukrajinštině. Konkrétně se jednalo o poměr 17 % v českém jazyce a 83 % v ukrajinském jazyce.

První tři otázky byly demografické povahy a rozdělovaly ukrajinské uprchlíky podle pohlaví, věku a vzdělání. Převážnou část dotazovaných tvořily ženy, jejichž podíl v rámci dotazníkového šetření byl 63,1 %, tj. 77 respondentek z celkových 122 dotazovaných. Zbylou část tvořili muži, tj. 36,9 % (45 respondentů). Další otázka byla směřována na věk respondentů. Nejvíce ukrajinských státních příslušníků, kteří dotazník vyplňovali, bylo ve věkové skupině 20-39 let, tj. 36 respondentů (29,5 %) a 40-59 let, tj. 32 respondentů (26,2 %). Další dvě věkové kategorie respondentů byly téměř vyrovnané. Věkovou skupinu 0-19 let tvořilo celkem 22 respondentů (18 %) a ve věkové skupině 60-79 let bylo 23 respondentů (18,9 %). Nejméně dotazovaných bylo ve věkové kategorii 80-94 let, tj. 9 respondentů (7,4 %). Třetí otázka rozdělovala válečné uprchlíky podle dosaženého vzdělání. Největší zastoupení měli cizinci se středním vzděláním s maturitou, tj. 39 respondentů (32 %). Další velmi početnou skupinu tvořili ukrajinští uprchlíci

s vyučením, tj. 35 respondentů (28,7 %). Méně početné skupiny pak tvořili respondenti s vysokoškolským vzděláním, celkem 18 dotazovaných (14,8 %), se základním vzděláním, celkem 17 respondentů (13,9 %) a s vyšším odborným vzděláním, celkem 13 respondentů (10,7 %).

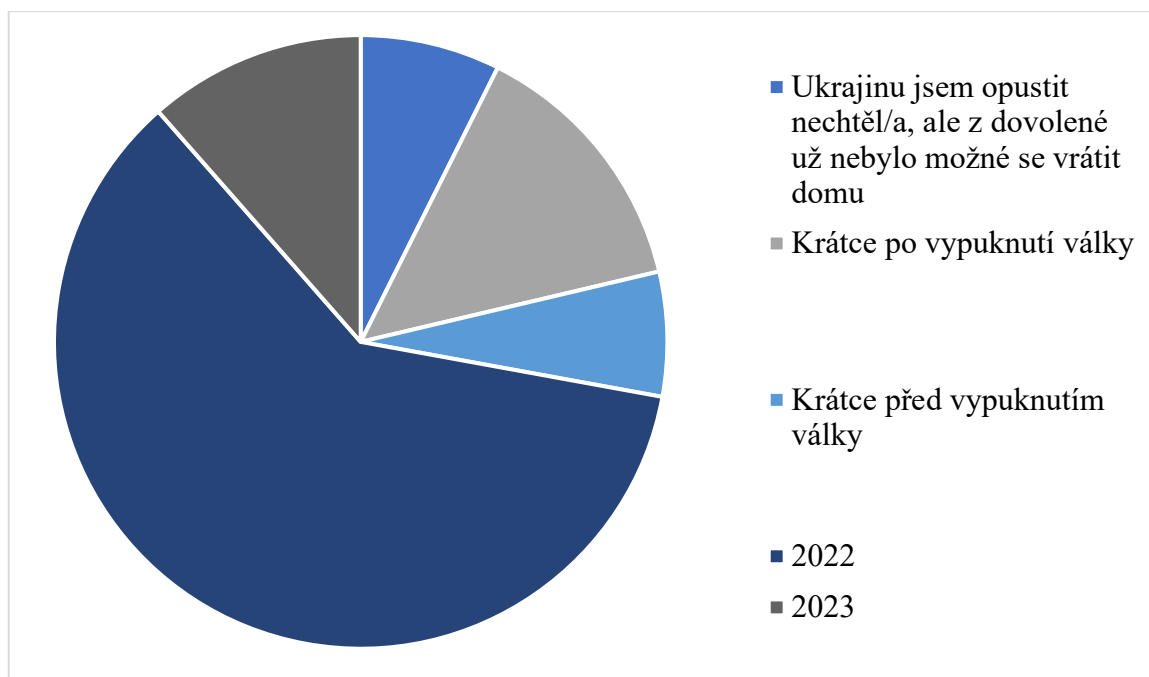
Graf č. 15: Z jaké oblasti na Ukrajině pocházíte?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Výzkum prokázal, že dotazovaní pochází z různých oblastí Ukrajiny. Největší část respondentů v rámci dotazníkového šetření uvedla, že pochází z oblasti Charkov, celkem 21 dotazovaných. Dále nejvíce dotazovaných pochází ze Zakarpatské oblasti (13), z oblasti Cherson (13), Oděsa (12), Kyjev (12), Doněck (11), Zápороží (10) či Ivano-Frankivsk (10). Naopak nejméně dotazovaných pochází z města Lvov, celkem 3 respondenti.

Graf č. 16: Kdy jste se rozhodl/a opustit území Ukrajiny?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Cílem další otevřené otázky v dotazníkovém šetření bylo zjistit, kdy se dotazovaní rozhodli území Ukrajiny opustit. Většina dotazovaných (74 respondentů) uvedla, že území Ukrajiny opustila v roce 2022. Jelikož v roce 2022 začal válečný konflikt, lze na tomto místě předpokládat, že opustit svou domovskou zemi se rozhodli právě v době propuknutí války. Někteří toto specifikovali konkrétně, tedy 17 dotazovaných uvedlo, že území Ukrajiny opustili krátce po vypuknutí války a 8 dotazovaných uvedlo, že k tomu došlo krátce před vypuknutím války. Zajímavá byla odpověď 9 respondentů, kteří uvedli, že vlastně neměli v plánu území Ukrajiny opustit, ale neměli jinou možnost. Odjeli totiž na dovolenou, ze které už se následně do domovské země nemohli vrátit. Zbývající část dotazovaných (14) území Ukrajiny opustila až v roce 2023.

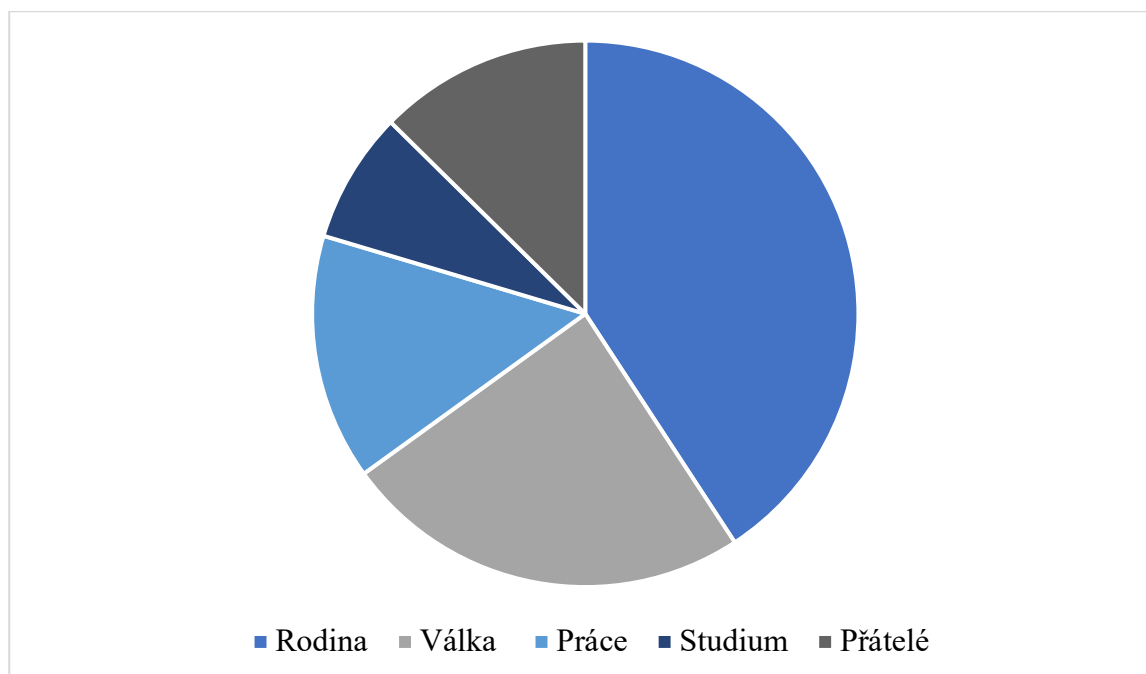
Tabulka č. 9: Byla Česká republika Vaší cílovou destinací? Pokud ne, která země to byla?

Ano/ne	Jiná země	Počet
Ano, byla.		103
Ne, nebyla.	Maďarsko	1
	Německo	10
	Polsko	8

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Součástí výzkumu bylo i zkoumat, zda cílovou destinací respondentů byla právě Česká republika či původně měli v plánu „utéct“ do jiné země. Takřka většina dotazovaných (103) skutečně měla nasměrováno do České republiky. Objevili se však i cizinci, jejichž kroky zpočátku směřovaly do jiné země Evropské unie. V rámci dotazníkového šetření na tuto otázku uvedli odpovědi jako Maďarsko (1 respondent), Německo (10 respondentů) a Polsko (8 respondentů).

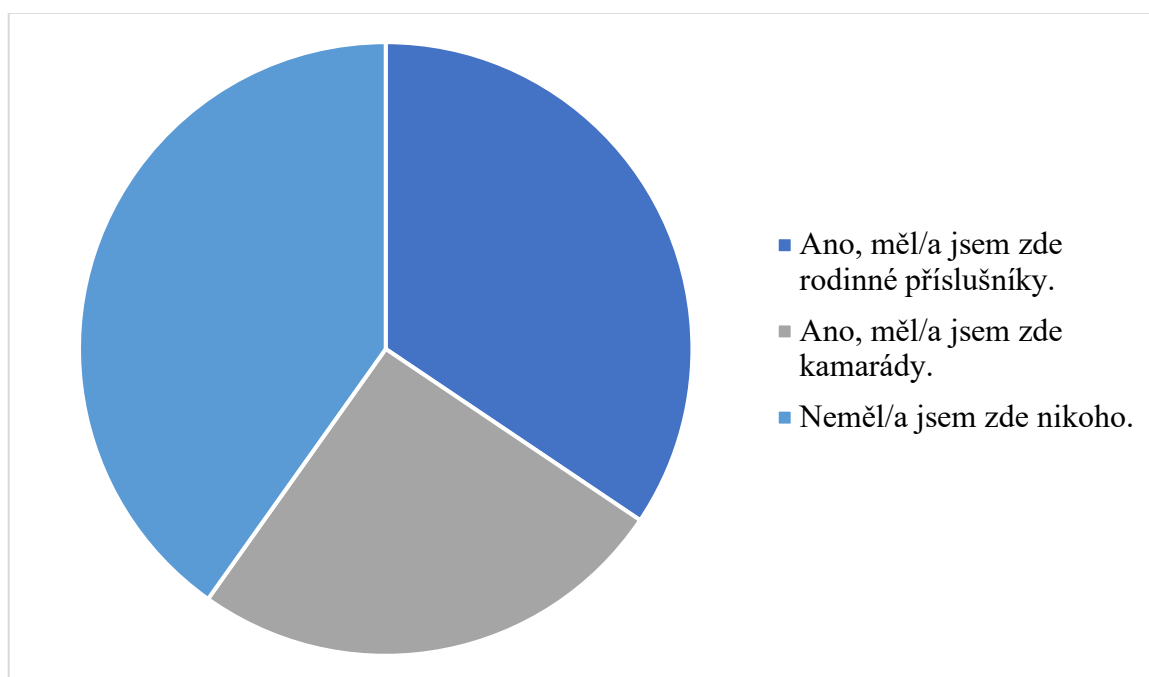
Graf č. 17: Proč jste si vybral/a právě Českou republiku?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) – vlastní zpracování

Aspektů, které ovlivnily, že si ukrajinští uprchlíci vybrali právě Českou republiku, bylo hned několik. Největší část z nich odešla do České republiky z důvodu, že zde již pobývala jejich rodina, toto odpovědělo celkem 42 respondentů. Rovněž také 25 respondentů odpovědělo, že si Českou republiku jako svůj „přechodný domov“ vybrali z důvodu probíhající války na Ukrajině. Mezi další, avšak již méně časté odpovědi, patřila práce (15 dotazovaných) a přátelé (13 dotazovaných). Naopak nejméně respondentů (8) uvedlo, že si Českou republiku vybrali z důvodu možného studia zde na území.

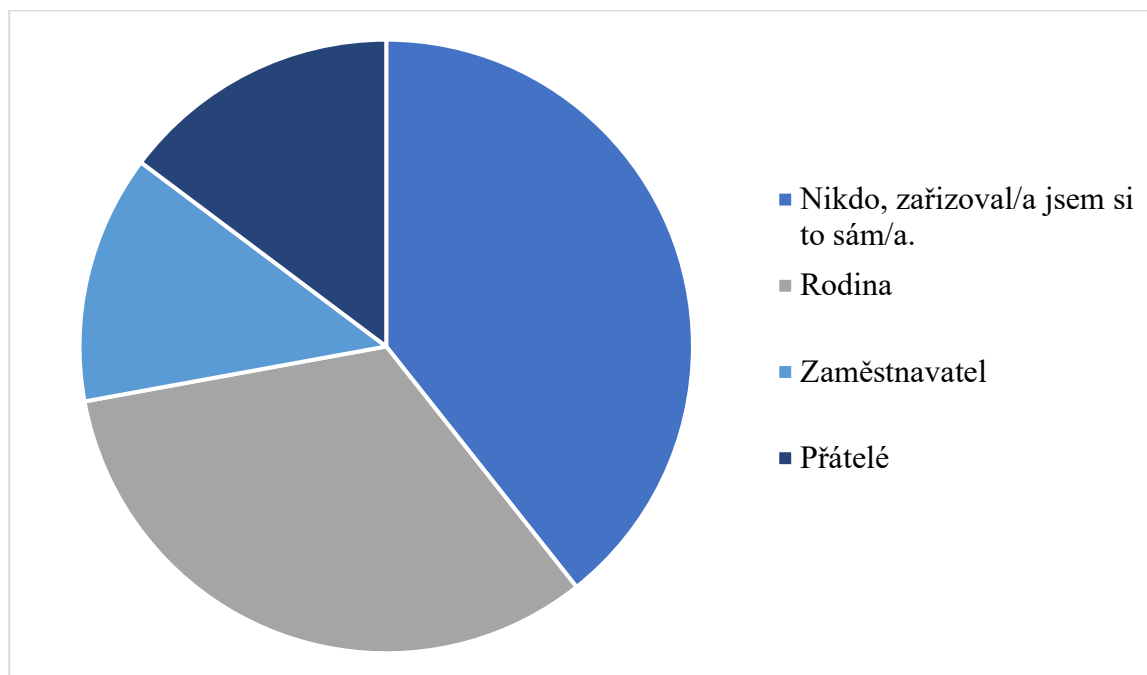
Graf č. 18: Měl/a jste již někoho na území České republiky před Vaším příjezdem?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Nejvíce respondentů (49) odešlo do České republiky, aniž by zde měli nějaké přátele či rodinné příslušníky. Druhou nejpočetnější skupinou jsou dotazovaní, kteří v České republice již měli nějakého rodinného příslušníka (42). Nejčastěji se jednalo o ženy, které do České republiky odešly za svými manželi, kteří zde již vykonávali podnikatelskou či samostatně výdělečnou činnost. Naopak starší lidé, kteří odpovídali na dotazníkové šetření zároveň uváděli, že v České republice již žili jejich děti. Naopak nejméně dotazovaných přišlo do České republiky za svými sourozenci. Přátelské vazby na území České republiky mělo 31 respondentů.

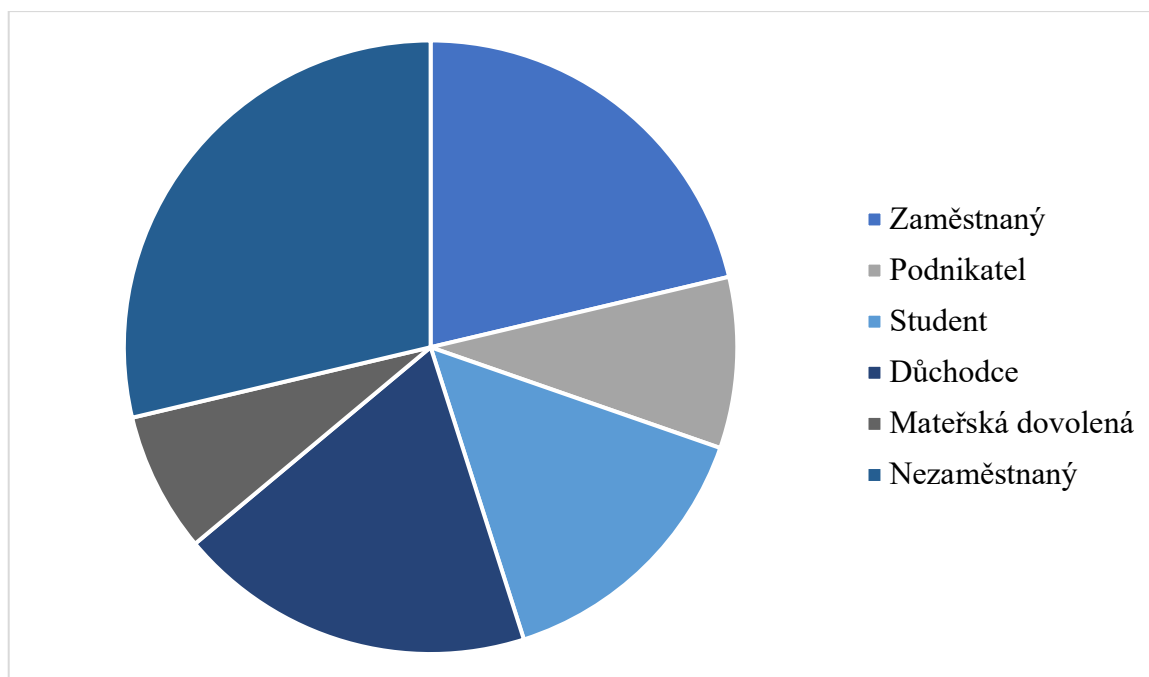
Graf č. 19: Kdo Vám pomáhal s vyřízením pobytového oprávnění na území České republiky?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Ukrajinským státním příslušníkům, kteří opustili území Ukrajiny poskytla Česká republika dočasnou ochranu na území. Aby ji však cizinec mohl získat, musel si o její udělení požádat. K těmto účelům byly zřízeny speciální Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině. Další otázka v rámci dotazníkového šetření tak směřovala ke zjištění, kdo respondentům s tímto úkonem pomáhal. Nejvíce dotazovaných (48) uvedlo, že s vyřizováním dočasné ochrany jim nikdo nepomáhal, tudíž si ji vyřizovali sami. Druhou nejčastější odpovědí (40) bylo, že s vyřizováním jim pomáhala rodina. Na tomto místě autorka uvádí, že z vlastní zkušenosti získané při podílení se na provozu Krajského asistenčního centra pomoci Ukrajině skutečně nejčastěji do KACPU docházeli ukrajinští státní příslušníci sami nebo v doprovodu rodiny. Vzhledem k tomu, že v centru vždy byli z důvodu jazykové bariéry tlumočníci, nebyl problém, pokud sem cizinec přišel sám a český jazyk neovládal. Nejméně dotazovaných uvedlo, že s vyřizováním dočasné ochrany jim pomáhali přátelé (18) či zaměstnavatel (16). Zde si autorka opět dovoluji poznamenat, že v případě zaměstnavatelů se nejčastěji jednalo o zaměstnavatele manželů cizinek z Ukrajiny.

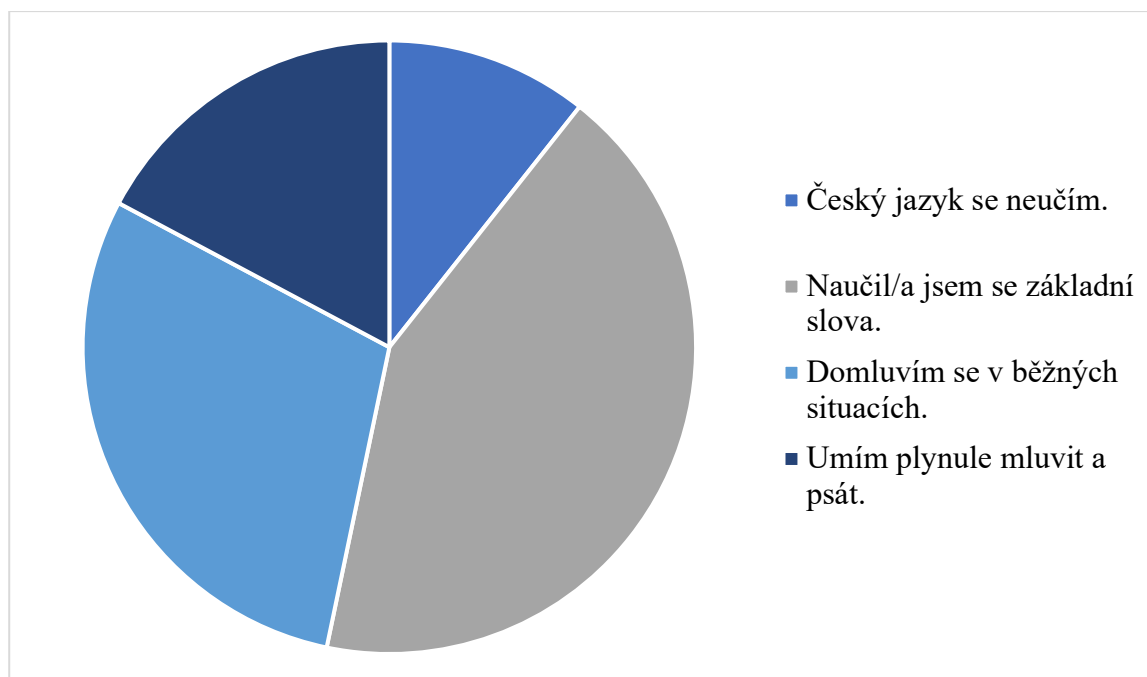
Graf č. 20: Jaká je Vaše aktuální pozice na trhu práce v České republice?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že největší část respondentů (35), kteří jsou držitelé dočasné ochrany na území České republiky, jsou nezaměstnaní. Další nejpočetnější skupiny cizinců tvoří ti, co jsou na území zaměstnaní (26 dotazovaných) a ti, co jsou již v důchodu (23 dotazovaných). Ostatní respondenti se řadí do skupiny cizinců, kteří na území České republiky studují (18 respondentů), podnikají (11 respondentů) či jsou na mateřské dovolené (9 respondentů). Cílem výzkumu bylo rovněž zjistit příčiny toho, proč daní cizinci na území České republiky nevykonávají žádnou výdělečnou činnost. Kromě ukrajinských uprchlíků, kteří jsou důchodci, tudíž na území České republiky nepracují, nejvíce cizinců (21) uvedlo, že si práci hledají, ale žádnou zatím nenašli. Jako další důvody cizinci uvedli, že se starají o rodinu (7 respondentů) a 5 respondentů odpovědělo, že si zde práci nehledají, jelikož ještě neví, zda chtějí na území České republiky zůstat. Pouze 2 dotazovaní uvedli, že mají úspory z Ukrajiny, tudíž nepotřebují pracovat.

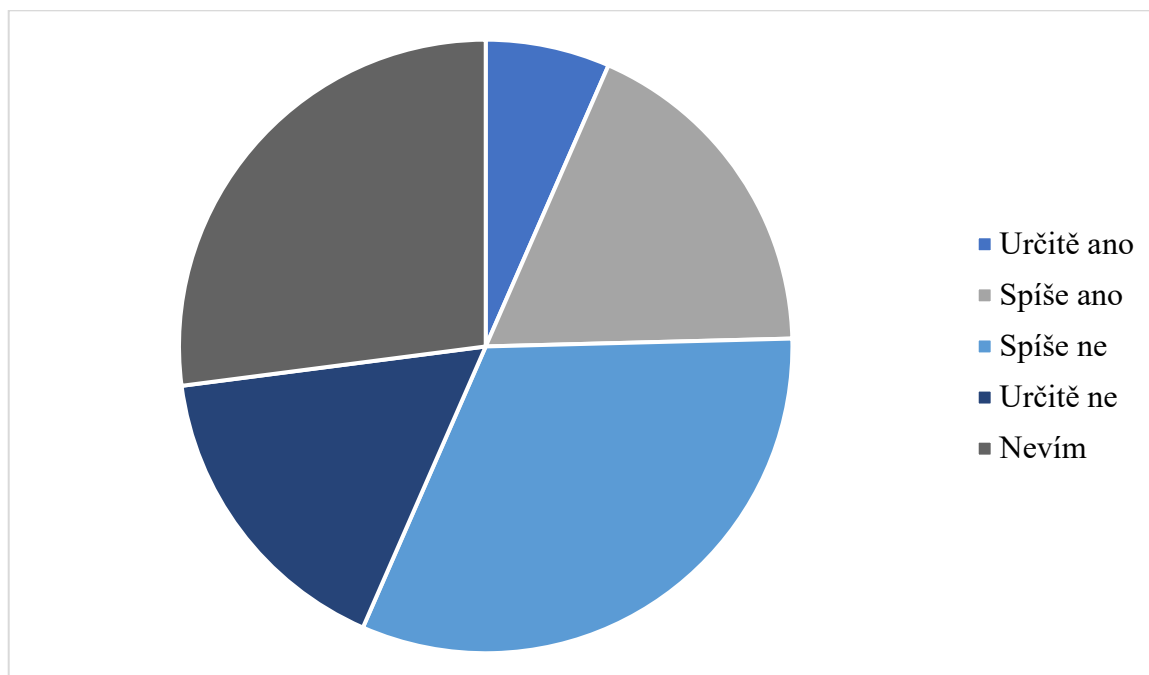
Graf č. 21: Jak byste zhodnotil/a Vaši znalost českého jazyka?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Cílem další otázky bylo zjistit, jakou snahu ukrajinští uprchlíci vyvíjejí, aby se naučili český jazyk. 52 respondentů odpovědělo, že se již naučili základní slova, 36 dotazovaných se již dorozumí v běžných situacích, a dokonce 21 dotazovaných umí plynule mluvit a psát. Naopak 13 respondentů se český jazyk vůbec neučí. Cílem další otázky bylo zjistit, jakým způsobem se dotazovaní český jazyk učí. Téměř polovina dotazovaných, tedy 56 respondentů (44,9 %) se věnují samostudium. Dalších 32 respondentů (26,2 %) pravidelně navštěvují organizované kurzy českého jazyka. Naopak pouze 21 respondentů (17,2 %) se český jazyk neučí, jelikož se již dorozumí a 8 respondentů (6,6 %) se neučí, avšak do budoucna to plánují. Snahu o tom se dorozumět na území neprojevuje 5 respondentů, tj. 4,1 % a do budoucna to ani neplánují.

Graf č. 22: V případě, že skončí válka na území Ukrajiny, plánujete se vrátit do domovské země?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2024) - vlastní zpracování

Důležitou otázkou v oblasti pobytu válečných uprchlíků na území České republiky je, zda v případě skončení válečného konfliktu na území Ukrajiny plánují návrat do své domovské země. Překvapivé je, že 39 dotazovaných odpovědělo, že návrat spíše neplánují, a dokonce 20 dotazovaných návrat určitě neplánuje. Naopak 22 dotazovaných spíše plánuje návrat na území Ukrajiny a 8 dotazovaných návrat určitě plánuje. Velká část respondentů (33) ještě neví, zda i nadále zůstane na území České republiky či se vrátí zpět do své domovské země.

Další část dotazníkového šetření se orientovala jak na vazbu ukrajinských státních příslušníků na jejich domovskou zemi, tak na jejich spokojenost s životem na území České republiky. Sledováno rovněž bylo, jak jsou na území České republiky přijímáni, a zda se setkávají s nějakými překážkami nebo projevy nepřátelství.

Co se týče vazby ukrajinských státních příslušníků k jejich domovské zemi, velká část z nich zvolila „střední cestu“, když sílu jejich vazby označila číslem tři, tj. středně silná, toto zvolilo celkem 46 respondentů. Silnou vazbu k území Ukrajiny pocítuje 20 dotazovaných a nejsilnější vazbu pocítuje pouze 10 respondentů. Naopak číslo čtyři, tj. slabá vazba zvolilo 30 dotazovaných a nejslabší vazbu zvolilo 16 dotazovaných.

Dalším sledovaným ukazatelem byla spokojenost ukrajinských uprchlíků s jejich životem na území České republiky a zhodnocení, co považují za největší přednosti České republiky. V tomto případě mohli zvolit více odpovědí či napsat jakýkoliv jiný aspekt. Mezi nejdůležitější aspekty, díky kterým je Česká republika pro tyto cizince atraktivní zemí, patří kvalitní zdravotní péče (68 dotazovaných), kvalitní životní prostředí (60 dotazovaných), bohaté pracovní příležitosti (44 dotazovaných), kvalitní vzdělání (41 dotazovaných) či možnost podnikání (14 dotazovaných).

V další otázce byli respondenti vyzváni, aby zhodnotili, zda je kvalita života na území České republiky vyšší než na území Ukrajiny. Téměř polovina, tj. 53 dotazovaných (43,4 %) odpověděla, že spíše ano, a dokonce 32 respondentů (26,2 %) vybralo možnost, že určitě ano. Velká část dotazovaných si nebyla touto otázkou nejspíš jistá či nedokázala porovnat, proto zvolila odpověď „nevím“, kterou vybralo 28 respondentů (23 %). Překvapivě pouze 8 respondentů (6,6 %) zvolilo, že kvalita života na území České republiky spíše není lepší než na území Ukrajiny. Pouze 1 respondent (0,8 %) odpověděl, že určitě ne.

Závěr dotazníkového šetření se zaměřoval na to, jakým způsobem byli ukrajínští uprchlíci na území České republiky z jejich pohledu přijati. Více než polovina respondentů (67) odpověděla, že na území České republiky byli přijati bez problémů, konkrétně 17 respondentů odpovědělo, že určitě ano a 50 respondentů odpovědělo, že spíše ano. Naopak 55 respondentů odpovědělo, že se při integraci do české společnosti potýkali s určitými problémy. Konkrétně 45 respondentů odpovědělo, že spíše ne a 10 respondentů odpovědělo, že určitě ne. Mezi problémy či překážky integrace do české společnosti patřila zejména kritika, že z důvodu jejich pobytu na území je horší dostupnost míst ve školkách či školách nebo horší dostupnost bydlení. Často také uváděli, že se setkávali s kritikou z důvodu neznalosti českého jazyka či odlišné kultury. Další projevy nepřátelství pozorovali v aspektu, kdy byli obviňováni z toho, že si do České republiky jezdí pouze pro dávky, a pak se vrací na Ukrajinu či dokonce, že kvůli nim došlo ke zhoršení bezpečnosti a navýšení kriminality. Několik dotazovaných rovněž uvedlo, že se setkali s názory českých občanů, kteří měli velmi proruské smýšlení, a tak došlo k jejich nepřijetí. Další zastávají názor, že česká společnost je relativně konzervativní, uzavřená a není pro ni přirozené vzdávat se toho, na co jsou zvyklí.

4.6 Výsledky polostrukturovaného rozhovoru

Pro získání hlubšího vhledu do zkoumané problematiky a zjištění případných nedostatků v oblasti cizineckého práva byl proveden polostrukturovaný rozhovor s vrchním metodickým pracovníkem Odboru azylové a migrační politiky panem ZR, který poskytuje metodickou podporu rozhodčím pracovníkům, ale zároveň se angažuje v problematice ukrajinských válečných uprchlíků a poskytování dočasných ochran či víz za účelem strpění na území.

Pan ZR uvedl, že důvodů, proč si podle něj cizinci pro život vybírají právě Českou republiku je celá řada. Vzhledem k tomu, že cizinci mohou žádat o různé druhy pobytových oprávnění, tak pro každého je důležitý jiný aspekt, každý má jiná očekávání, jiné představy a každého láká na České republice něco jiného. Obecně Česká republika dle jeho slov poskytuje cizincům kvalitní vzdělání, dostupné zaměstnání, popř. možnost podnikání, kvalitní a dostupnou zdravotní péči, dobrou kvalitu života, bezpečnost a výhodnou polohu z hlediska geografického umístění. Rovněž vzhledem k tomu, že v České republice žijí cizí státní příslušníci z různých koutů světa, stává se Česká republika stále více a více multikulturní zemí. Na druhou stranu ovšem nemůže opomíjet i negativní stránky České republiky, které shledává v politické nestabilitě, snižování vzdělanosti obyvatelstva, zhoršeném životním prostředí v některých regionech České republiky nebo v oblasti cizineckého práva v tom, že stále nedošlo ke zdigitalizování určitých úkonů, např. možnost podávání a vyřizování žádostí o pobytová oprávnění elektronicky. Na otázku, jaké události primárně ovlivnily vývoj migrace na území České republiky, pan ZR uvedl, že záleží, jak se na to člověk dívá. On za pozitivní události považuje vstup České republiky do Evropské unie či vstup České republiky do Schengenského prostoru. Tyto události totiž podle něj zajistily otevření dveří v rámci ekonomického trhu, ale také významným způsobem přispěly k tomu, že do České republiky začalo proudit nemalé množství cizinců a tyto počty každoročně zaznamenávají nárůst. Dále poznamenává, že i přesto, že cizinci ze zemí Evropské unie mají pro vstup do České republiky značně snazší podmínky, tak správní orgán zaznamenává každoroční nárůst i v počtu cizinců ze třetích zemí. Z negativního pohledu hodnotí pandemii Covid-19, která podle něj naopak pozastavila migraci přes hranice cizích států, a tím pádem i migraci cizinců. Nakonec nemůže opomenout aktuální probíhající válečný konflikt na území Ukrajiny, v jehož důsledku došlo k enormnímu přílivu cizinců na území.

Jak uvádí, nějaké nedostatky spojené s výkonem pracovní činnosti na Odboru azylové a migrační politiky určitě zaznamenává. Podle něj je to ovšem způsobeno tím, že velmi často

dochází na pracovišti k obměně pracovníků a nepřispívají k tomu ani časté novelizace zákona o pobytu cizinců. V důsledku toho pak dochází k časté chybovosti úředníků správního orgánu při vyřizování žádosti cizinců o pobytové oprávnění na území České republiky. Zároveň také vnímá, že v určitých záležitostech postupuje každý z úředníků odlišně. Podle něj je to z důvodu občasných nejasných výkladů v zákoně o pobytu cizinců či z důvodu, že si každý z úředníků odlišným způsobem vykládá informace z dostupných metodických příruček.

Novela zákona o pobytu cizinců je podle něj sice v platnosti teprve krátce, avšak už teď pozoruje značné nedostatky, které s sebou přinesla. Jako první uvádí, že s novelou zákona byla provedena změna v dlouhodobých pobytech za účelem soužití rodiny, přičemž tato nová úprava je pro něj zcela nelogická. Toto pobytové oprávnění totiž nově může získat pouze cizinec, který je dítětem nebo dítětem manžela cizince s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem, a to za předpokladu, že je nezletilý. V praxi to znamená, že v době, kdy bude cizinci předán průkaz o povolení k pobytu, musí mu být méně než 18 let. Byla tak nahrazena původní právní úprava, kdy o vydání či prodloužení dlouhodobého pobytu za účelem soužití rodiny byli rovněž oprávněni žádat zletilí nezaopatření cizinci. Tato změna podle něj výrazným způsobem ztěžuje cizincům pobyt na území České republiky, což se mu již v praxi potvrdilo. Cizinci, pokud jsou starší 18 let nebo v době podání žádosti zletilosti dovrší, jsou nuceni podávat si změnu účelu dlouhodobého pobytu, např. na dlouhodobý pobyt za účelem ostatní – jiné (pokud studují na střední škole), za účelem studia (pokud studují na veřejné vysoké škole) nebo si požádat o vydání zaměstnanecké karty. Jako další negativně hodnotí změnu v případě přechodných pobytů blízkých rodinných příslušníků občanů Evropské unie, kdy správní orgán již není oprávněn zamítat žádosti pro nesplnění podmínek pro podání žádosti. V praxi to znamená, že nelze zamítat žádosti podané po uplynutí tříměsíční lhůty ode dne, kdy cizinec vstoupil na území České republiky nebo se stal rodinným příslušníkem občana Evropské unie, anebo mu skončila platnost jiného pobytového oprávnění. Vzhledem k této úpravě je podle něj velkým problémem, že se cizincům touto změnou umožňuje si na území České republiky podávat žádosti z nelegálního pobytu.

Další nedostatky, i když již nesouvisí s aktuální novelou zákona č. 326/1999 Sb., spatřuje v posuzování okruhu společně posuzovaných osob v rámci řízení o žádostech o trvalý či dlouhodobý pobyt. Zatímco v rámci rozhodování o žádosti o vydání či prodloužení dlouhodobého pobytu mohou cizinci dokládat jakékoliv příjmy, kterými oni

nebo společně s nimi posuzované osoby, případně i členové jejich rodiny obývající spolu s nimi na území České republiky společnou domácnost dosahují. V rámci vydání povolení k trvalému pobytu je na okruh společně posuzovaných osob pohlíženo odlišně. V tomto případě se aplikuje zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Tedy pokud jsou zletilé děti posuzovány společně například s manželem, nemohou být zároveň posuzovány s jejich rodičem, i když s ním sdílí společnou domácnost. Dále uvádí, že činnost správního orgánu značně ztěžuje, že v rámci dlouhodobého a trvalého pobytu lze žádosti zastavit dle správního řádu pro nedoložení náležitostí, ale v případě přechodného pobytu nelze tuto právní úpravu aplikovat. Pokud cizinec nedoloží do žádosti požadované náležitosti, správní orgán musí tuto žádost zamítnout. I když takovýchto nedostatků by našel ještě několik, jako poslední zmiňuje problém v případě trvalých pobytů. Na tomto místě uvádí, že neustále rozebíranou problematikou je zamítání trvalého pobytu z důvodu závažného narušení veřejného pořádku. V případě, že občané třetích zemí žádají o vydání trvalého pobytu po pěti letech jejich nepřetržitého pobytu na území dle § 68 zák. č. 326/1999 Sb. a správní orgán zjistí, že vykonávali v období předcházejícím podávání žádosti na území České republiky nelegální práci, správní orgán není oprávněn tyto žádosti zamítnout právě na zmíněný výkon nelegální práce. V tomto případě správní orgán musí aplikovat důvody pro zamítnutí uvedené v § 75 odst. 2 zák. č. 326/1999 Sb., tedy z důvodu závažného narušení veřejného pořádku. Stejně tak, pokud cizinec má v opisu z Rejstříku trestů záznamy o odsouzení, která byly následně zahlazeny, např. amnestií prezidenta republiky, nelze na něj pohlížet jako na trestně nezachovalého a zamítnout žádost dle § 75 odst. 1 písm. e) zák. č. 326/1999 Sb. Existence takových záznamů může být významná z hlediska důvodu pro zamítnutí stanoveného v § 75 odst. 2 zák. č. 326/1999 Sb.

Kvóty v rámci zaměstnaneckých karet jsou dle jeho slov pro zaměstnavatele samozřejmě výhodné, jelikož jim pomáhají hledat jak dělníky pro manuální práce, tak jim pomáhají s obsazováním volných míst kvalifikovanou pracovní silou. V praxi však tyto programy s sebou přináší i určitá úskalí. Hlavním problémem je, že kvóty jsou v porovnání s potřebami trhu práce nastaveny opravdu velmi nízko a zaměstnavatelé jsou v určitých případech nuceni na nové zaměstnance čekat několik měsíců, někdy i let. Zároveň agenda spojená s vyřizováním vydání zaměstnanecké karty je velmi časově náročná, a to i vzhledem k tomu, že cizinci musí žádosti podávat na zastupitelských úřadech osobně. Kritická je dle jeho slov situace hlavně z případů cizinců z Vietnamské socialistické republiky, kteří již

nejsou oprávněni podávat si žádosti o vydání zaměstnanecké karty, jelikož v tomto případě jsou stanovy nulové kvóty. Žádosti si ještě donedávna mohli podávat buď v Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec nebo v Programu klíčový a vědecký personál, ve kterých byly kvóty stanoveny na 200 žádostí za rok. Vzhledem k tomu, že i v rámci těchto programů docházelo ze strany vietnamských státních příslušníků ke zneužívání, byly kvóty omezeny pouze na Program klíčový a vědecký personál. Jak uvádí, ani tato změna nezabránila těmto cizincům ve zneužívání pobytových oprávnění na území České republiky. Stanovená hodnota 200 žádostí ročně je velmi kritická. Dle jeho slov se Odbor azylové a migrační politiky již setkal s případy, kdy si tito cizinci požádali na Zastupitelském úřadu v Hanoji o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia, na které i do České republiky přicestovali. Tento účel pobytu samozřejmě nerealizovali a zde na území následně neúspěšně žádali o změnu účelu dlouhodobého pobytu za účelem zaměstnání.

Na otázku, zda se nějak změnila problematika cizineckého práva s počátkem válečného konfliktu na území Ukrajiny, ZR uvedl: *„Samozřejmě, že problematika cizineckého práva se se začátkem válečného konfliktu na Ukrajině v určitých aspektech změnila. Nikdo nepočítal s tím, že tato situace nastane, proto Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky ve spolupráci s dalšími státními orgány jako je Policie České republiky nebo Úřad práce ČR, museli jednat takřka ze dne na den. Pro každého to byla nová situace a musím ocenit práci Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra a Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině, že se dokázali k této nastalé situaci postavit čelem, i když jsme se všichni učili za pochodu. Všichni se snažili a snaží být těmto cizincům maximálně nápomocní a pomáhat jim s žádostmi o vydání či prodloužení dočasné ochrany a dlouhodobého víza za účelem strpení na území.“* Dále uvedl, že co se týče zákona Lex Ukrajina, který upravuje podmínky pobytu ukrajinských uprchlíků na území České republiky, tento právní předpis se podle něj snaží maximálním možným způsobem mapovat aktuální situaci a aktuální změny, které nastávají. Proto v uplynulých dvou letech prošel řadou novelizací. Dále uvedl, že s válečným konfliktem došlo k enormnímu přívalu ukrajinských válečných uprchlíků nejen do České republiky, ale i do ostatní zemí, např. do Polska či Německa. K této problematice dále zmínil, že vzhledem k tomu, že s ukrajinskými uprchlíky pracuje na denní bázi, slyšel již spoustu příběhů. Jak uvádí, tak je pravda, že velká část z nich primárně chce zůstat na území České republiky, jestli to tak ale nakonec opravdu bude, to teď nikdo stoprocentně neví. Jako příklad zmiňuje, že některé ženy, které přišly na území se svými dětmi, si zde již našly partnery (občany

Evropské unie) a chtějí zde s nimi zůstat. Jako další uvedl příklad mladých lidí, kteří když sem přišli, tak začali studovat a chtějí právě zde ve studiu pokračovat. Samozřejmě jsou podle něj i tací, např. staří lidé, kteří by se rádi vrátili na Ukrajinu, jelikož právě tam je pro ně přirozené prostředí, jsou tam zvyklí a nemají zájem se integrovat na území jiného státu. Každý den se setkává s ukrajinskými uprchlíky, kteří si z dočasné ochrany již podávají klasické žádosti o pobytová oprávnění na území České republiky. Tito totiž mají možnost žádat o vydání povolení k trvalému pobytu dle ustanovení § 66 odst. 1 písm. a), b), c), d) nebo dle ustanovení § 87h zák. č. 326/1999 Sb. Dále také mohou žádat o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, právě v případě že si zde najdou nějakého partnera (občana Evropské unie), se kterým zde chtějí pobývat. Na otázku související s integrací těchto cizinců do společnosti uvedl, že samozřejmě nějakou snahu o integraci vyvíjí, bohužel se ale velmi často setkává s ukrajinskými uprchlíky, kteří ani zdaleka český jazyk neovládají. Přitom znalost jazyka ve státě, ve které se chtějí uprchlíci integrovat, je podle něj tím nejdůležitějším aspektem.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Vyhodnocení dat Českého statistického úřadu

Z údajů, které jsou veřejně dostupné na stránkách Českého statistického úřadu a které byly pro účely diplomové práce zpracovány, je evidentní, že v průběhu sledovaného období stále více dochází k přílivu cizinců do České republiky. Především rok 2022 vykazoval největší nárůst, a to v důsledku přírůstku ukrajinských uprchlíků na území. Největší zastoupení mají na území cizinci mužského pohlaví a obecně bez ohledu na pohlaví dominují cizinci v produktivní věku. Co se týče počtu živě narozených cizinců na území ve srovnání s počtem živě narozených občanů České republiky, tak zatímco rok 2022 vykazuje v případě občanů České republiky extrémní propad oproti celému sledovanému období, v případě cizinců se jedná o významný nárůst. Hodnota živě narozených dětí totiž atakovala nejvyšší počet z celého sledovaného období. V případě počtu zemřelých lze sledovat v roce 2022 pokles jak u cizinců, tak u občanů České republiky. Naopak v případě potratů dosahoval v roce 2022 počet potratů v případě občanů České republiky nejnižší hodnoty, avšak v případě cizinců atakoval nejvyšší hodnotu. K uzavření sňatku a k rozvodu dochází nejčastěji mezi mužem (cizincem) a ženou (občankou ČR). Naopak nejméně jsou sňatky a rozvody uzavírány mezi dvěma cizinci.

V rámci České republiky se nejvíce cizinců nachází na území Hlavního města Praha. Toto je nepochybně způsobeno tím, že Praha má „neomezené možnosti“, co se týče vzdělávání, bydlení, zaměstnání apod. Naopak nejméně cizinců se nachází na území Zlínského kraje a relativně málo cizinců žije rovněž v Olomouckém kraji či Kraji Vysočina. Nejvíce zastoupenou menšinou ze třetích zemí jsou státní příslušníci Ukrajiny a ze zemí Evropské unie se jedná o státní příslušníky Slovenské republiky. V celkovém součtu pak bezpodmínečně převažují státní příslušníci ze třetích zemích, i když v roce 2013 tato převaha nebyla tak znatelná.

I když po celé sledované období pobývalo nejvíce cizinců v České republice na základě trvalého pobytu, v roce 2022 došlo k výrazné změně, kdy počet udělených dlouhodobých pobytů byl oproti trvalým pobytům téměř dvojnásobný. V případě dlouhodobých pobytů došlo k tak extrémnímu nárůstu v důsledku udělování dočasné ochrany či víza za účelem strpení na území státním příslušníkům Ukrajiny, kteří do České republiky utekli před válkou. Občané třetích zemí na území České republiky nejčastěji pobývali na základě uděleného přechodného pobytu za účelem zaměstnání a podnikání, avšak v roce 2022 došlo k výrazné

změně, kdy nejvíce udělených přechodných pobytů bylo za účelem humanitární a jiné důvody.

Zaměstnanost po celé sledované období vykazuje rostoucí tendenci a počet zaměstnaných ze zemí Evropské unie a ze třetích zemí se pohybuje relativně na stejné úrovni. Mezi nejčastěji zaměstnané cizince ze zemí Evropské unie patří s obrovskou převahou státní příslušníci Slovenské republiky a ze třetích zemí jsou na území České republiky, opět s významnou převahou, nejvíce zaměstnávání státní příslušníci Ukrajiny. Kromě pracovněprávní činnosti cizinci na území rovněž vykonávají samostatnou výdělečnou činnost, kdy nejvíce podnikatelů na území České republiky pochází ze třetích zemí. Zde je tak vidět jejich převaha nad podnikateli ze zemí Evropské unie. Co se týče nezaměstnanosti, tak i ta má rostoucí tendenci, i když u nezaměstnaných ze zemí Evropské unie se nejedná o tak významný skok jako u nezaměstnaných ze třetích zemí. V souvislosti se zaměstnaností se samozřejmě Česká republika potýká i s nelegálním zaměstnáváním cizinců. Zde jsou výrazně vyšší počty vykazovány u nelegálně zaměstnaných cizinců ze třetích zemí, jejichž počet je po celé sledované období vyšší než počet nezaměstnaných cizinců ze zemí Evropské unie. V roce 2022 je tento počet téměř třikrát větší.

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V rámci dotazníkového šetření se podařilo dotázat celkem 135 respondentů, avšak po vyřazení chybně či neúplně vyplněných dotazníků bylo pro potřeby diplomové práce použito 122 dotazníků.

Dočasné bydliště na území České republiky nejvíce vyhledávali ženy s dětmi či starší lidé. Dotazovaní ukrajinští státní příslušníci, kteří do České republiky uprchli před válkou, pochází z různých oblastí Ukrajiny, avšak největší počet z nich pochází z východní Ukrajiny, která je hlavním ohniskem ozbrojeného konfliktu. V souvislosti s válečným konfliktem je přirozené, že nejvíce ukrajinských uprchlíků opustilo území Ukrajiny v roce 2022, resp. těsně před začátkem války či krátce po jejím vypuknutí. Někteří z nich se rovněž dostali do situace, že se v době propuknutí války nacházeli mimo území Ukrajiny na dovolené a už se neměli kam vrátit. Přestože tedy neměli vůbec v plánu území Ukrajiny opouštět, nezbyvalo jim nic jiného než odcestovat do jiné země, v tomto případě do České republiky, kde jim byla poskytnuta dočasná ochrana. V roce 2023 už k tak velkému přívalu nově přichozích uprchlíků nedocházelo. Největší část respondentů vyhledala Českou republiku čistě z důvodu probíhající války na území, aniž by sem konkrétně cestovali

z důvodu zaměstnání či studia. Proto také jejich převážná část neměla na území České republiky žádné rodinné příslušníky, i když se našli jedinci, kteří zde již nějaké přátele či členy rodiny měli. V případě žen s dětmi se nejčastěji jednalo o manželé, kteří na území České republiky již žili, a to například z důvodu samostatné výdělečné činnosti či jiné podnikatelské aktivity. V případě starých lidí se jednalo o jejich děti, které zde na území již žily se svými rodinami a poskytly tak rodičům a prarodičům dočasné bydlení, péči apod. Česká republika relativně rychle stanovila podmínky pro přijímání ukrajinských válečných uprchlíků. Z tohoto důvodu rovněž vznikly po celé České republice Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině, kde si cizinci mohli vyřídit žádost o udělení dočasné ochrany. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že toto si převážná část respondentů vyřizovala sama bez pomoci přátel nebo rodiny. Vzhledem k tomu, že v každém KACPU byli i tlumočníci ukrajinského jazyka, je pochopitelné, že vyřizování zvládli sami. Nejvíce dotazovaných je na území České republiky nezaměstnáno, avšak práci si hledají. Co se týče integrace ukrajinských uprchlíků do společnosti z hlediska jazykových znalostí, převážná část dotazovaných má určitou snahu se český jazyk naučit a již se naučili základní slova či se dokonce dorozumí v běžných situacích. Se snahou o jejich integraci rovněž souvisí, že převážná část dotazovaných návrat do domovské země neplánuje, proto se snaží co nejvíce přizpůsobit životu na území České republiky. Z opačného pohledu je rovněž důležité, jak se ukrajinští uprchlíci cítí být na území vnímáni samotnými občany České republiky. V tomto případě z dotazníkového šetření vyplynulo, že převážně se cítí být přijati bez problémů. Ovšem i přesto někteří mají negativní zkušenosti a setkali se s určitou formou kritiky na jejich osobu. Přestože převážná část dotazovaných má k území Ukrajiny středně silnou vazbu, Českou republiku respondenti převážně vnímají jako zemi, kde je vyšší kvalita života a jako zemi, která jim obecně poskytuje kvalitní životní podmínky v oblasti zdravotní péče či vzdělání. Zároveň také pozitivně hodnotí bohaté pracovní příležitosti či možnost podnikání, přičemž tyto aspekty jsou dlouhodobě významným faktorem lákajícím cizince k získání platného pobytového oprávnění na území České republiky. Z tohoto důvodu cizinci stále více vyhledávají Českou republiku jako místo, kde žijí, pracují, studují, zakládají rodiny či uskutečňují své podnikatelské aktivity.

5.3 Vyhodnocení polostrukturovaného rozhovoru

Polostrukturovaný rozhovor byl pro potřeby diplomové práce velmi přínosný a umožnil získat i jiný pohled na zkoumanou problematiku. Česká republika podle

dotazovaného poskytuje cizincům kvalitní vzdělání, dostupné zaměstnání, kvalitní a dostupnou zdravotní péči. Ovšem na druhou stranu na České republice shledává i určitá negativa, např. zhoršené životní prostředí v některých regionech nebo nemožnost podávání a vyřizování žádostí cizinců elektronicky. Kromě toho vymezil historické události, které z jeho pohledu ovlivnily migraci na území České republiky, některé on osobně považuje za pozitivní (vstup České republiky do Evropské unie a Schengenského prostoru) a některé za negativní (pandemie Covid-19, válečný konflikt na území Ukrajiny). Dále uvedl nedostatky, které spatřuje v rámci Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky, přičemž hlavní příčinou těchto nedostatků je podle něj častá obměna úředníků, jejich nedostatečné znalosti a odlišné postupy v rámci jednotlivých poboček správního úřadů. Zároveň objasnil nedostatky, které shledává v jednotlivých typech pobytových oprávnění, které s sebou přinesla novela zákona č. 326/1999 Sb. ze dne 01.07.2023. Nadto vymezil i nedostatky, které jsou problémem již dlouhou dobu, avšak žádná z novel zákona jejich řešení nepřinesla. Dále poskytuje pohled na kvóty zavedené v oblasti zaměstnaneckých karet pro podávání žádostí na zastupitelských úřadech v domovských státech jednotlivých cizinců. Přestože tyto programy mají primárně za cíl urychlovat vyřizování těchto žádostí, dotazovaný však vymezuje i určitá závažná úskalí, která s sebou přináší. Velkým problémem podle něj je, že zavedené kvóty dostatečně nereflektují potřeby trhu práce, jelikož jsou nastaveny velmi nízko a zaměstnavatelé musí na nové zaměstnance čekat v řádu několika měsíců či let. Zároveň poznamenal, že v rámci těchto programů dochází ze strany občanů Vietnamské socialistické republiky ke zneužívání, a proto musely být přijata odpovídající opatření, konkrétně byly stanoveny nulové kvóty v případě žádostí o vydání zaměstnanecké karty. Kromě toho poskytl informace související s aktuálním válečným konfliktem na Ukrajině, v jehož důsledku jsou ukrajinským uprchlíkům vydávána pobytová oprávnění na území České republiky ve formě dočasné ochrany či víza za účelem strpění na území. Nepopírá, že by se oblast cizineckého práva s touto událostí nezměnila, primárně z toho hlediska, že došlo k obrovského přívalu občanů Ukrajiny do České republiky. Na druhou stranu vyzdvihuje práci Odboru azylové a migrační politiky a Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině, kteří se v této oblasti každodenně angažují. Na denní bázi se rovněž setkává s cizinci, kteří si z platných dočasných ochrany nebo víz za účelem strpění podávají žádosti o klasická pobytová oprávnění na území České republiky v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb. Z toho tak plyne, že ukrajinští uprchlíci chtějí z větší části po skončení války zůstat i nadále na území České republiky. Na tomto

místě uvedl příklady některých žen či studentů. Naopak staří lidé by se podle něj rádi vrátili zpět do své domovské země. Snahu o integraci cizinců do české společnosti hodnotil vcelku rozporuplně, když uvedl, že se velmi často setkává s ukrajinskými uprchlíky, kteří stále ani z části neovládají český jazyk, přitom znalost jazyka je pro něj v cizím státě tím nejdůležitějším aspektem.

5.4 Návrhy a zhodnocení zkoumané problematiky

Zatímco v rámci dotazníkového šetření ukrajinští uprchlíci hodnotili Českou republiku pouze v pozitivním slova smyslu, resp. neuvedli žádná negativa, z provedeného polostrukturovaného rozhovoru vyplynuly i negativní aspekty, která dotazovaný shledává. Důležitým negativem, který ovlivňuje cizince na území České republiky, je, že stále není možné podávat žádosti o pobytová oprávnění elektronicky a cizinci se tak pokaždé musí dostavit ke správnímu orgánu osobně či žádost poslat prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb nebo prostřednictvím datové schránky. Avšak i když těchto dvou služeb využijí, i tak se následně musí ke správnímu orgánu dostavit osobně, jelikož cestovní doklad v těchto žádostech musí být doložen v originálu. V tomto případě by bylo vhodné zavést elektronické podávání a zpracování žádostí o pobytová oprávnění cizinců na území České republiky. Nejen, že by tato změna urychlila celkový proces pobytového správního řízení, ale rovněž by to ulevilo náběřčím a rozhodčím pracovníkům správního orgánu. Zároveň pro cizince by to bylo komfortnější, jelikož by si nemuseli vystávat někdy i hodinové fronty na Odboru azylové a migrační politiky. Jak je zřejmé z dotazníkového šetření a polostrukturovaného rozhovoru, Česká republika je pro cizince stále více oblíbenou zemí z důvodu, že je jim zde poskytována kvalitní zdravotní péče, kvalitní vzdělání a obecně kvalitní životní podmínky. Časté obměny pracovníků či neznalost metodických postupů jsou dalšími negativy, které z provedeného polostrukturovaného rozhovoru vyplynuly. Tyto nedostatky pak způsobují, že dochází k situacím, kdy pracovitě Odboru azylové a migrační politiky postupují v jednotlivých případech odlišně. Těmto situacím by se dalo předcházet, pokud by byla v rámci správního orgánu věnovaná dostatečná pozornost jak prvotnímu zaškolení, tak průběžným školením.

I když problematika cizineckého práva prostupuje velkou škálou právních předpisů platných na území České republiky, stěžejním zákonem je zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Přestože je tento zákon velmi často novelizován (poslední novela zákona vstoupila v platnost dne 01.07.2023), i tak obsahuje určité nedostatky, které

v rámci polostrukturovaného rozhovoru objasnil pan ZR. Nedostatky spatřuje v posuzování okruhu společně posuzovaných osob v rámci trvalých a dlouhodobých pobytů. V tomto případě by mělo dojít ke sjednocení postupu správního orgánu v obou typech pobytového oprávnění. Předcházelo by se tak situacím, kdy starší lidé, kteří na území České republiky žijí společně se svým zletilým dítětem a jsou plně závislé na jeho péči, tedy své příjmy žádné nemají a prostředky prokazují pouze příjmy dítěte, nebyli oprávněni získat povolení k trvalému pobytu, zatímco k dlouhodobému pobytu ano. Neudělení trvalého pobytu pro ně představuje nepřiměřený zásah do jejich osobního života. Nedostatky vyvstávají i v případě zletilých nezaopatřených dětí, kteří již s dosažením zletilosti nejsou oprávněni na území České republiky pobývat na základě dlouhodobého pobytu za účelem soužití rodiny. V tomto případě by bylo vhodné navrátit původní právní úpravu, které byla po celá léta aplikována, aby i zletilé nezaopatřené děti, které se na území České republiky věnují například studiu, měly možnost i nadále zde pobývat na základě dlouhodobého pobytu vydaného jím za účelem soužití rodiny s jejich rodiči. Stejně tak nedostatek spatřuje v přechodných pobytech, kdy se nově nevyžaduje u blízkých rodinných příslušníků splnění podmínek pro podání žádosti. I v tomto případě by mělo dojít k navracení původní právní úpravy. Když už cizinci žádají o přechodný pobyt rodinného příslušníka občana Evropské unie, měli by být schopni splňovat alespoň jednu z původně stanovených podmínek pro podání žádosti a ne, aby si žádosti podávali z nelegálního pobytu. Tato aktuální právní úprava může totiž vést k navýšení počtu uzavírání účelových sňatků, aby si cizinci, kteří nelegálně pobývají na území České republiky, svůj pobyt zde zlegalizovali. Další důležité nejasnosti vyvstávají v případě trvalých pobytů a jejich zamítání. Vzhledem k tomu, že veřejný pořádek je pouze neurčitým právním pojmem, tak je nutné ho vždy vykládat s ohledem na konkrétní okolnosti. Přestože trvalý pobyt je nejvyšším pobytovým oprávněním a postavení cizince s povoleným trvalým pobytem na území je v řadě ohledů srovnatelné s postavením občana České republiky (např. v oblasti předpisů o zaměstnanosti, zdravotním a sociálním pojištění), právní úprava vymezující důvody pro zamítnutí žádosti je nedostatečná a nereflexuje všechny situace, které mohou při posuzování žádostí o vydání povolení k trvalému pobytu nastat. Má-li být cizinci umožněn trvalý pobyt na území, tedy oprávnění na území pobývat bez časového omezení a čerpat z výhod, které toto postavení cizinci přináší, je třeba podmínky pro udělení trvalého pobytu hodnotit přísněji a vyžadovat, aby cizinec pro udělení trvalého pobytu splňoval přísná kritéria včetně dlouhé doby bez jakýchkoliv excesů v chování, které by znamenaly závažné narušení veřejného pořádku.

Přestože zavedené kvóty pro podávání žádostí o vydání zaměstnackých karet Vláda České republiky již několikrát navýšila, i přesto je dotazovaný shledává jako nedostatečné, jelikož neodpovídají potřebám trhu práce a zaměstnavatelé musejí často čekat na nové zaměstnance několik měsíců, někdy i let. Kvalifikovaní zaměstnanci na trhu práce chybí a bez zahraničních pracovníků se firmy v současné době a ani do budoucna neobejdou, proto by bylo vhodné, aby došlo k opětovnému navýšení těchto kvót a ke snaze lépe reflektovat trh práce a potřeby zaměstnavatelů. Nejen že díky těmto pracovníkům dochází k navyšování příjmů ve státním rozpočtu, ale i firmy jsou díky nim schopny dokončovat zakázky včas a nemusí je odmítat ve prospěch zahraniční konkurence. Zároveň by bylo vhodné, aby zastupitelské úřady věnovaly větší pozornost těmto žádostem, a to primárně v případě cizích státních příslušníků Vietnamské socialistické republiky, aby i nadále docházelo ke zneužívání pobytových oprávnění.

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření i polostrukturovaného rozhovoru, velká část ukrajinských uprchlíků má v plánu i v případě skončení válečného konfliktu zůstat na území České republiky. Aby však jejich život na území České republiky byl plnohodnotný, je autorka toho názoru, že je potřeba, aby se aktivně podíleli na integraci do české společnosti. V tomto případě by tak bylo vhodné, aby se ukrajinští uprchlíci dostatečně věnovali studiu českého jazyka. Zatímco v dotazníkovém šetření pouze 13 respondentů uvedlo, že se studiu českého jazyka vůbec nevěnují, z polostrukturovaného rozhovoru vyplynulo, že se dotazovaný velmi často setkává s ukrajinskými uprchlíky, kteří český jazyk vůbec neovládají. Na tomto místě lze navrhnout, že studiu českého jazyka by se ukrajinští uprchlíci měli v případě, že na území České republiky hodlají zůstat, více věnovat. Mohou navštěvovat volnočasové vzdělávací kurzy českého jazyka pořádané přímo pro cizince, absolvovat jednoleté studijní kurzy českého jazyka, které pořádají jak soukromé, tak veřejné školy rovněž přímo pro cizince. Jako další se nabízí navštěvování Poradny pro integraci cizinců či navazování kontaktů se státními příslušníky České republiky.

6 Závěr

Diplomová práce „Vývoj počtu cizinců pobývajících v České republice“ primárně vymezuje právní úpravu České republiky a Evropské unie zaměřující se na cizinecké právo, zabývá se historickými vztahy mezi Ukrajinou a Ruskou federací, aktuálně probíhajícím ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny či českou legislativou zabývající se válečnými uprchlíky z Ukrajiny.

V rámci teoretické části práce byly vymezeny jednotlivé právní předpisy a pobytová oprávnění, o která jsou cizinci oprávněni na území České republiky žádat. Dále byla tato část práce zaměřena na ukrajinsko-ruské vztahy, probíhající válku na území Ukrajiny a právní předpisy upravující podmínky pro získání a pobyt ukrajinských uprchlíků na území České republiky na základě dočasné ochrany či víza za účelem strpění pobytu na území. V průběhu zpracovávání diplomové práce byl novelizován zákon č. 326/1999 Sb., který je stěžejním právním předpisem právě v oblasti cizineckého práva. V rámci teoretické části proto byly rovněž zmíněny konkrétní změny, které s sebou tato novela přinesla.

V praktické části práce byla zpracována veřejně dostupná data týkající se jednotlivých ukazatelů vývoje počtu cizinců na území České republiky, která na svých webových stránkách publikuje Český statistický úřad. Údaje o demografických událostech cizinců, ekonomických aktivitách či nelegálním zaměstnání byly následně zpracovány do přehledných tabulek a grafů. V souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny autorka zpracovala mapu území Ukrajiny s vyznačením oblastí, kde právě válečný konflikt probíhá, či území, která pod svou kontrolu již Ruská federace získala. Jako další byl v rámci praktické části proveden kvantitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření, který autorka distribuovala mezi válečné uprchlíky z Ukrajiny. Vzhledem k tomu, že tato událost bezpodmínečně ovlivnila nejen pobyt cizinců na území České republiky, ale i životy občanů České republiky, měl právě tento výzkum umožnit nahlédnout do životů ukrajinských uprchlíků. Zjišťováno primárně bylo, z jakého důvodu si vybrali právě Českou republiku, jak se na území adaptovali, jak byli přijati samotnými občany České republiky či zda plánují návrat do země původu. K získání většího vhledu do zkoumané problematiky byl dále proveden polostrukturovaný rozhovor s metodikem Odboru azylové a migrační politiky panem ZR, který vymezil nedostatky, které spatřuje v pobytovém správním řízení a sdělil okolnosti, které se týkají pobytu ukrajinských válečných uprchlíků na území České republiky. V rámci celé práce autorka uplatňovala své zkušenosti a znalosti získané

při výkonu pracovní činnosti u Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky.

Získaná data z Českého statistického úřadu umožnila analyzovat počet cizinců, kteří pobývají na území České republiky a prokazatelně ukázala, že tento počet každoročně stoupá. V posledních letech se tak děje zejména z důvodu válečného konfliktu na Ukrajině. Provedené dotazníkové šetření a polostrukturovaný rozhovor umožnily hlouběji nahlédnout do problematiky pobytového správního řízení a do života ukrajinských uprchlíků na území České republiky. V rámci diplomové práce byly rovněž nastudovány právní předpisy České republiky a Evropské unie zaměřující se na oblast cizineckého práva. Následně došlo k dílčímu zhodnocení a stanovení vhodných návrhů.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

ADGER, W. N. et al. 2015. Focus on environmental risks and migration: causes and consequences. *Environmental Research Letters*, 10(6), 060201.

<https://doi.org/10.1088/1748-9326/10/6/060201>

BECKER, S. O., & FERRARA, A. 2019. Consequences of forced migration: A survey of recent findings. *Labour Economics*, 59, 1-16.

<https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.02.007>

ČENĚK, A. 2019. *Cizinecké právo – unijní legislativa (Soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. s. 452. ISBN: 978-80-7380-775-7.

ČENĚK, A. 2019a. *Cizinecké právo – česká legislativa (Soubor zákonů)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. s. 519. ISBN: 978-80-7380-776-4.

D'ANIERI, P. 2023. *Ukraine and Russia: From civilized divorce to uncivil war*. 2. vyd. Edition. Cambridge University Press. 386 s. ISBN: 978-1-009-31554-8.

D'EVEREUX, V. K některým mezinárodněprávním otázkám spojeným s agresí Ruské federace vůči Ukrajině. *Univerzita Obrany. Ústav Strategických Studií. Obrana a Strategie* [online]. 2022. č. 1, 113-130. [cit. 2023-08-20]. DOI:10.3849/1802-7199.22.2022.01.

Dostupný

z:

<https://www.proquest.com/openview/c7a924a892906f31f0e97fdc648993b7/1?pq-origsite=gscholar&cbl=236259>

DRBOHLAV, D. 2015. *Ukrajinská pracovní migrace v Česku*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. 282 s. ISBN 978-80-246-2995-7

HONUSKOVÁ V. a kol. 2014. Dnes migrantí – zítra uprchlíci? Postavení migrantů, kteří potřebují ochranu v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. 196 s. ISBN 978-80-8797-523-7

JANKŮ, K. 2006. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Sociální studia/Social Studies*, 3(1), 13-27. <https://doi.org/10.5817/SOC2006-1-13>.

JIRKA. L. 2018. Migrace za lepším životem: Etnická návratová migrace ze západní Ukrajiny: Sounáležitost s ukrajinským národem a „vytváření krajanů“. 1. vyd. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy. 181 s. ISBN: 978-80-7571-013-0.

KOFMAN, M. et al. 2017. *Lessons from Russia's operations in Crimea and Eastern Ukraine*. Rand Corporation, Santa Monica, California. 128 s. eISBN: 978-0-8330-9617-3.

KUBICEK, P. 2023. *The History of Ukraine*. Bloomsbury Publishing USA. 280 s. ISBN: 978-1-4408-8045-2.

LEONTIYEVA, Y. 2006. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR. 115 s. ISBN 80-7330-098-2.

MASNÍKOVÁ, H. Problematika nucené migrace z antropologické perspektivy: Vnitřní vysídlení v Ázerbájdžánu. *AntropoWeb* [online]. 2010. č. 3, s. 271-276. [cit. 2023-08-20]. Dostupný z: <<https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/6784/1/Masnikova.pdf>> ISSN: 1801-8807.

PALÁT M. 2014. Příčiny vzniku migrace a reflexe souvisejících teorií. *Sborník příspěvků. XVII. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-91.

ROŽŇÁK, P. a kol. 2018. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing s.r.o. 468 s. ISBN 978-80-7418-292-1.

Elektronické zdroje:

ČLOVĚK V TÍSNI. 2022. Uprchlíci v číslech. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

EUR-Lex. 2020. *Státní příslušníci zemí mimo EU – pravidla dlouhodobého pobytu*. [online]. [cit. 2024-03-22]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/summary/non-eu-nationals-rules-for-long-term-residence.html>

e15.cz. (2024). *MAPA: Válka na Ukrajině. Aktuální fronta, počet obětí a další statistiky*. [online]. [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/ukrajina-valka-mapa-migrace-armada>

Migraceonline.cz 2022. *Lex Ukrajina II*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-ii>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2023. *Humanitární dávka*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/humanitarni-davka>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2022. *Kvóty pro ekonomickou migraci & Programy schválené vládou za účelem dosažení ekonomického přínosu pro ČR*. [online]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/fondyeu/clanek/kvoty-pro-ekonomickou-migraci-programy-schvalene-vladou-za-ucelem-dosazeni-ekonomickeho-prinosu-pro-cr.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2022. *Pobyt ukrajinských občanů s dočasnou ochranou/speciálním vízem a jejich přístup na trh práce*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/pobyt-ukrajinskych-obcanu-s-docasnou-ochranou-specialnim-vizem-a-jejich-pristup-na-trh-prace.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023. *Dlouhodobý pobyt*. [online]. [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023a. *Dočasná ochrana. FRS – FRS.gov.cz*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://prod.frs.gov.cz/docasna-ochrana/>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023b. *Dočasná ochrana pro Ukrajince půjde prodloužit o jeden rok. Vláda schválila Lex Ukrajina IV*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/docasna-ochrana-pro-ukrajince-pujde-prodlouzit-o-jeden-rok-vlada-schvalila-lex-ukrajina-iv.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023c. *Legislativa. Unijní právo*. [online]. [cit. 2023-05-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-legislativa-legislativa.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023d. *Poslední opatření, které umožní zrušit nouzový stav. Systém nouzového ubytování bude nově veřejnou službou*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/posledni-opatreni-ktere-umozni-zrusit-nouzovy-stav-system-nouzoveho-ubytovani-bude-nove-verejnou-sluzbou.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky. 2023e. *Zaměstnanecká karta*. [online]. [cit. 2023-05-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. 2019. *Vláda schválila příchod více kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí*. [online]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/archiv_zprav/rok_2018/tiskove_zpravy/x2018_01_31_vlada_schvalila_prichod_kvalifikovanych_pracovniku_ze_zahranici.html

Sdružení pro integraci a migraci. 2024. *Lex ukrajina VI – změny, které vstoupily v platnost I. I. 2024*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: https://www.migrace.com/cs/clanky/1447_lex-ukrajina-vi-zmeny-ktere-vstoupily-v-platnost-1-1-2024

UNCR. 2023. *Ukraine emergency*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/emergencies/ukraine-emergency>

Vláda České republiky. 2022. *Vláda kvůli migrační krizi vyhlásila od pátku nouzový stav, schválila i další pomoc pro Ukrajinu a návrh na zvýšení výdajů na obranu*. [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vlada-kvuli-migracni-krizi-vyhlasila-od-patku-nouzovy-stav--schvalila-i-dalsi-pomoc-pro-ukrajinu-a-navrh-na-zvyseni-vydaju-na-obranu-194695/>

Legislativa:

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 20/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 65/2022 Sb., Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace

Zákon č. 173/2023 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 175/2022 Sb., Zákon o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace

Zákon č. 198/2022 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb.

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců

Zákon č. 274/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Nářízení č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu

Nářízení vlády č. 321/2022 Sb., o změnách nařízení vlády v oblasti pracovní migrace

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1157 ze dne 20. června 2019 o posílení zabezpečení průkazů totožnosti občanů Unie a povolení k pobytu vydávaných občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům, kteří vykonávají své právo volného pohybu

Nářízení Rady (EU) 2022/328 ze dne 25. února 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Mapa zobrazující rozdělení programů ekonomické migrace ve světě	23
Obrázek č. 2: Mapa válečného konfliktu na Ukrajině (aktuální ke dni 02. 02. 2024).....	66

8.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: „Push“ a „Pull“ faktory České republiky a Ukrajiny.....	28
Tabulka č. 2: Rozdělení cizinců podle krajů České republiky	49
Tabulka č. 3: 10 nejčastějších státních občanství cizinců v České republice v roce 2013 ..	50
Tabulka č. 4: 10 nejčastějších státních občanství cizinců v České republice v roce 2022 ..	50
Tabulka č. 5: Počet občanů Evropské unie pobývajících v České republice.....	52
Tabulka č. 6: Skupiny cizinců pobývajících na území České republiky v období 2013-2022	55
Tabulka č. 7: Cizinci ze zemí Evropské unie zaměstnaní na území České republiky	60
Tabulka č. 8: Nejčastější státní občanství cizinců ze zemí mimo Evropskou unii zaměstnaných na území České republiky	61
Tabulka č. 9: Byla Česká republika Vaší cílovou destinací? Pokud ne, která země to byla?	70

8.3 Seznam grafů

Graf č. 1: Počet cizinců v České republice v letech 2013-2022	42
Graf č. 2: Cizinci pobývajících v České republice podle pohlaví a věku k 31.12.2022.....	43
Graf č. 3: Počet živě narozených cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022 ..	44
Graf č. 4: Počet zemřelých cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022.....	45
Graf č. 5: Počet potratů cizinců a občanů České republiky v letech 2013-2022	46
Graf č. 6: Uzavřená manželství cizinců na území České republiky v letech 2013-2022	47
Graf č. 7: Rozvody cizinců na území České republiky v letech 2013-2022.....	48
Graf č. 8: Počet občanů EU a třetích zemí pobývajících na území České republiky v roce 2013 a 2022.....	51
Graf č. 9: Cizinci na území České republiky podle typu pobytového oprávnění v letech 2013-2022	54

Graf č. 10: Občané třetích zemí s přechodným pobytem podle účelu	57
Graf č. 11: Údaje o celkové zaměstnanosti cizinců za období 2015-2022	59
Graf č. 12: Vývoj počtu cizinců podnikajících na území České republiky.....	62
Graf č. 13: Nezaměstnanost cizinců v období 2015-2022	64
Graf č. 14: Počet nelegálně zaměstnaných osob na území České republiky	65
Graf č. 15: Z jaké oblasti na Ukrajině pocházíte?.....	68
Graf č. 16: Kdy jste se rozhodl/a opustit území Ukrajiny?.....	69
Graf č. 17: Proč jste si vybral/a právě Českou republiku?.....	70
Graf č. 18: Měl/a jste již někoho na území České republiky před Vaším příjezdem?.....	71
Graf č. 19: Kdo Vám pomáhal s vyřízením pobytového oprávnění na území České republiky?.....	72
Graf č. 20: Jaká je Vaše aktuální pozice na trhu práce v České republice?.....	73
Graf č. 21: Jak byste hodnotil/a Vaši znalost českého jazyka?.....	74
Graf č. 22: V případě, že skončí válka na území Ukrajiny, plánujete se vrátit do domovské země?	75

8.4 Seznam použitých zkratk

apod.	a podobně
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
KACPU	Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině
např.	například
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OSN	Organizace spojených národů

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazníkové šetření

Dobrý den,

jmenuji se Petra Zemancová a jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který slouží k diplomové práci na téma „Vývoj počtu cizinců pobývajících na území České republiky“. Dotazník je anonymní.

Tímto Vám předem děkuji za vyplnění dotazníku. Pokud budete mít jakékoli dotazy či komentáře, můžete se na mě obrátit na tel. čísle 604 240 482.

Хороший день,

Мене звати Петра Земанова, я студентка Чеського університету наук про життя в Празі. Прошу Вас заповнити анкету, яка використовується для дипломної роботи на тему "Розвиток кількості іноземців, які проживають на території Чехії". Анкета анонімна.

Наперед дякую Вам за заповнення анкети. Якщо у вас є запитання чи коментарі, ви можете зв'язатися зі мною за номером 604 240 482.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

яка твоя стать?

- Muž (людина)
- Žena (жінка)

2. Kolik je Vám let?

Скільки тобі років?

- 0-19
- 20-39
- 40-59

- 60-79
- 80-94
- 95+

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Який твій найвищий рівень освіти?

- Základní vzdělání (Базова освіта)
- Vyučen(a) (навчений)
- Střední odborné s maturitou (Середня професійна з повною освітою)
- Vyšší odborné (вища професійна)
- Vysokoškolské (університет)

4. Z jaké oblasti na Ukrajině pocházíte?

З якого ти регіону України?

Vlastní odpověď:.....

5. Kdy jste se rozhodl/a opustit území Ukrajiny?

Коли ви вирішили залишити територію України?

Vlastní odpověď:.....

6. Byla Česká republika Vaší cílovou destinací?

Чехія була вашим кінцевим пунктом призначення?

- Ano (Так)
- Ne (Немає)

7. Pokud ne, která země to byla?

Якщо ні, то яка це була країна?

Vlastní odpověď:.....

8. Pokud ano, proč jste si vybral/a právě Českou republiku?

Якщо так, то чому ви обрали Чехію?

Vlastní odpověď:.....

9. Měl/a jste již někoho na území České republiky před Vaším příjezdem?

У вас вже був хтось у Чехії до вашого приїзду?

- Ano, měl/a jsem zde rodinné příslušníky. (Так, у мене тут були члени сім'ї.)
- Ano, měl/a jsem zde kamarády. (Так, у мене були тут друзі.)
- Neměl/a jsem zde nikoho. (У мене тут нікого не було.)

10. Kdo Vám pomáhal s vyřízením pobytového oprávnění na území České republiky?

Хто Вам допоміг з оформленням ВНЖ на території Чехії??

- Nikdo, zařizoval/a jsem si to sám/a. (Ніхто, я сам це влаштував.)
- Rodina (Сім'я)
- Zaměstnavatel (роботодавець)
- Přátelé (друзі)
- Jiné

11. Jaká je Vaše aktuální pozice na trhu práce v České republice?

Яке Ваше зараз становище на ринку праці в Чехії?

- Zaměstnaný (Працевлаштований)
- Podnikatel (Бізнесмен)
- Student (студент)
- Důchodce (Пенсіонер)
- Mateřská dovolená (Декретна відпустка)
- Hledám si práci (я шукаю роботу)
- Nezaměstnaný (Безробітний)

12. Pokud na území České republiky nepracujete, z jakého důvodu?

Якщо ви не працюєте на території Чехії, то з якої причини?

- Práci si hledám, ale zatím jsem si žádnou nenašel/a. (Шукаю роботу, але поки що не знайшла.)
- Starám se o rodinu. (Я дбаю про свою сім'ю.)
- Nevím, zda budu v České republice zůstat. (Не знаю, чи залишуся в Чехії.)
- Mám úspory z Ukrajiny, nepotřebuji pracovat. (У мене є заощадження з України, мені не потрібно працювати.)

- Jiné ...

13. Kdo z Vašich blízkých rodinných příslušníků také pobývá na území České republiky?

Хто з ваших близьких родичів також проживає на території Чехії?

- Dítě/děti (Дитячі діти)
- Manžel/ka (Дружина)
- Rodiče (Батьки)
- Prarodiče (Дідусь і бабуся)
- Sourozenci (Брати і сестри)
- Nikdo (Ніхто)
- Jiné....

14. Jak byste zhodnotil/a Vaši znalost českého jazyka?

Як би ви оцінили своє знання чеської мови?

- Český jazyk se neučím. (Я не вивчаю чеську мову.)
- Naučil/a jsem se základní slova. (Я вивчив основні слова.)
- Domluvím se v běžných situacích. (Я буду вести переговори в звичайних ситуаціях.)
- Umím plynule mluvit a psát. (Я можу вільно говорити та писати.)

15. Jakým způsobem se učíte český jazyk?

Як ти вивчаєш чеську мову?

- Pravidelně navštěvuji kurz českého jazyka. (Регулярно відвідую курс чеської мови.)
- Učím se sám/a. (Я вчуся сам.)
- Neučím se český jazyk, už se dorozumím. (Я не вчу чеську мову, я вже розумію.)
- Neučím se český jazyk, nechci ho umět. (Я не вчу чеську мову, я не хочу її знати.)
- Neučím se český jazyk, ale do budoucna to plánuji. (Я не вивчаю чеську мову, але планую в майбутньому.)

16. V případě, že skončí válka na území Ukrajiny, plánujete se vrátit do domovské země?

Якщо закінчиться війна на території України, чи плануєте ви повернутися на батьківщину?

- Určitě ano (Однозначно так)
- Spíše ano (Скоріше так)
- Spíše ne (Швидше ні)
- Určitě ne (Звичайно ні)
- Nevím (Не знаю)

17. Jak silnou cítíte vazbu k území Ukrajiny? (1 - nejsilnější, 5 - nejslabší)

Наскільки сильно ви відчуваєте прив'язаність до території України? (1 - найсильніший, 5 - найслабший)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

18. Jak jste spojený/á s kvalitou života na území České republiky? (1 - spokojen, 5 - nespokojen)

Як ви пов'язані з якістю життя в Чехії? (1 - задоволений, 5 - незадоволений)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

19. Co považujete za přednosti České republiky? Lze napsat i případná negativa.

Що ви вважаєте сильними сторонами Чехії? Можливі мінуси також можуть бути написані.

- Kvalitní životní prostředí (Якісне середовище)

- Kvalitní zdravotní péče (Якісна охорона здоров'я)
- Kvalitní vzdělání (Якісна освіта)
- Bohaté pracovní příležitosti (Широкі можливості роботи)
- Možnost podnikání (Можливість для бізнесу)
- Jiné....

20. Je kvalita života na území České republiky vyšší než na území Ukrajiny?

Якість життя на території Чехії вища, ніж на території України?

- Určitě ano (Однозначно так)
- Spíše ano (Скоріше так)
- Spíše ne (Швидше ні)
- Určitě ne (Звичайно ні)
- Nevím (Не знаю)

21. Byl/a jste na území České republiky jejími občany bez problému přijat/a?

Вас без проблем прийняли на території Чеської Республіки її громадяни?

- Ano (Так)
- Ne (Немає)

22. Pokud ne, s jakými překážkami či projevy nepřátelství jste se setkal/a?

Якщо ні, то з якими перешкодами чи ворожістю ви зіткнулися?

Vlastní odpověď:.....

Příloha č. 2 – Polostrukturovaný rozhovor

1. Z jakého důvodu si cizinci pro život vybírají právě Českou republiku?
2. Jaké události primárně ovlivnily vývoj migrace na území České republiky?
3. Shledáváte nějaké nedostatky spojené s výkonem pracovní činnosti na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky?
4. Myslíte si, že novela zák. č. 326/1999 Sb. z 01. 07. 2023 s sebou přinesla nějaká negativa?
5. Jaké spatřujete nedostatky v řízení o jednotlivých pobytových oprávněních?
6. Představují kvóty pro vydávání zaměstnaneckých karet nějaké problémy?
7. Změnila se nějak problematika cizineckého práva s počátkem válečného konfliktu na území Ukrajiny?
8. Máte nějaké informace o tom, zda se ukrajinští váleční uprchlíci chtějí v případě skončení války vrátit domů?
9. Myslíte si, že se ukrajinští uprchlíci právě na integraci do české společnosti dostatečně angažují?

Příloha č. 3 – Tiskopis žádosti o poskytnutí dočasné ochrany

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

**ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ DOČASNÉ OCHRANY
ЗАЯВА НА ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ**

I. ÚDAJE O ŽADATELI, JEHO ROBYTU A RODINĚ (ДАНІ ЗАЯВНИКА ТА ЙОГО СІМ'Ї)

Příjmení (Прізвище) **Rodné příjmení (Прізвище при народженні)**

Jméno (Ім'я) **Ostatní jména (Інші імена)**

Datum narození (Дата народження) **Místo narození (Місце народження)** **Stát narození (Країна народження)**

Všechna státní občanství (Всі громадянства)

Pohlaví (Стать)
 MUŽ / ЧОЛ ŽENA / ЖІН

Rodinný stav (Сімейний стан)
 SVOBODNÝ(Á) / Неодружений/а
 ŽENATÝ(VDANÁ) / Жонатий/Заміжня
 ROZVEDENÝ(Á) / Розлучена/ний
 VDOVEC(VDOVA) / Вдвєць/Вдова
 REGISTRОВАНÝ(Á) PARTNER(KA) / Зареєстрований партнер / партнерка

Cestovní pas (Паспорт)
 MÁM/ Маю NEMÁM/ Не маю **Číslo (Номер)**

MANŽEL(KA) (ЧОЛОВІК / ДРУЖИНА) nebo (або) REGISTRОВАНÝ PARTNER(KA) / (ЗАРЕЄСТРОВАНИЙ/А ПАРТНЕР/КА)

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Актуальна адреса проживання)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

OTEC NEZLETILÉHO ŽADATELE / БАТЬКО НЕПОВНОЛІТЬОГО ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Актуальна адреса проживання)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

MATKA NEZLETILÉHO ŽADATELE / МАТИ НЕПОВНОЛІТЬОГО ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Актуальна адреса проживання)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

DĚTI ŽADATELE / ДІТИ ЗАЯВНИКА

Příjmení (Прізвище)	Jméno (Ім'я)	Datum narození (Дата народження)	Státní občanství (Громадянство)	Místo aktuálního pobytu (Актуальна адреса проживання)
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Příloha č. 4 – Žádost o udělení dlouhodobého víza

ŘSCP č. 1/2010
Razítko úřadu / Stamp of Embassy or Consulate

Číslo žádosti / Application number

FOTO
PHOTO
3,5 x 4,5 cm

Žádost o udělení dlouhodobého víza
Tento formulář je zdarma
Application for long-stay visa
This application form is free of charge

Pro úřední účely
For Official Use Only

Datum podání:

Zpracováno kým:

Doplňující dokumenty:

Platný pas
 Prostředky k pobytu
 Doklad o uhytování
Doklad o cestovní
zачovalosti
domovského státu (§
174 zákona
č. 326/1999 Sb.)
 Lékařská zpráva (§ 31
odst. 5 písm. b)
zákonu č. 326/1999
 Pozvání
 Doprovodní
prostředky
 Zdravotní pojištění
 Doklad potvrzující
účet pobytu
 Další:

Strana / Page 1

1. Příjmení / Surname(s) (Family name(s))

2. Ostatní jména (dříve užívané(á) příjmení) / Surname(s) at birth (earlier family name(s))

3. Křestní jméno(a) / First name(s) (given name(s))

4. Datum narození (ddmmrrrr) / Date of birth (ddmmyyyy)

5. Místo narození / Place of birth

Stát narození (kód) / Country of birth (code)

6. Státní občanství při narození (kód) / Original nationality (nationality at birth) (code)

7. Současné státní občanství (kód) / Current nationality(ies) (code))

8. Pohlaví / Sex
 Muž / Male Žena / Female

9. Rodinný stav / Marital status
 Svobodný(á) / Single Ženatý-vdaná / Married Jiný / Other
 Žijící odděleně / Separated Rozvedený (á) / Divorced
 Ovdovělý(á) / Widow(er) Registrovaný (á) / Registered

10. Příjmení otce/ Father's surname
Jméno otce / Father's name

11. Příjmení matky/ Mother's surname
Jméno matky / Mother's name

12. Druh cestovního dokladu / Type of travel document
 Běžný cestovní pas / Ordinary passport
 Diplomatický pas / Diplomatic passport
 Služební pas / Service passport
 Námořnická knížka / Seaman's passport
 Cizinecký pas / Alien's passport
 Zvláštní pas / Special passport
 Cestovní doklad (Ženevská konvence 1951) / Travel document (1951 Convention)
 Cestovní doklad (Ženevská konvence 1954) / Travel document (1954 Convention)
 Jiný cestovní doklad (prosím uveďte) / Other travel document (please specify)

13. Číslo cestovního dokladu / Number of travel document

14. Vydal (kód) / Issued by (code)

15. Datum vystavení (ddmmrrrr) / Date of issue (ddmmyyyy)

16. Platný do (ddmmrrrr) / Valid until (ddmmyyyy)

Příloha č. 5 – Žádost o vydání či prodloužení zaměstnanecké karty

Číslo žádosti ¹⁾ / Application number ¹⁾

podací razítko / submission stamp

Žádost o zaměstnaneckou kartu Request for Employee Card

A. Žádost / Application:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the given options.

- o povolení / for a permit
 o prodloužení²⁾ / for a renewal²⁾

Typ požadované pracovní pozice / Type of work position requested:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the given options.

- požadovaná pracovní pozice je v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držitelé zaměstnanecké karty / the requested work position is in central records of job vacancies fillable by employment card holders:

Číslo volného místa ³⁾ / Vacancy number ³⁾	

- na požadovanou pracovní pozici bylo vydáno povolení k zaměstnání / a work permit has been issued for the requested work position:

Vydala krajská pobočka ÚP ČR / Issued by regional branch of the Czech Labour Office:	
Č.j. ÚP ČR / Ref. No. of Czech Labour Office:	Vydáno dne / Issued on: . . 20

- na požadovanou pracovní pozici byla podána žádost o povolení k zaměstnání / an application for a work permit has been submitted for the requested work position:

Přijala krajská pobočka ÚP ČR / Received by regional branch of the Czech Labour Office:	
Č.j. ÚP ČR / Ref. No. of Czech Labour Office:	Zažádáno dne / Requested on: . . 20

- žadatel má podle § 98 zákona o zaměstnanosti volný přístup na trh práce ČR / under Section 98 of the Employment Act the applicant has free access to the Czech labour market

B. Žadatel o zaměstnaneckou kartu / Applicant for employee card:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Telefon / Telephone:	E-mail / E-mail:

Datum narození⁴⁾ / Date of birth⁴⁾:

Stát narození (kód)⁵⁾ / Country of birth (code)⁵⁾:

Místo narození / Place of birth:

1) Vyplní zastupitelský úřad ČR nebo pracoviště Ministerstva vnitra. / To be completed by an embassy of the Czech Republic or an office of the Ministry of the Interior.

2) Při žádosti o prodloužení nevyplňujte sekci D, G, H, I, J, K, L, M, N, pokud nedošlo ke změně od předchozí žádosti. / When applying for a renewal, please do not fill in sections D, G, H, I, J, K, L, M and N, unless changes have occurred since your last application.

3) Číslo volného místa, na které je žádáno vydání povolení. Nevyplňujte v případě, že máte podle § 98 zákona o zaměstnanosti volný přístup na trh práce v ČR nebo na požadovanou pracovní pozici bylo vydáno rozhodnutí o povolení k zaměstnání. / The number of the vacancy for which the issuance of a permit. Do not fill in if you have free access to the Czech labour market under Section 98 of Employment act or the work permit has been issued for the requested work position.

4) Datum zapíše ve formátu (DD.MM.RRRR). / Write the date in the following format (DD.MM.YYYY).

5) Vyberte kód státu ze seznamu v sekci V. / Select the country code from the list in Section V.

Příloha č. 6 – Žádost o vydání či prodloužení modré karty

Číslo žádosti¹⁾ / Application number¹⁾:

podací razítko / submission stamp

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem výkonu zaměstnání na území České republiky vyžadujícího vysokou kvalifikaci („modrá karta“) Application for a long-term stay permit for the purpose of employment in the Czech Republic, requiring a high level of qualification („blue card“)

A. Žádost / Application:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the given options.

o povolení / for a permit

Číslo volného místa²⁾ / Vacancy number²⁾:

o prodloužení³⁾ / for a renewal³⁾

Platná modrá karta⁴⁾ / Valid blue card⁴⁾:

o souhlas se změnou zaměstnavatele nebo zařazení³⁾ / for a consent to a change of employer or placement³⁾

Číslo karty / Card No.:

Platí od⁵⁾ / Valid from⁵⁾: . . . 20 do⁵⁾ / until⁵⁾: . . . 20

Vydána státem (kód)⁶⁾ / Country that issued the document (code)⁶⁾:

B. Žadatel o modrou kartu / Blue card applicant:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Telefon / Telephone:	E-mail / E-mail:

Datum narození⁵⁾ / Date of birth⁵⁾:

Stát narození (kód)⁶⁾ / Country of birth (code)⁶⁾:

Místo narození / Place of birth:

Pohlaví / Sex:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the following options.

muž / male

žena / female

Státní občanství (kód)⁶⁾ / Nationality (code)⁶⁾:

Rodinný stav / Marital status:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the following options.

svobodný(-á) / single

ženatý (vdaná) / married

rozvedený(-á) / divorced

vdovec (vdova) / widowed

Nejvyšší dosažené vzdělání / Education:

Povolání / Occupation:

1) Vyplní zastupitelský úřad ČR nebo pracoviště Ministerstva vnitra. / To be completed by an embassy of the Czech Republic or an office of the Ministry of the Interior.

2) Číslo volného místa, na které je žádáno vydání povolení nebo souhlasu se změnou zaměstnavatele nebo zařazení. / The number of the vacancy for which the issuance of a permit or consent to the change of employer or placement is required.

3) Při žádosti o prodloužení nebo o souhlas se změnou zaměstnavatele nebo pracovního zařazení nevyplňujte sekci D, G, H, I, J, K, L, M, N, pokud nedošlo ke změně od předchozí žádosti. / When applying for a renewal or consent to a change of employer or employment placement, please do not fill in sections D, G, H, I, J, K, L, M, and N, unless changes have occurred since your last application.

4) Pokud jste držitelem platné modré karty, uveďte její číslo, stát, který ji vydal, a období její platnosti. / If you currently hold a valid blue card, please state its number, the country that issued it, and its expiration date.

5) Datum zapíše ve formátu (DD.MM.RRRR). / Write the date in the following format (DD.MM.YYYY).

6) Vybírejte kód státu ze seznamu v sekci V. / Select the country code from the list in Section V.

Příloha č. 8 – Žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana EU

Podací razítko (Submission stamp)

ŽÁDOST RODINNÉHO PŘÍSLUŠNÍKA OBČANA EU O VYDÁNÍ POVOLENÍ K PŘECHODNÉMU POBYTU

APPLICATION FOR A TEMPORARY RESIDENCE PERMIT FOR A FAMILY MEMBER OF AN EU CITIZEN

Žádost o vydání povolení k přechodnému pobytu je oprávněn podat pouze **státní občan třetího státu**, který je rodinným příslušníkem občana Evropské unie (EU), jestliže **hodlá** na území České republiky **pobývat po dobu delší než 3 měsíce společně s občanem EU**. Only a **third country national** who is a family member of a citizen of the European Union (EU) is entitled to apply for a temporary residence permit if he/she **intends to reside** in the territory of the Czech Republic for **longer than 3 months**.

Pro tyto účely se za občana EU považuje také občan Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska. Citizens of **Island, Lichtenstein, Norway, Switzerland** are treated as EU citizens for this purpose.

Rodinný příslušník občana **Velké Británie**, který sám není občanem Velké Británie je oprávněn požádat o vydání povolení k přechodnému pobytu, jestliže se na něj vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království z EU (bližší v části VIII). A family member of a **British citizen who himself/herself is not a British citizen** is entitled to apply for a temporary residence permit only if he/she is a **Withdrawal Agreement beneficiary** (see part VIII).

SPLŇUJETE-LI SHORA UVEDENÉ PODMÍNKY (IF YOU MEET THE ABOVE CONDITIONS):

- VYPLŇTE TENTO TISKOPIS VE VŠECH JEHO RUBRIKÁCH A PODEPIŠTE.**
Complete all sections of this form and sign it.
- UHRAĎTE SPRÁVNÍ POPLATEK VE VÝŠI 200 Kč (nejlépe kolkovou známkou).**
Pay the administrative fee of 200 CZK (preferably by revenue stamp).
- K TISKOPISU PŘIPOJTE VŠECHNY NÁLEŽITOSTI ŽÁDOSTI (viz oddíl VII).**
Attach all required supporting documents (see part VII).

Místo pro
kolkovou známku
(200 Kč)

Place for
revenue stamp
(200 CZK)

I. ÚDAJE O ŽADATELI (APPLICANT'S DETAILS)

Příjmení (Surname)		Rodné příjmení (Surname at birth)	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Jméno (First name)		Ostatní jména (Other names)	
<input type="text"/>		<input type="text"/>	
Datum narození (Date of birth)	Místo narození (Place of birth)	Stát narození (Country of birth)	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Státní občanství (Citizenship)			
<input type="text"/>			
Pohlaví (Sex)	MUŽ / MALE ☐	ZENA / FEMALE ☐	
Rodinný stav (Marital status)			
SVOBODNÝ(Á) / SINGLE ☐		REGISTROVANÝ(Á) / REGISTERED PARTNER(KA) ☐	
ŽENATÝ(VDANÁ) / MARRIED ☐		ROZVEDENÝ(Á) / DIVORCED ☐	
VDOVEC(VDOVA) / WIDOWED ☐			
Cestovní doklad (Travel document)			
Číslo (Number)	<input type="text"/>	Platnost do (Expiry date)	<input type="text"/>
		Stát vydání (Issuing state)	<input type="text"/>
Poslední vstup na území České republiky (Last entry to the territory of the Czech Republic)			
<input type="text"/>			

Příloha č. 9 – Žádost o vydání Osvědčení o registraci občana EU

Podací razítko (Submission stamp)

ŽÁDOST OBČANA EU O VYDÁNÍ OSVĚDČENÍ O REGISTRACI APPLICATION FOR A REGISTRATION CERTIFICATE FOR EU CITIZENS

Žádost o vydání osvědčení o registraci je oprávněn podat pouze **občan Evropské unie (EU)**, jestliže **hodlá** na území České republiky **pobývat po dobu delší než 3 měsíce**. *Only citizens of European Union (EU) are entitled to apply for Registration Certificate if they intend to reside in the territory of the Czech Republic for longer than 3 months.*

Pro tyto účely se za **občana EU** považuje také **občan Islandu, Lichtenštejnska, Norska a Švýcarska**. *Citizens of Island, Lichtenstein, Norway, Switzerland are considered to be EU citizens for this purpose.*

Občan **Velké Británie** je oprávněn požádat o vydání osvědčení o registraci, jestliže se na něj vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království z EU (bližší v části VIII). *British citizens are entitled to apply for Registration Certificate only if they are Withdrawal Agreement beneficiaries (see part VIII).*

SPLŇUJETE-LI SHORA UVEDENÉ PODMÍNKY (IF YOU MEET THE CONDITIONS ABOVE):

- VYPLŇTE TENTO TISKOPIS VE VŠECH JEHO RUBRIKÁCH A PODEPIŠTE.**
Complete all sections of this form and sign it.
- UHRAĎTE SPRÁVNÍ POPLATEK VE VÝŠI 200 Kč (nejlépe kolkovou známku).**
Pay the 200 CZK administrative fee (preferably by revenue stamp).
- K TISKOPISU PŘIPOJTE VŠECHNY NÁLEŽITOSTI ŽÁDOSTI (viz oddíl VII).**
Attach all required supporting documents (see part VII).

Místo pro
kolkovou známku
(200 Kč)

Place for
revenue stamp
(200 CZK)

I. ÚDAJE O ŽADATELI (APPLICANT'S DETAILS)

Příjmení (Surname)

Rodné příjmení (Surname at birth)

Jméno (First name)

Ostatní jména (Other names)

Datum narození (Date of birth)

Místo narození (Place of birth)

Stát narození (Country of birth)

Státní občanství (Citizenship)

Pohlaví (Sex)

MUŽ / MALE

ŽENA / FEMALE

Rodinný stav (Marital status)

SVOBODNÝ(Á) / SINGLE

REGISTROVANÝ(Á) / REGISTERED PARTNER(KA)

ŽENATÝ(VDANÁ) / MARRIED

ROZVEDENÝ(Á) / DIVORCED

VDOVEC(VDOVA) / WIDOWED

Cestovní doklad (Travel document)

Číslo (Number)

Platnost do
(Expiry date)

Stát vydání
(Issuing state)

Poslední vstup na území České republiky (Date which you last entered the Czech Republic)

Adresa místa pobytu na území České republiky (Residential address in the Czech Republic)

Ulice (Street)

Číslo (No.)

Město (Town)

PSČ (Post code)

Adresa pro doručování, je-li odlišná od místa pobytu na území
Delivery address, if different from residence address in the territory

TELEFON (TEL.)

+ 420

E-MAIL

Telefonní ani e-mailový kontakt není povinným údajem, jeho uvedení však usnadní komunikaci. *Neither a phone number nor e-mail address is obligatory, however it makes the communication simpler.*

Příloha č. 10 – Žádost o povolení k trvalému pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků

Podací razítko (Submission stamp)

ŽÁDOST O POVOLENÍ K TRVALÉMU POBYTU

APPLICATION FOR PERMANENT RESIDENCE PERMIT

Prosím označte, zda o povolení k trvalému pobytu žádáte jako občan EU nebo jeho rodinný příslušník, který není občanem EU
(Please indicate if you apply for permanent residence permit as a EU citizen or as his/her family member, who is not himself/herself EU citizen)

- OBČANA EVROPSKÉ UNIE* [„EU“]** (OF THE EU CITIZEN [„EU“])
- OBČANA TŘETÍHO STÁTU**, KTERÝ JE RODINNÝM PŘÍSLUŠNÍKEM OBČANA EU**
(OF THE THIRD COUNTRY NATIONAL WHO IS A FAMILY MEMBER OF EU CITIZEN)

* Občanem EU se rozumí občan členského státu Evropské unie a dále také občan Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska. „EU citizen“ is a citizen of one of the Member States of European union and also citizen of Island, Lichtenstein, Norway and Switzerland.

Občan Velké Británie a jeho rodinný příslušník je oprávněn požádat o vydání povolení k trvalému pobytu, jestliže se na něj vztahuje Dohoda o vystoupení Spojeného království z EU (bližší v části VIII). British citizen and his/her family member is entitled to apply for permanent residence permit only if he/she is Withdrawal Agreement beneficiary (see part VIII).

** Občany třetího státu jsou všichni cizinci, kteří nejsou občany EU, Islandu, Lichtenštejska, Norska a Švýcarska. „Third country national“ is foreign national who is not a citizen of one of the Member States of European union or of Island, Lichtenstein, Norway and Switzerland.

SPLŇUJETE-LI SHORA UVEDENÉ PODMÍNKY (IF YOU MEET THE CONDITIONS ABOVE):

- VYPLŇTE TENTO TISKOPIS VE VŠECH JEHO RUBRIKÁCH A PODEPIŠTE.**
Complete all sections of this form and sign it.
- UHRAĎTE SPRÁVNÍ POPLATEK VE VÝŠI 200 Kč (nejlépe kolkovou známkou).**
Pay the administrative fee of 200 CZK for application (preferably by revenue stamp).
- K TISKOPISU PŘIPOJTE VŠECHNY NÁLEŽITOSTI ŽÁDOSTI (viz oddíl VII).**
Attach all required supporting documents (see part VII).

Místo pro
kolkovou známku
(200 Kč)

Place for
revenue stamp
(200 CZK)

I. ÚDAJE O ŽADATELI (APPLICANT'S DETAILS)

Příjmení (Surname)

Rodné příjmení (Surname at birth)

Jméno (First name)

Ostatní jména (Other names)

Datum narození (Date of birth)

Místo narození (Place of birth)

Stát narození (Country of birth)

Státní občanství (Citizenship)

Pohlaví (Sex)

MUŽ / MALE

ŽENA / FEMALE

Rodinný stav (Marital status)

SVOBODNÝ(Á) / SINGLE

REGISTROVANÝ(Á) / REGISTRED PARTNER(KA)

ŽENATÝ(VDANÁ) / MARRIED

ROZVEDENÝ(Á) / DIVORCED

VDOVEC(VDOVA) / WIDOWED

Cestovní doklad (Travel document)

Číslo (Number)

Platnost do
(Expiry date)

Stát vydání
(Issuing state)

Poslední vstup na území České republiky (Last entry to the territory of the Czech Republic)

Příloha č. 11 – Žádost o přiznání právního postavení dlouhodobě pobývajících rezidenta v Evropském společenství na území ČR

Strana 1 / Page 1

ŽÁDOST O PŘIZNÁNÍ PRÁVNÍHO POSTAVENÍ DLOUHODOBĚ POBÝVAJÍCÍHO REZIDENTA V EVROPSKÉM SPOLEČENSTVÍ NA ÚZEMÍ / APPLICATION FOR EC LONG-TERM RESIDENT STATUS IN THE CZECH REPUBLIC	
1. PŘÍJMENÍ / SURNAME	<input type="text"/>
2. OSTATNÍ JMÉNA / OTHER NAMES	<input type="text"/>
3. VŠECHNA DŘÍVĚJŠÍ PŘÍJMENÍ / ALL PREVIOUS SURNAMES	<input type="text"/>
4. JMÉNO (A) / FIRST NAME(S)	<input type="text"/>
5. POHLAVÍ / SEX	MUŽ / MALE ☐ ŽENA / FEMALE ☐
6. DATUM NAROZENÍ (DDMMRRRR) / DATE OF BIRTH (DDMMYYYY)	<input type="text"/>
7. MÍSTO NAROZENÍ / PLACE OF BIRTH	<input type="text"/>
8. STÁTNÍ OBČANSTVÍ (kód) / NATIONALITY (code)*	<input type="text"/>
9. POBYT NA ÚZEMÍ OD / STAY IN THE CZECH REPUBLIC FROM	<input type="text"/>
10. ÚČEL POBYTU NA ÚZEMÍ / PURPOSE OF STAY IN THE CZECH REPUBLIC	<input type="text"/>
11. ADRESA MÍSTA POBYTU NA ÚZEMÍ / RESIDENCE ADDRESS IN THE CZECH REPUBLIC	
ULICE / STREET	<input type="text"/> Č. / No. <input type="text"/>
MĚSTO / TOWN	<input type="text"/> PSČ / POST CODE <input type="text"/>
12. ADRESA PRO DORUČOVÁNÍ, JE-LI ODLIŠNÁ OD MÍSTA POBYTU / DELIVERY ADDRESS IF DIFFERENT FROM RESIDENCE ADDRESS	
ULICE / STREET	<input type="text"/> Č. / No. <input type="text"/>
MĚSTO / TOWN	<input type="text"/> PSČ / POST CODE <input type="text"/>
13. ČÍSLO CESTOVNÍHO DOKLADU / TRAVEL DOCUMENT NUMBER	<input type="text"/>
STÁT (kód) / COUNTRY (code)*	<input type="text"/>
14. PLATNOST CESTOVNÍHO DOKLADU / TRAVEL DOCUMENT VALID UNTIL	<input type="text"/>
15. DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE / ADDITIONAL INFORMATION	<input type="text"/>

*) Strana 4 / Page 4